
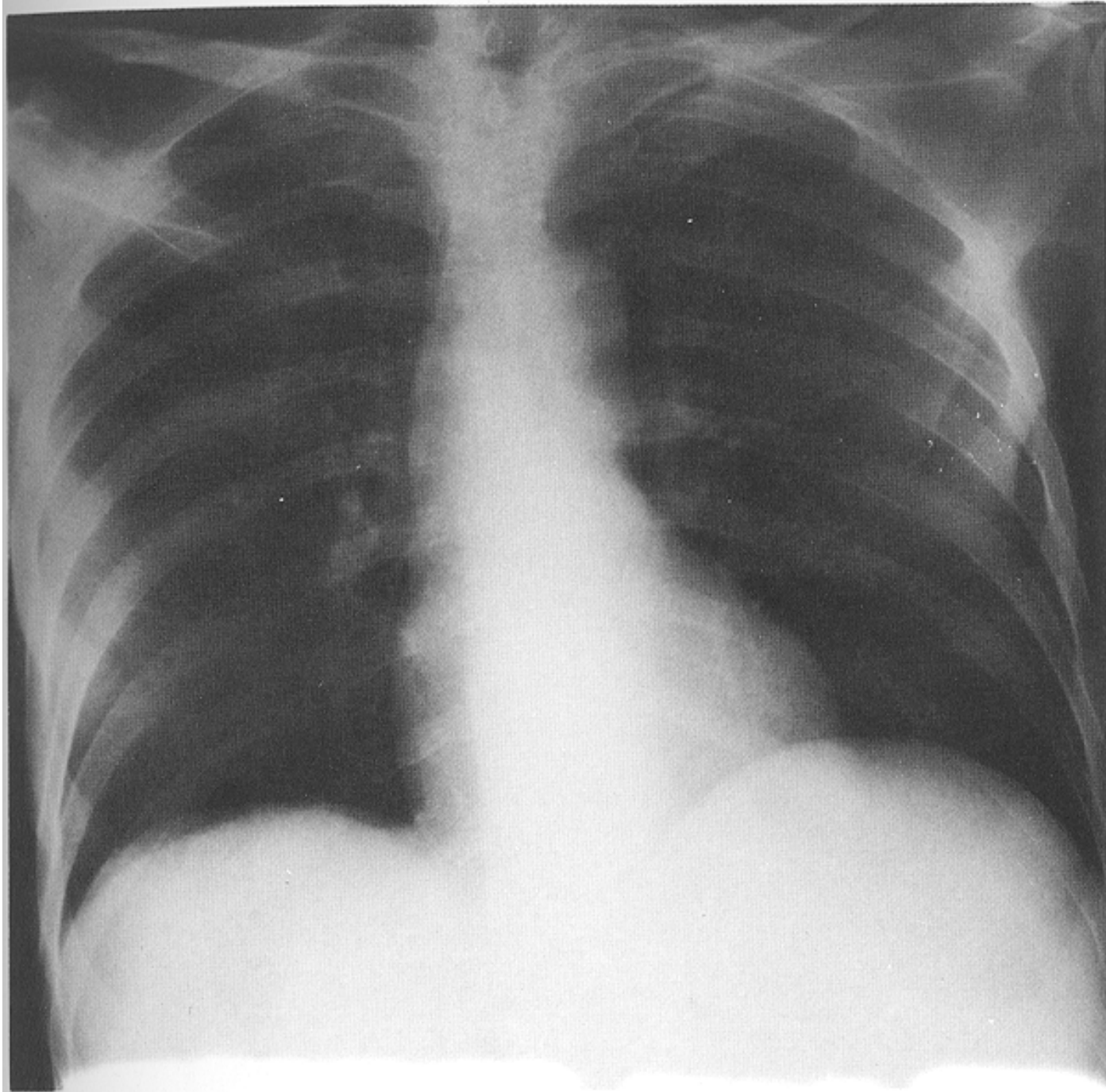
Astma CHOPN

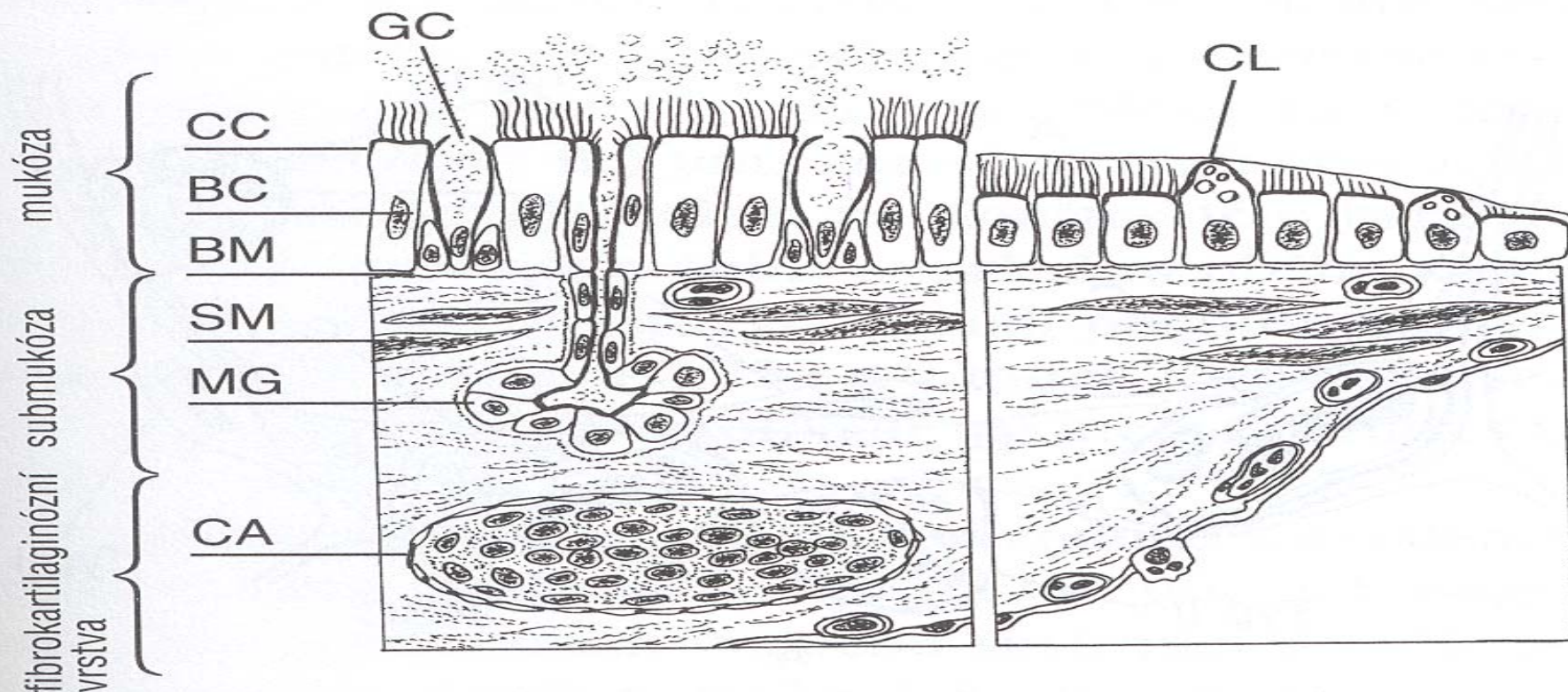
a alergická rýma

Základní informace o léčbě

Přehled antiastmatik

Rtg plic

Obr. 10.1. Schematický řez bronchiální stěnou:

A – na úrovni průdušnice a průdušek;

B – na úrovni bronchiolů.

CC = ciliární epitelová buňka; GC = pohárová buňka; BM = bazální membrána; BC = bazální buňka; SM = hladká svalovina; MG = hlenová žláзка; CA = chrupavka; CL = Clarova buňka

Astma - definice onemocnění

- **Astma je chronické zánětlivé onemocnění dýchacích cest.**
- **Hlavními buňkami, které se v tomto zánětu účastní, jsou eozinofilní granulocyty a žírné buňky, méně se uplatňují neutrofilní a bazofilní granulocyty.**
- **Tento zánět zvyšuje hyperreaktivitu průdušek, jejím výsledkem jsou projevy reverzibilní bronchiální obstrukce vymizí spontánně nebo vlivem léčby.**

Astma - charakteristika

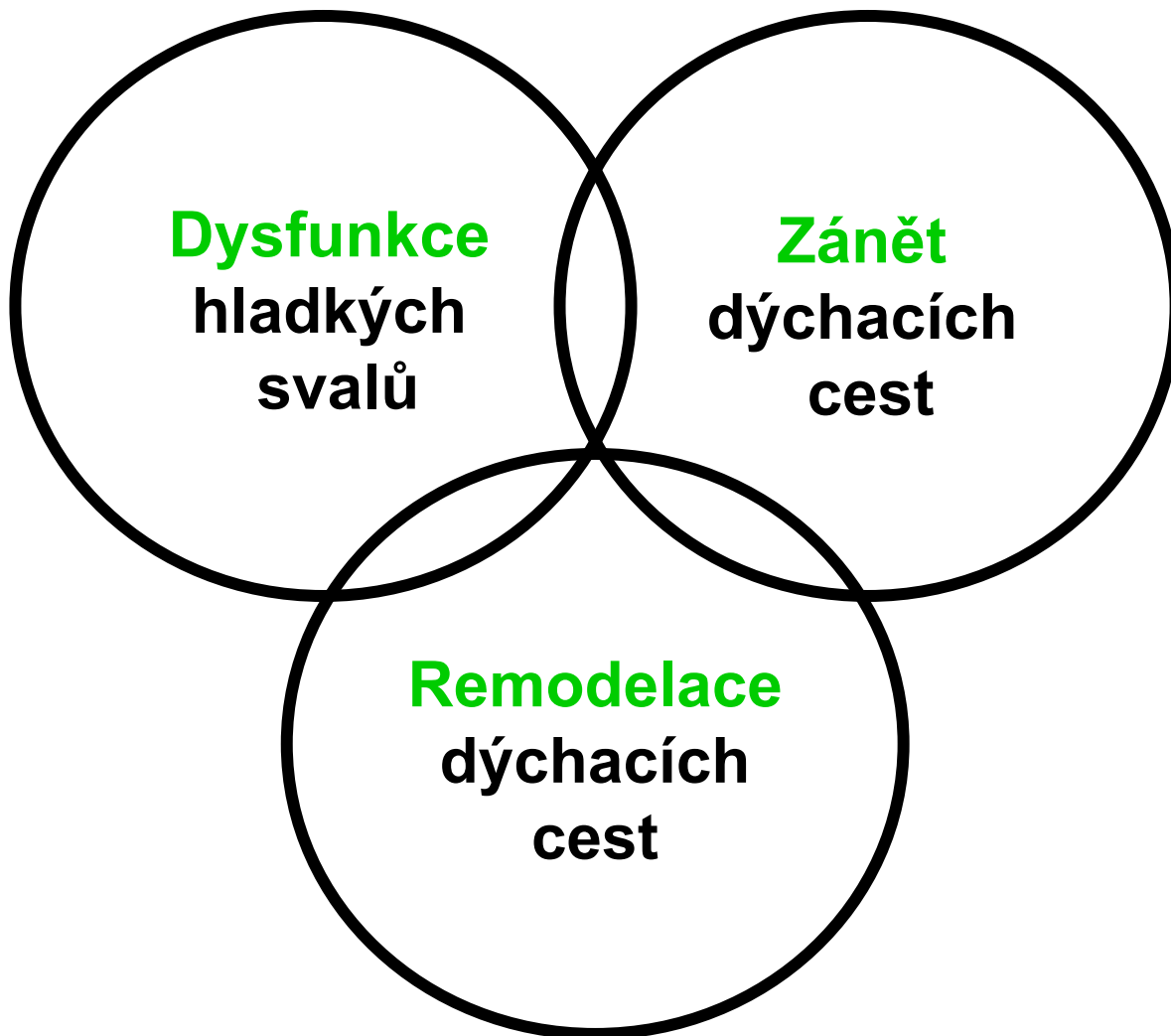

**Astma je plicní onemocnění
charakterizované:**

- 1. reverzibilní obstrukcí dýchacích cest
(ne vždy úplnou) ovlivnitelnou
léčbou, či bez ní**
- 2. zánětem dýchacích cest**
- 3. hyperreaktivitou dýchacích cest**

Astma - patofysiologie

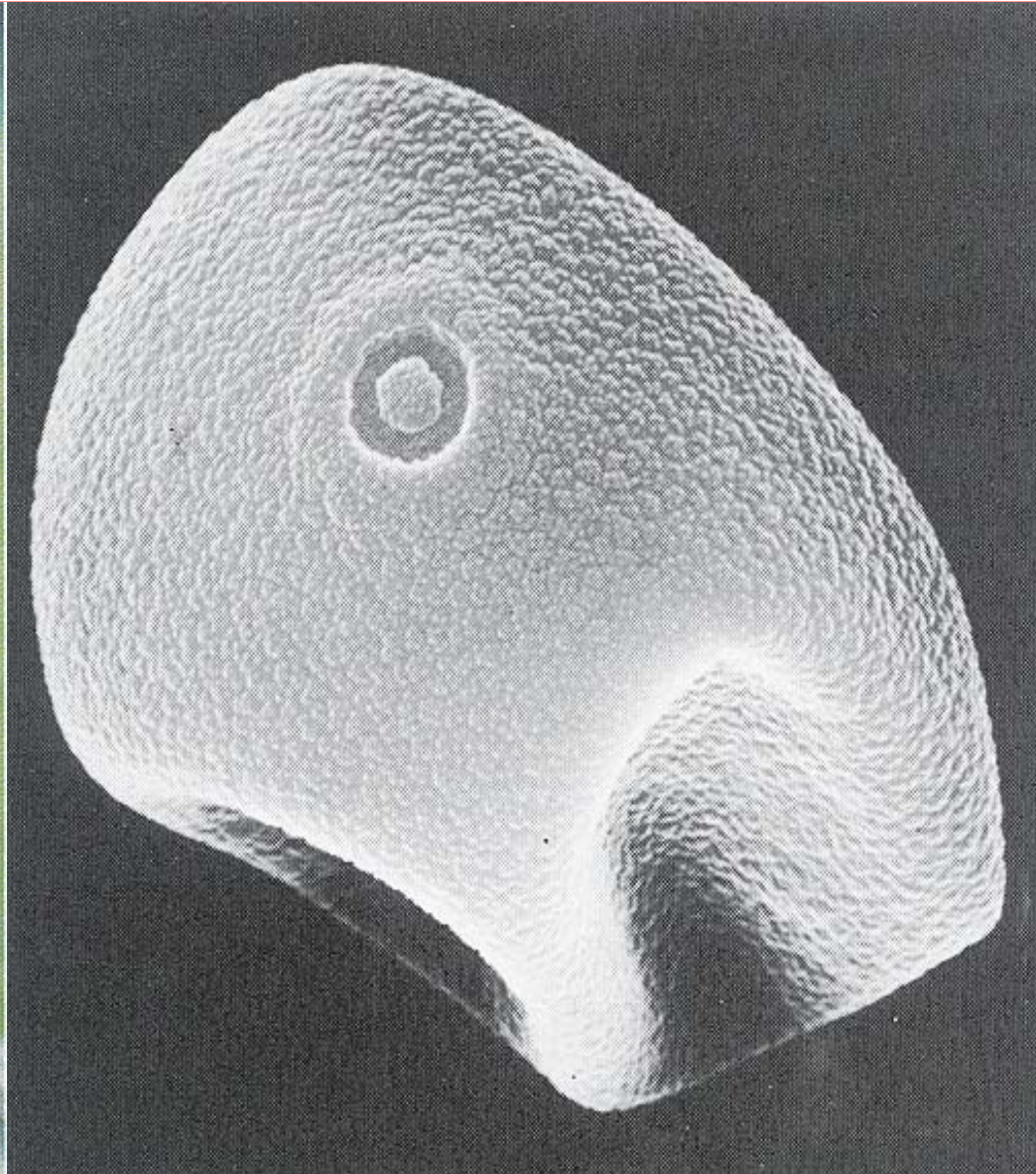
Patogeneze Astmatu

- **Genetická dispozice (geny na 5. a 11. chromozomu)**
- **Mechanizmy imunologické přecitlivělosti I. Typ, ale i III.a IV. typ**
- **Neimunologické - chronické bakteriální a virové záněty, chronická iritace, námaha, stress**

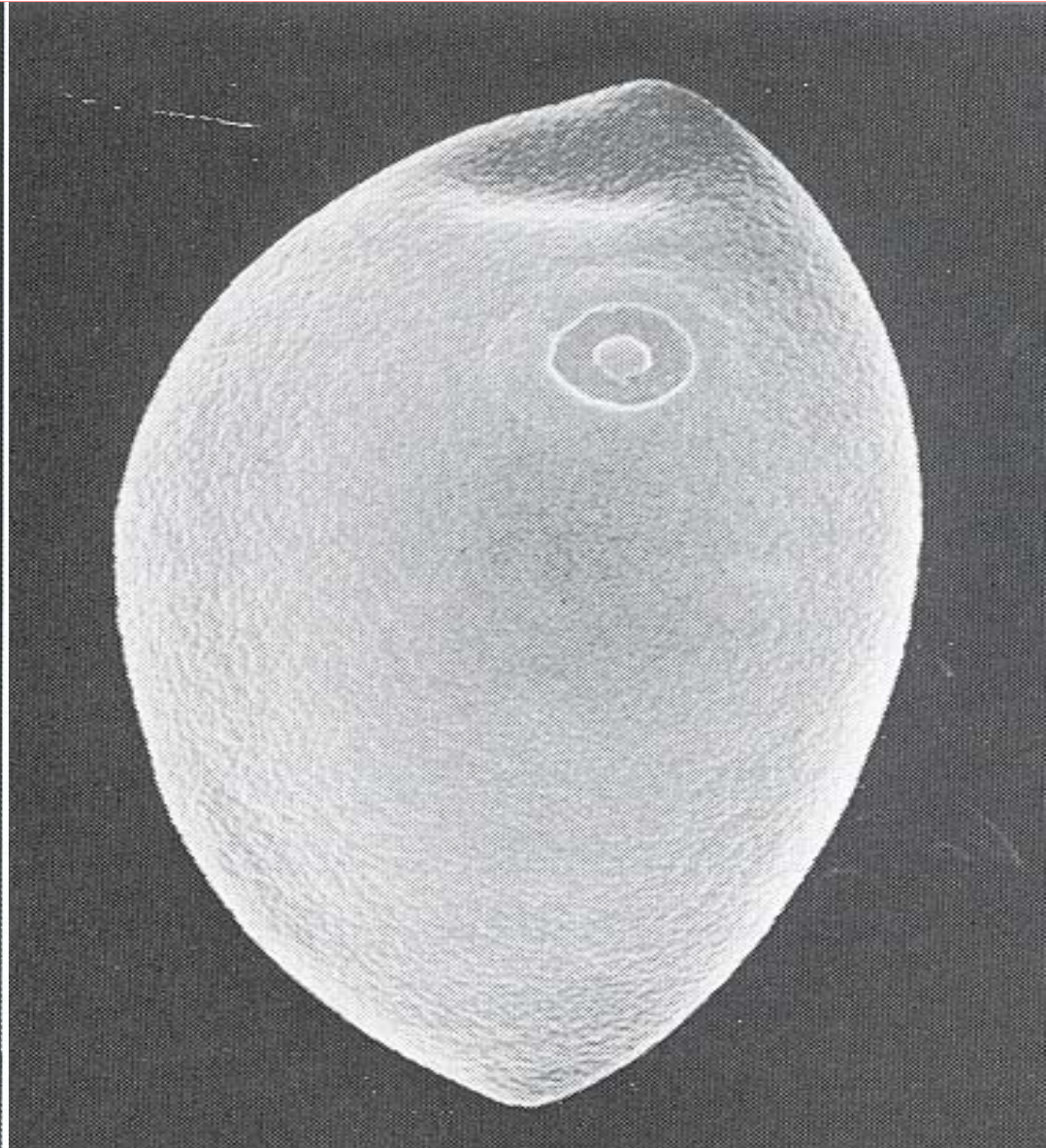
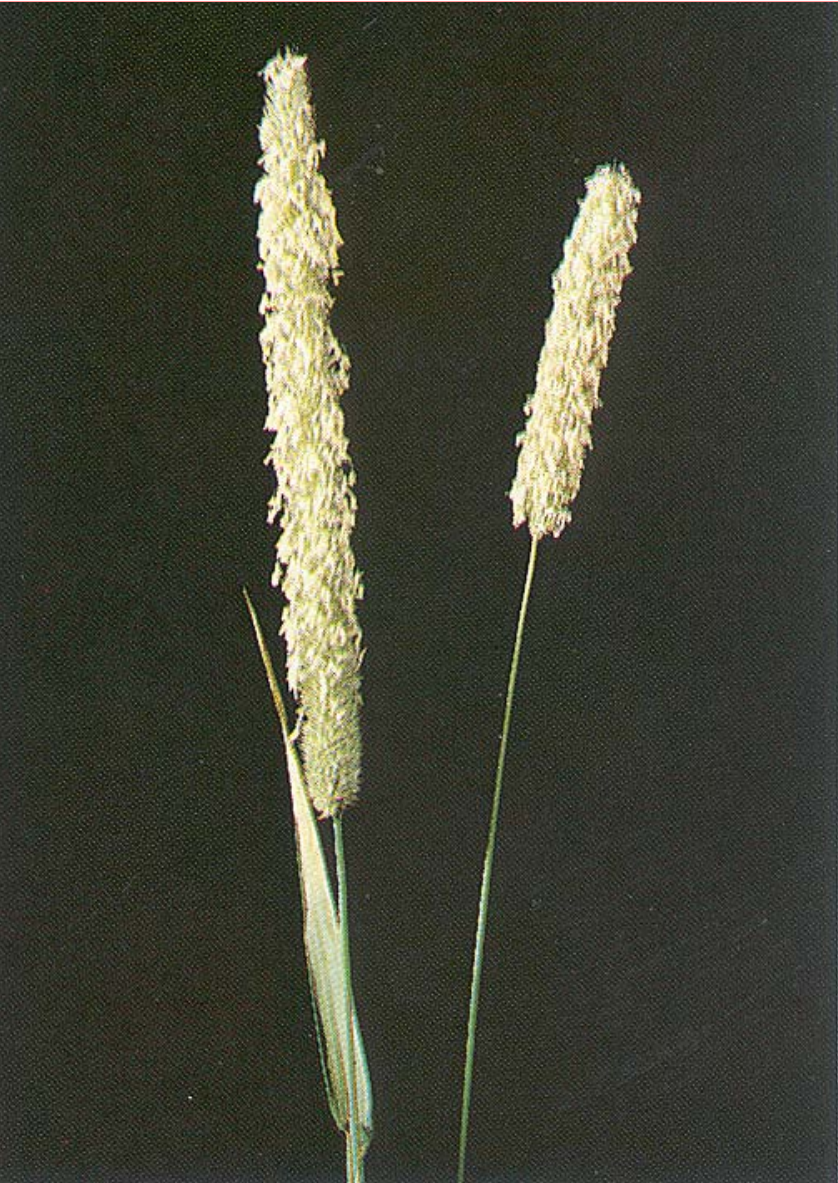

Pyly

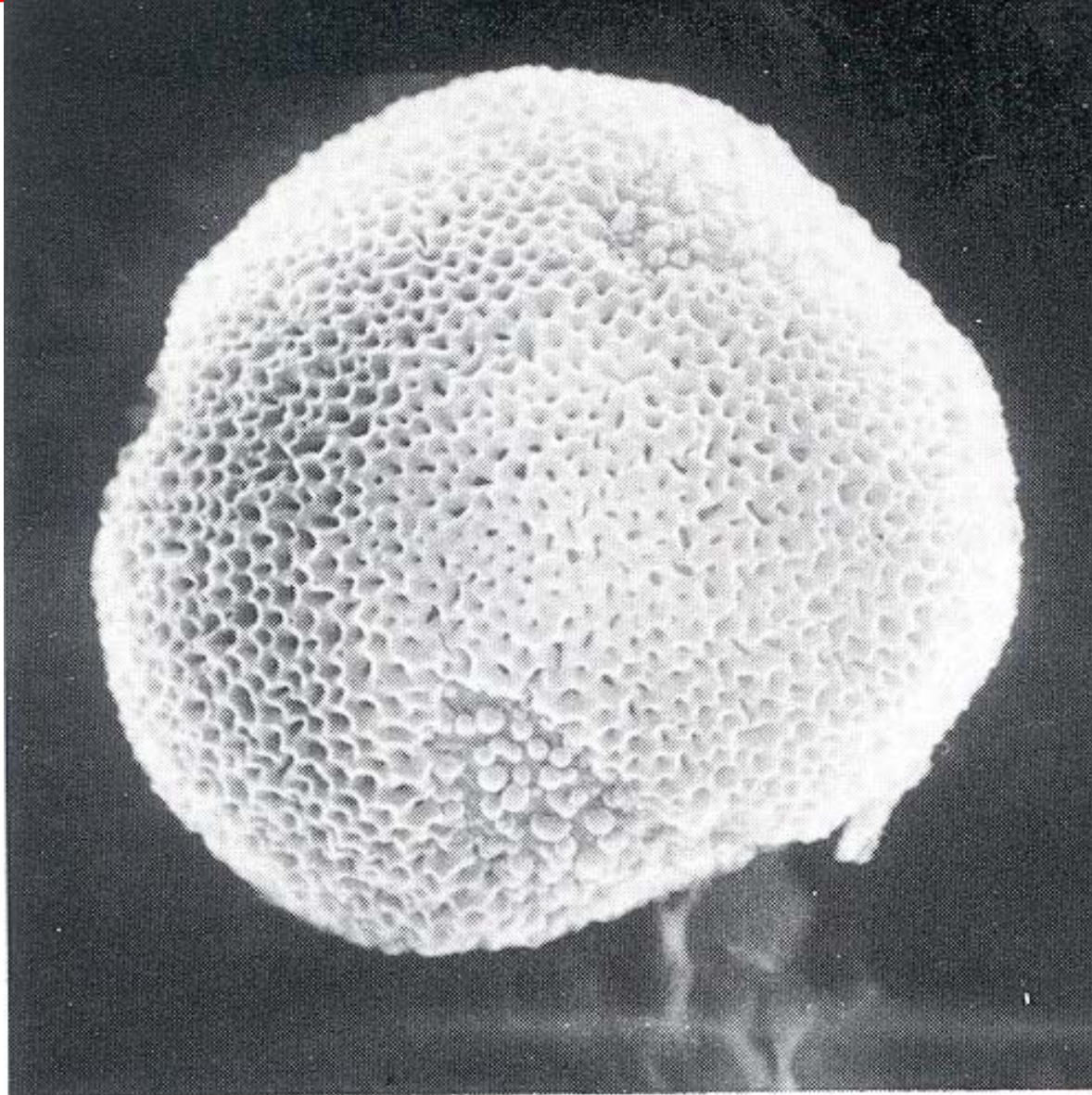

Pyly

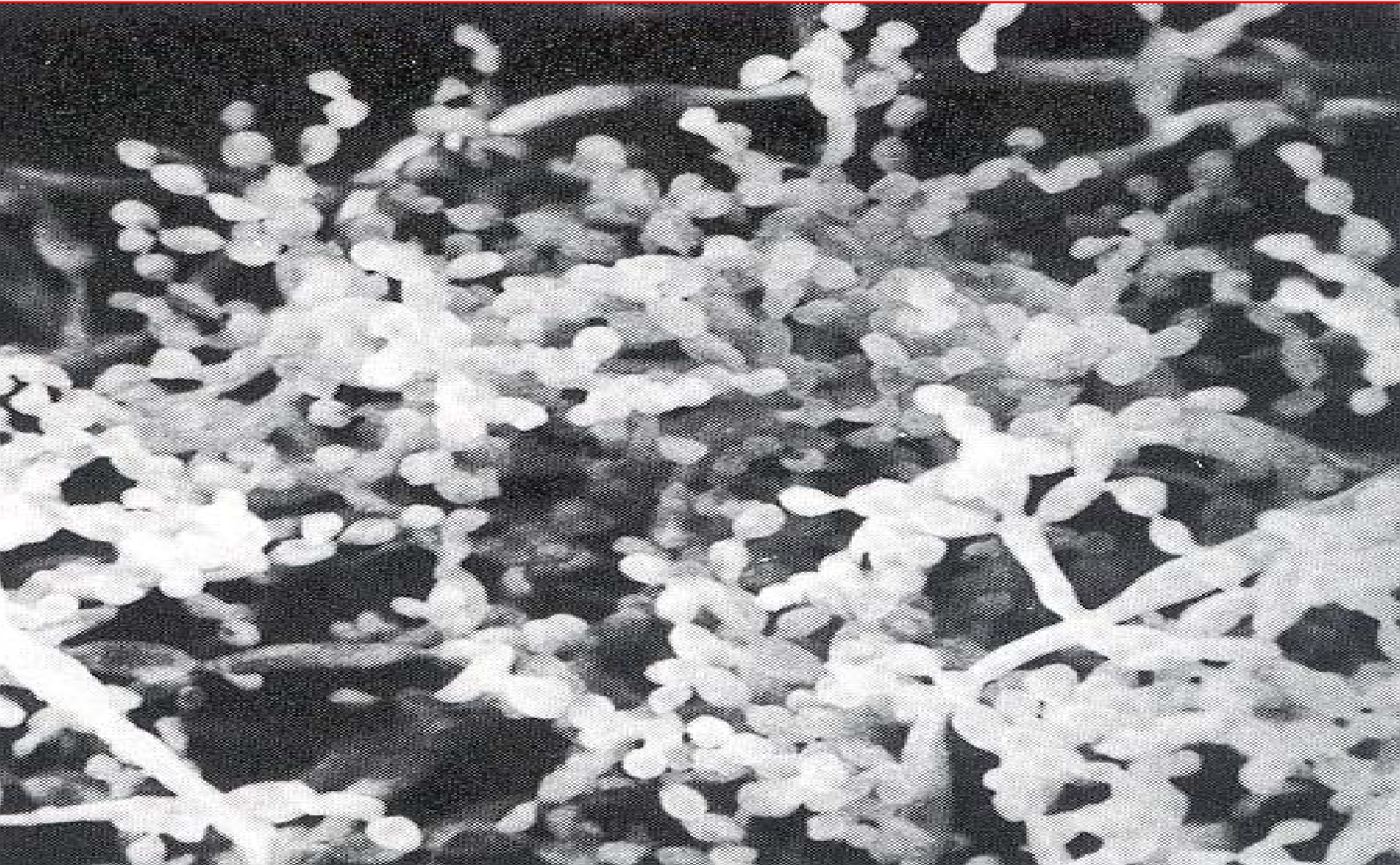

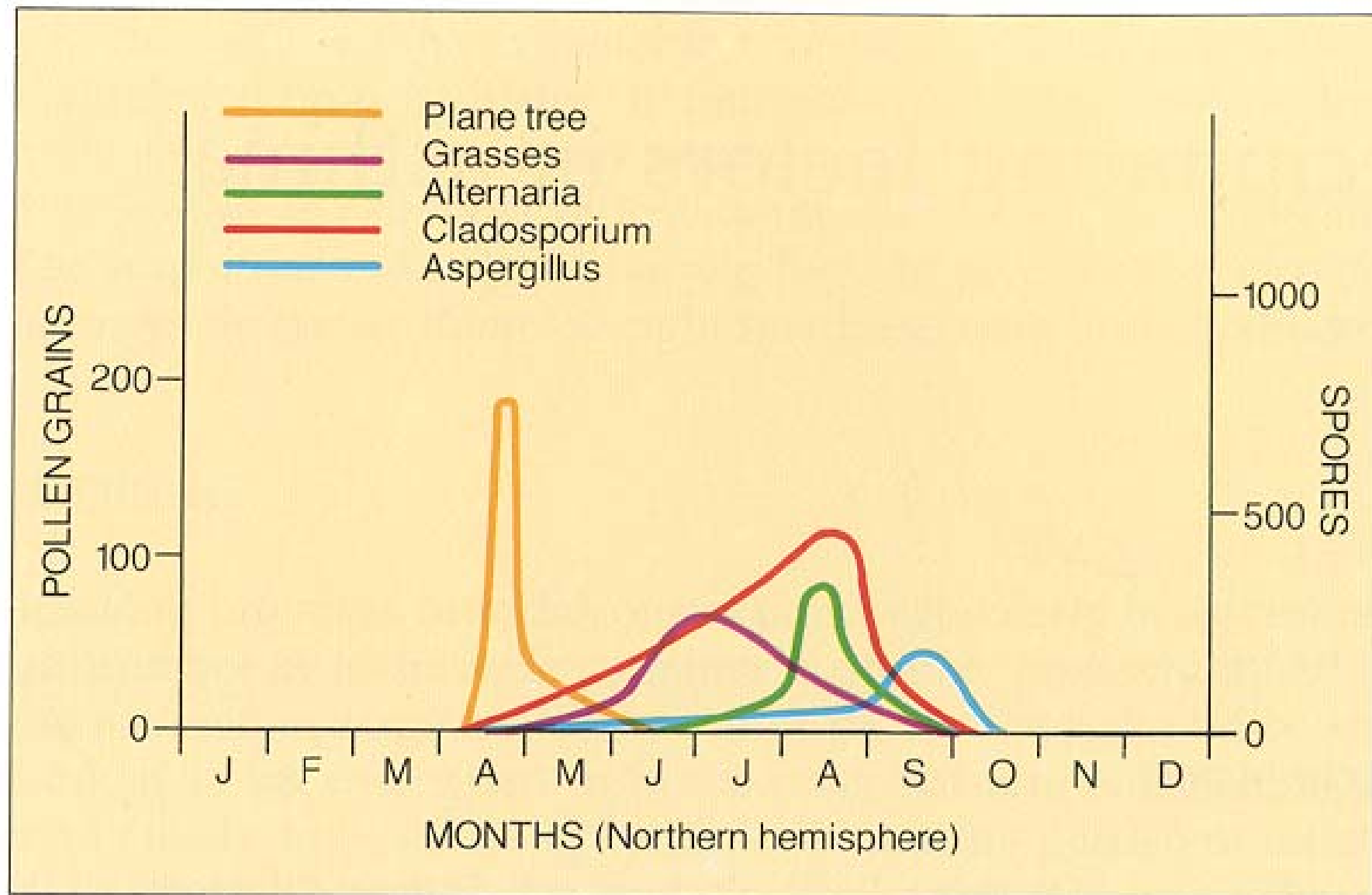
Pyly

Houby

Sezónní výskyt alergenů

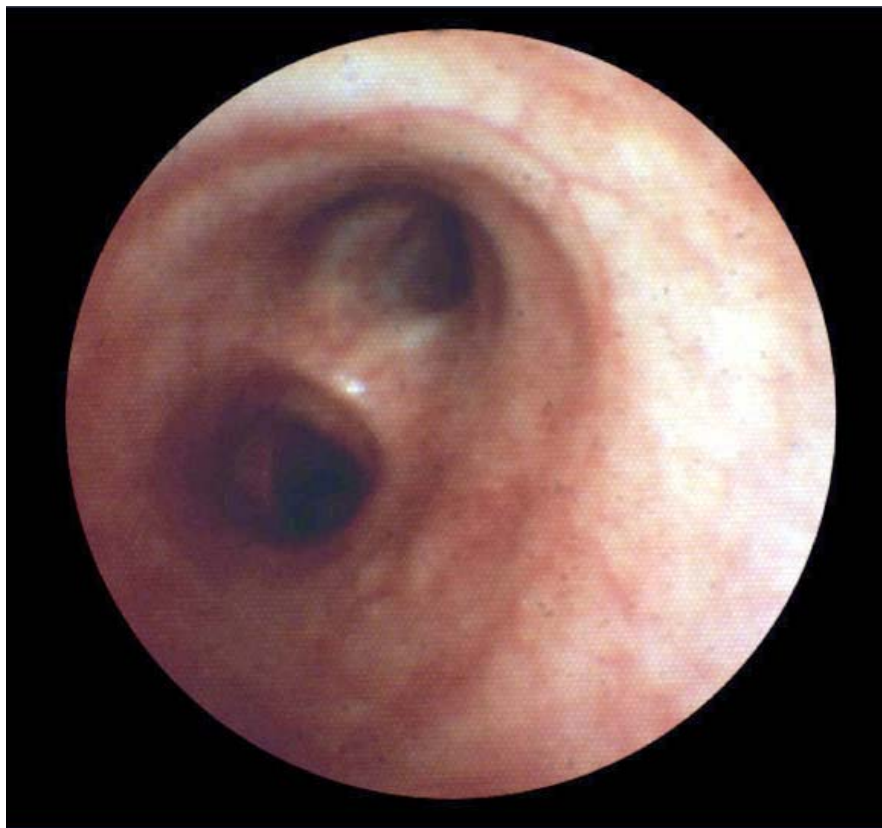

Roztoči

Bronchokonstrikce

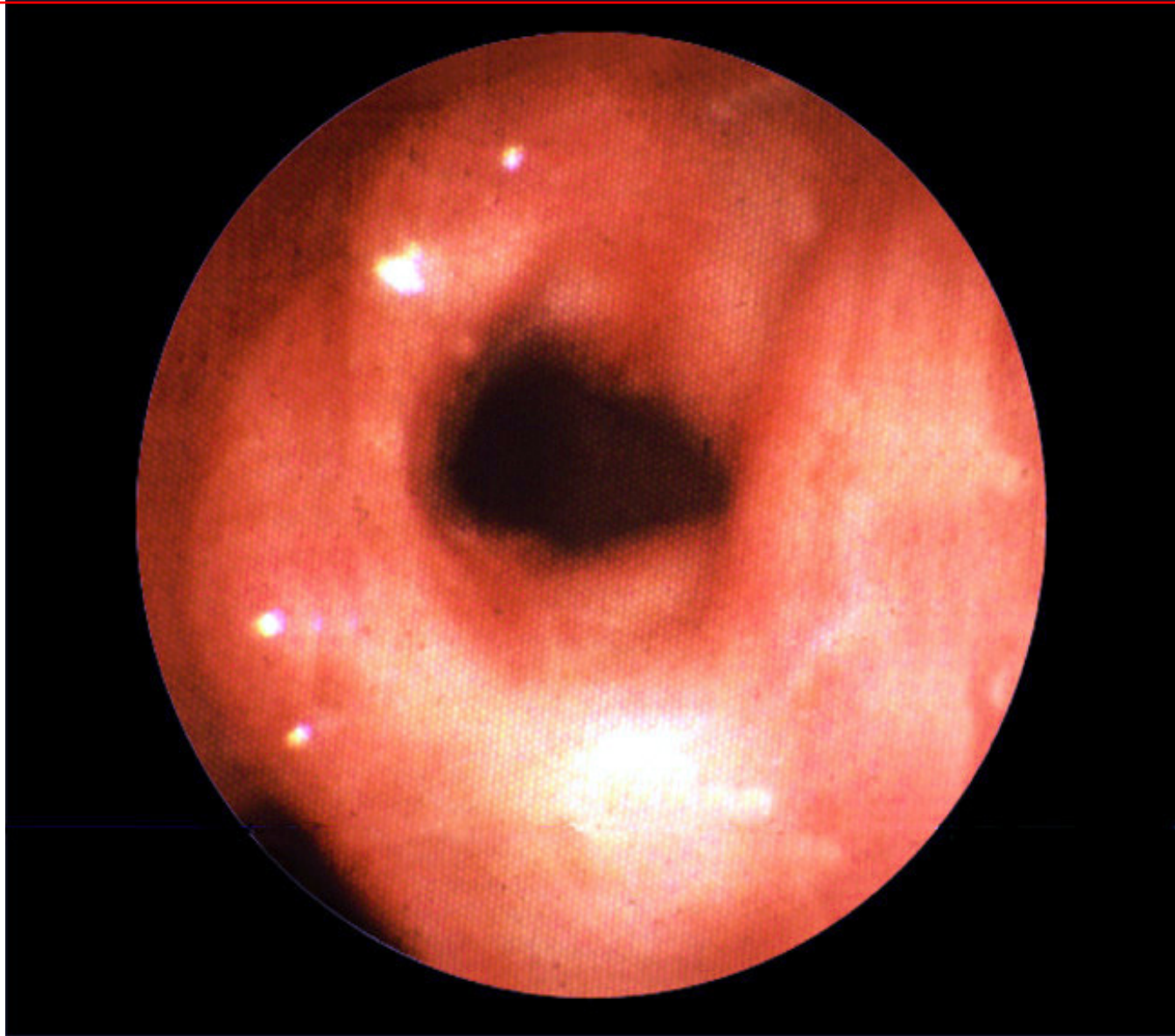
Před

**10 minut po
provokaci
alergenem**

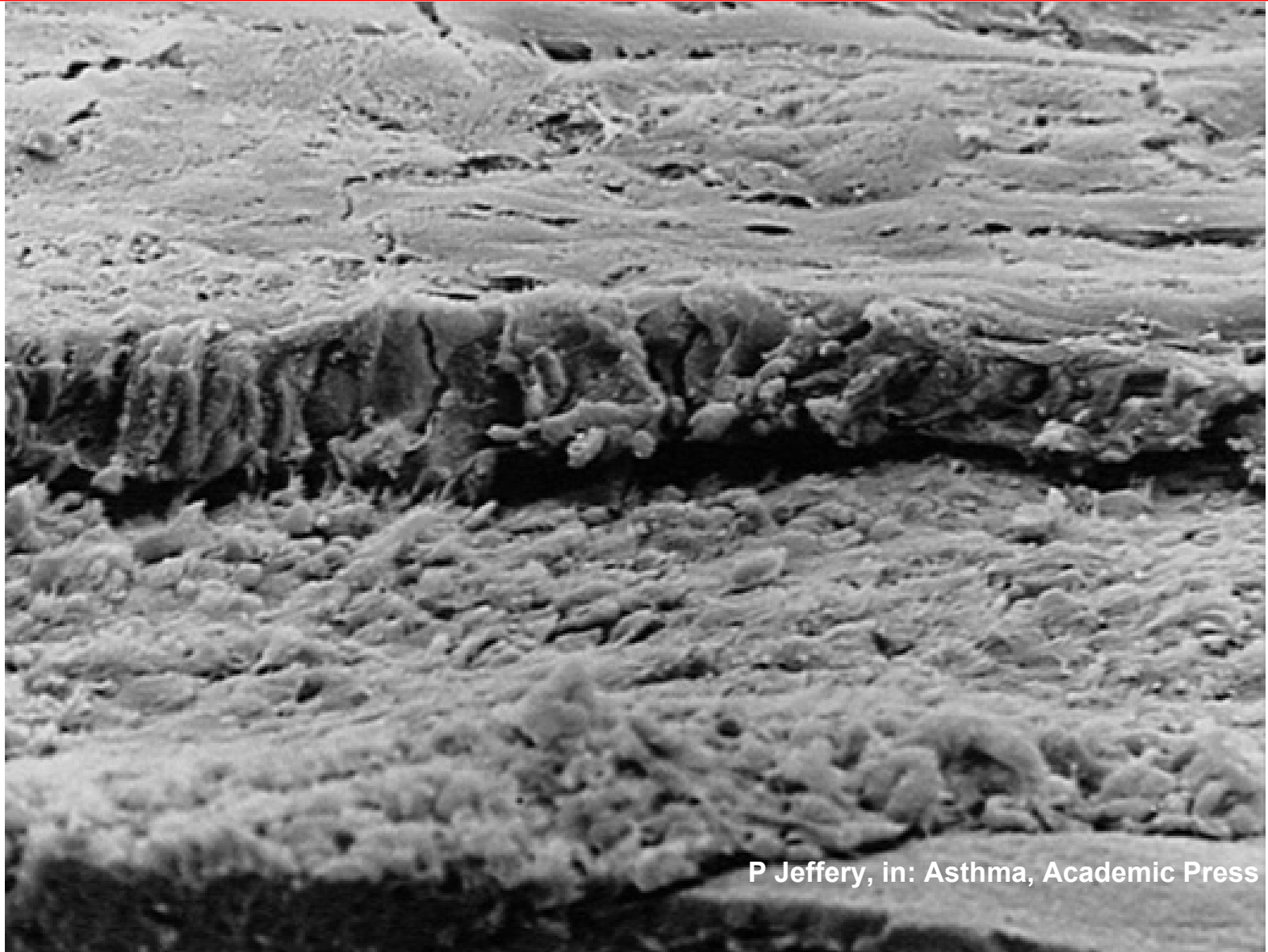
P Howarth

Edém sliznice dýchacích cest

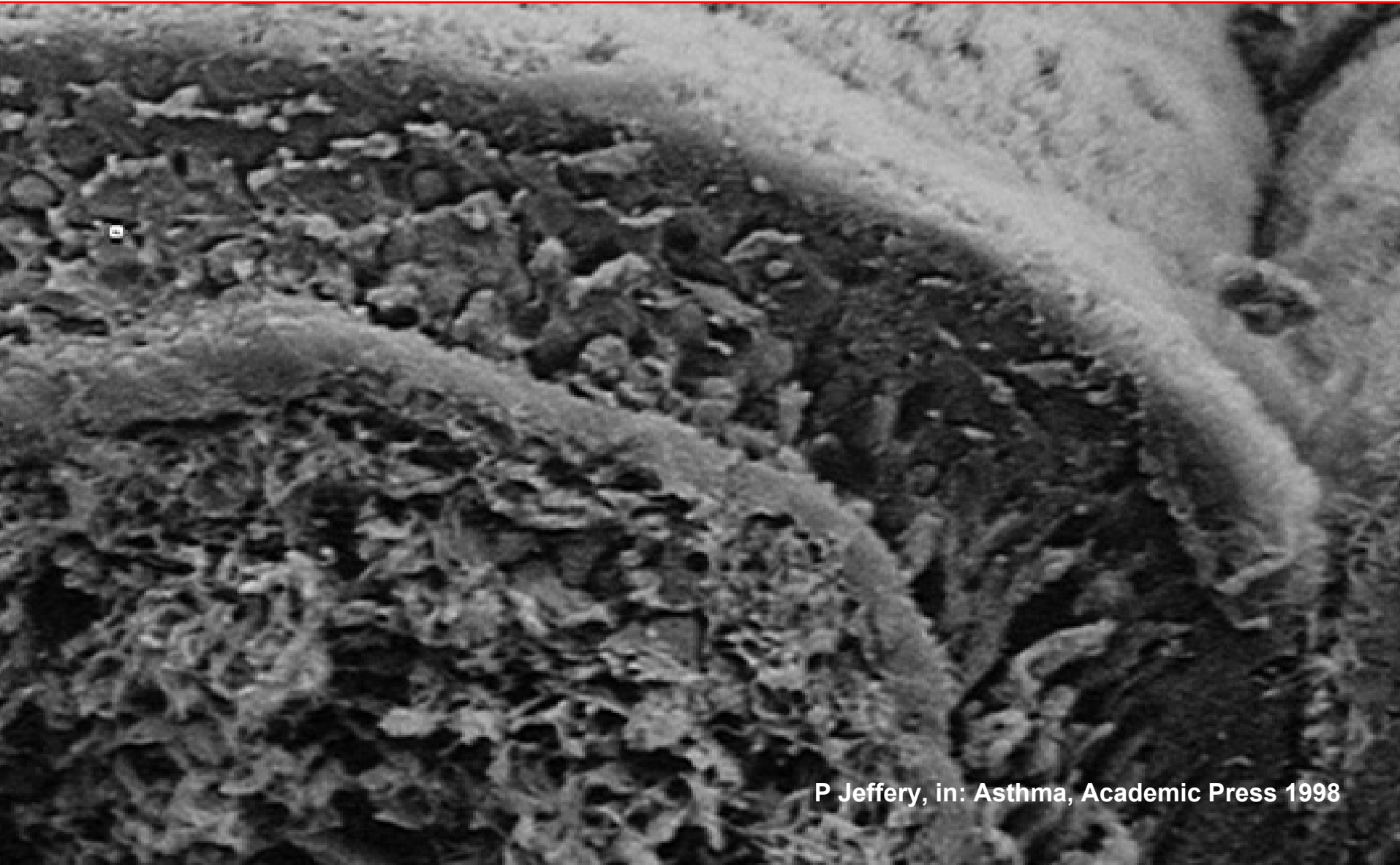
Poškození epitelu

P Jeffery, in: Asthma, Academic Press

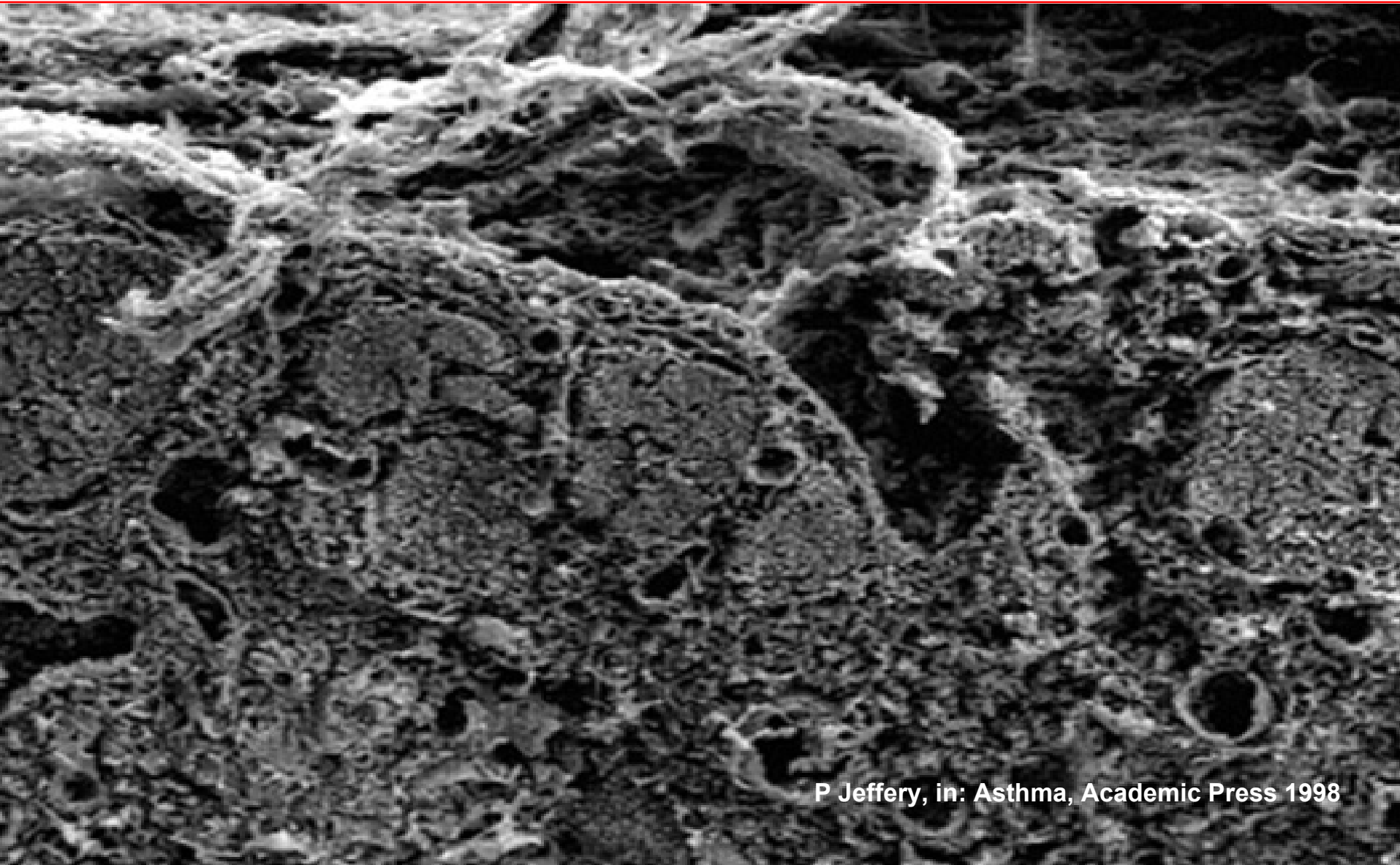

Ztluštění bazální membrány

P Jeffery, in: Asthma, Academic Press 1998

Hyperplazie hladké svaloviny

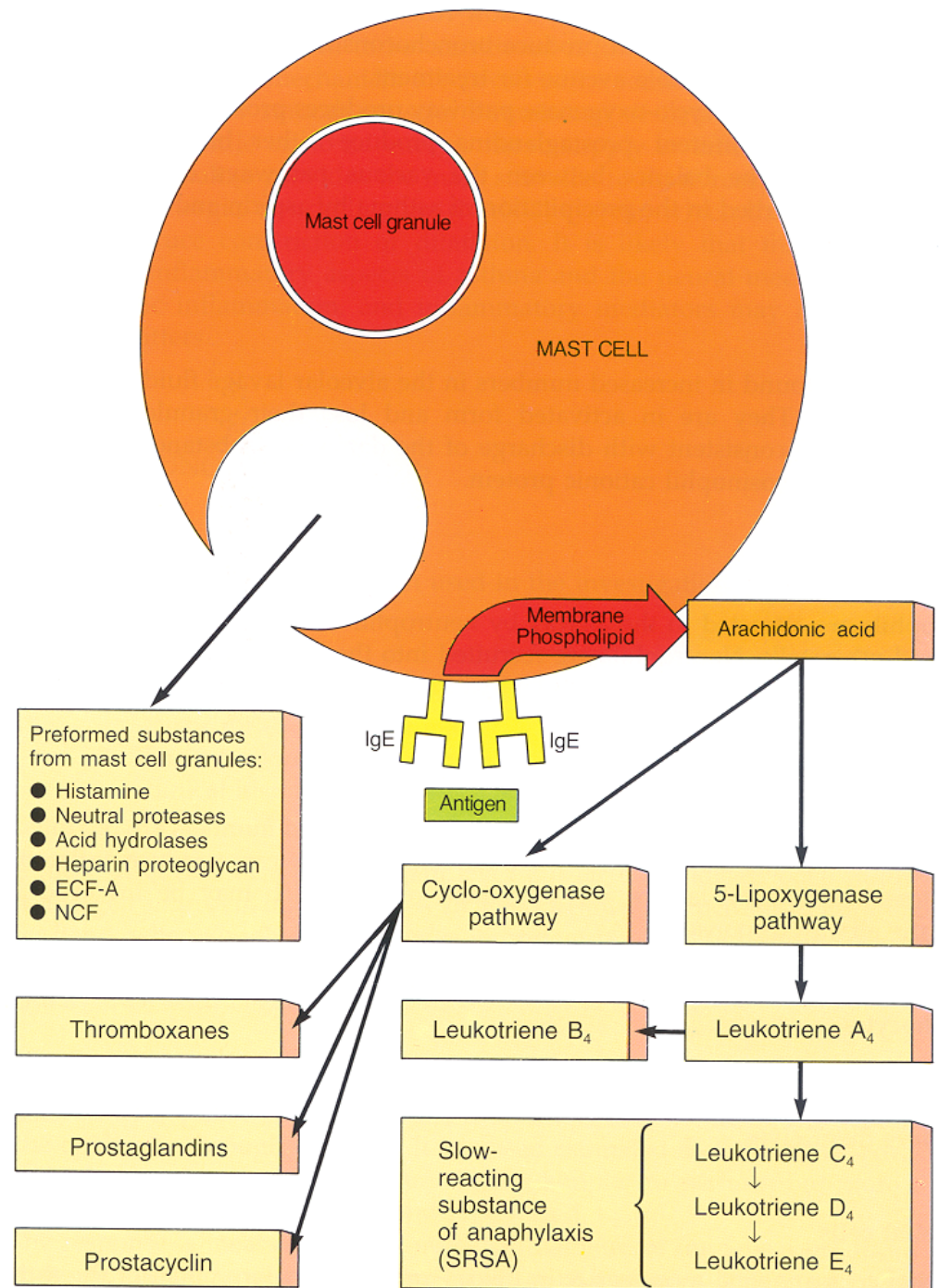
P Jeffery, in: Asthma, Academic Press 1998

Astma a mediátory

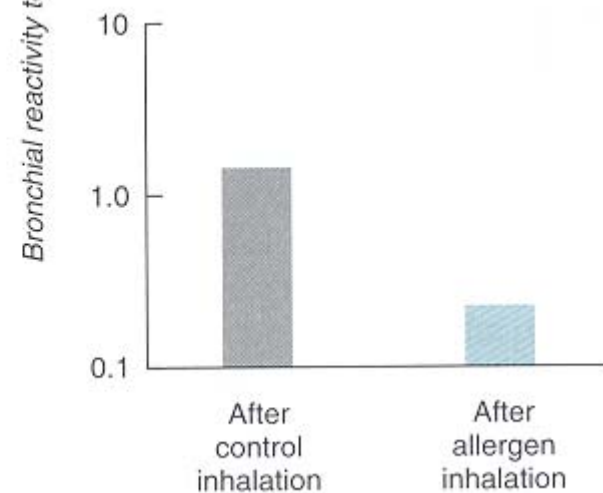
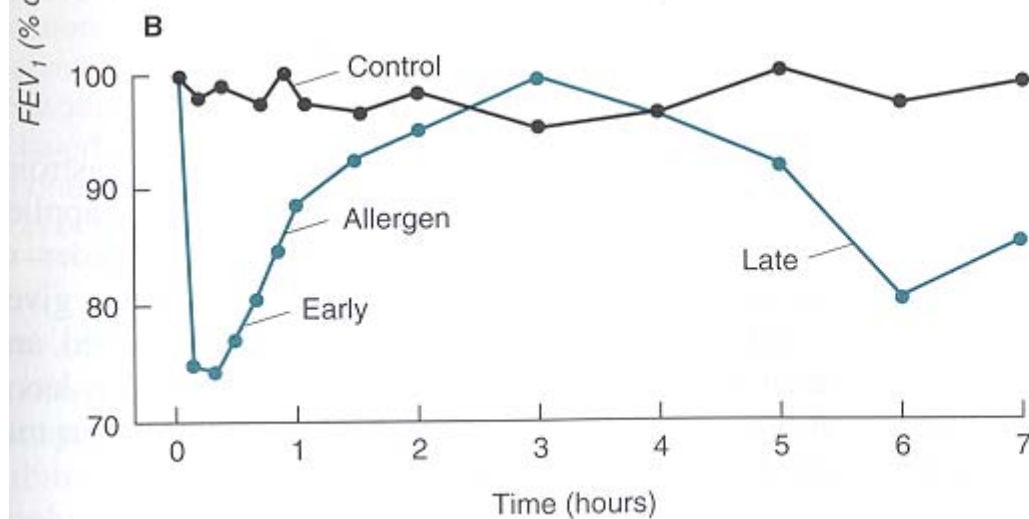
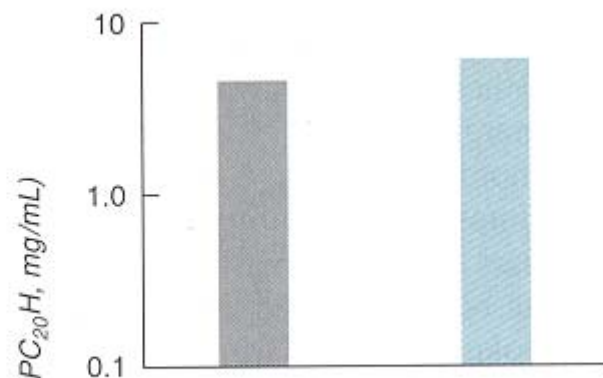
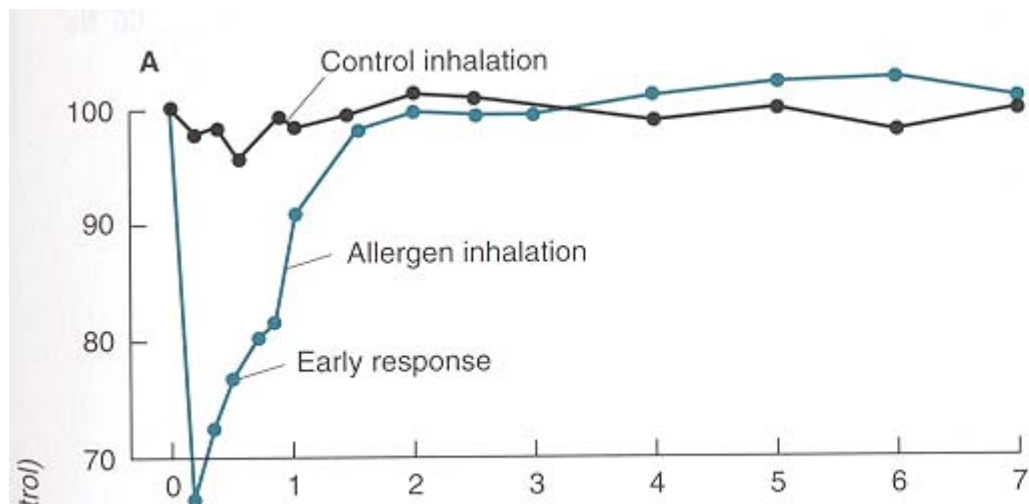

- Hyperreaktivita bronchů je výsledkem trvalého zánětu jako odpověď na různé stimuly - alergenů, viry, chemikálie apod. Zánětlivé mediátory - jsou uvolňovány z buněk - eozinofilů, neutrofilů, monocytů, mastocytů, makrofágů.
- **Histamin** je připraven
- Ostatní jsou metabolity k. arachidonové
- **Cyklooxygenáza** - PGD_2
- **Lipoxygenáza** - leukotrieny
- **PAF**

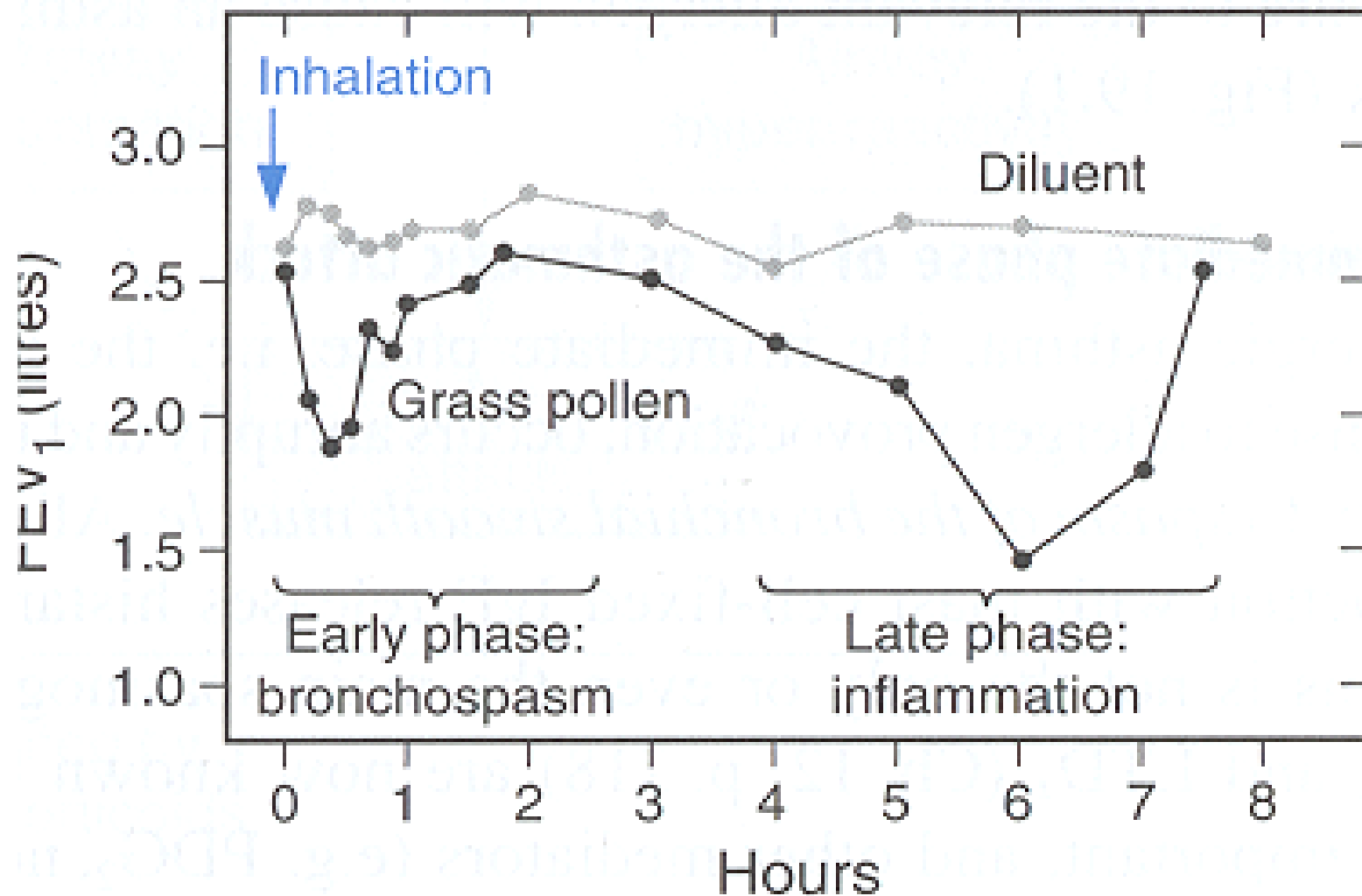
Mediatory

Časná a pozdní alergická reakce

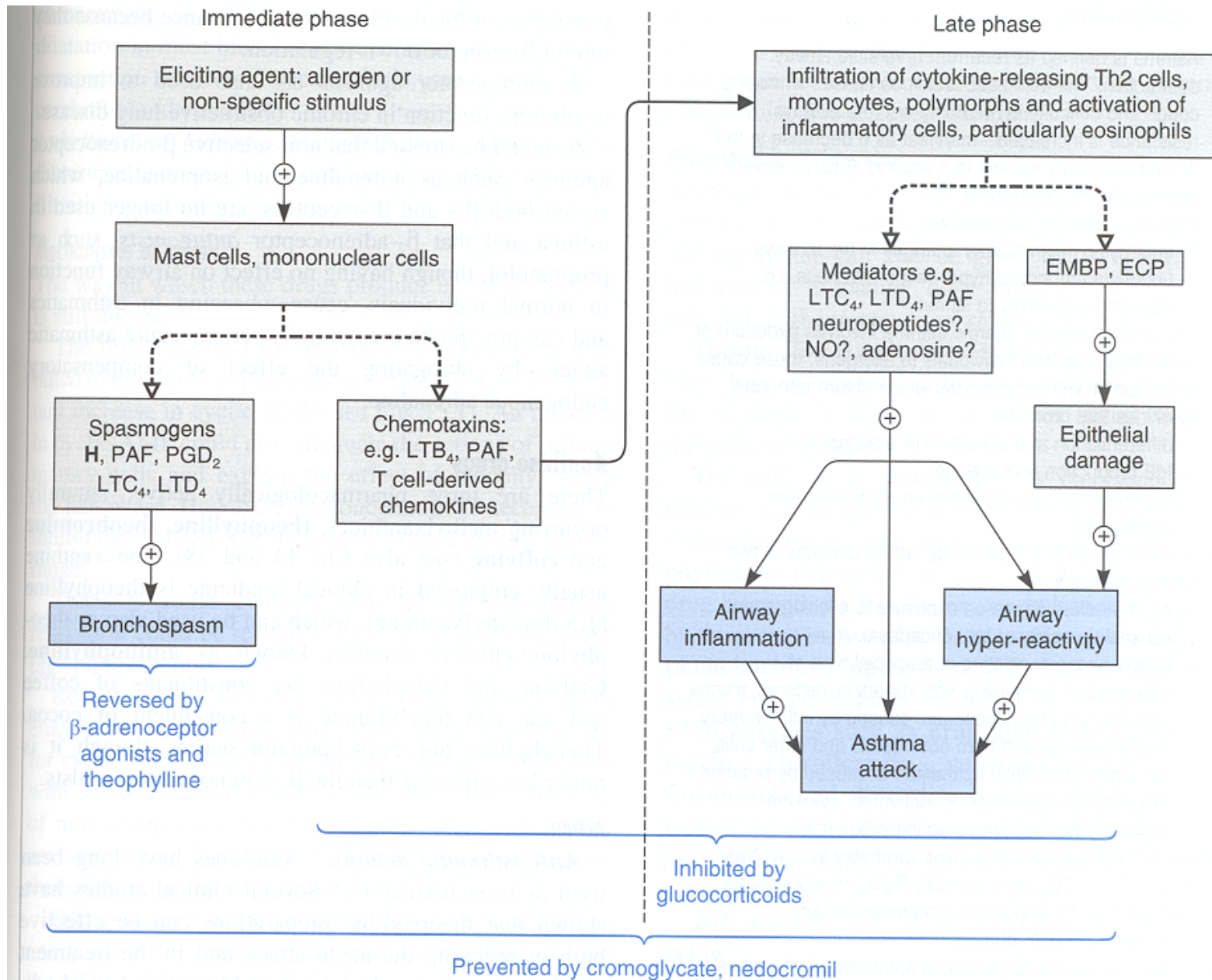

Fig. 19.3 Outline of the reactions thought to occur in asthma, with the actions of the main drugs. (1) Histamine

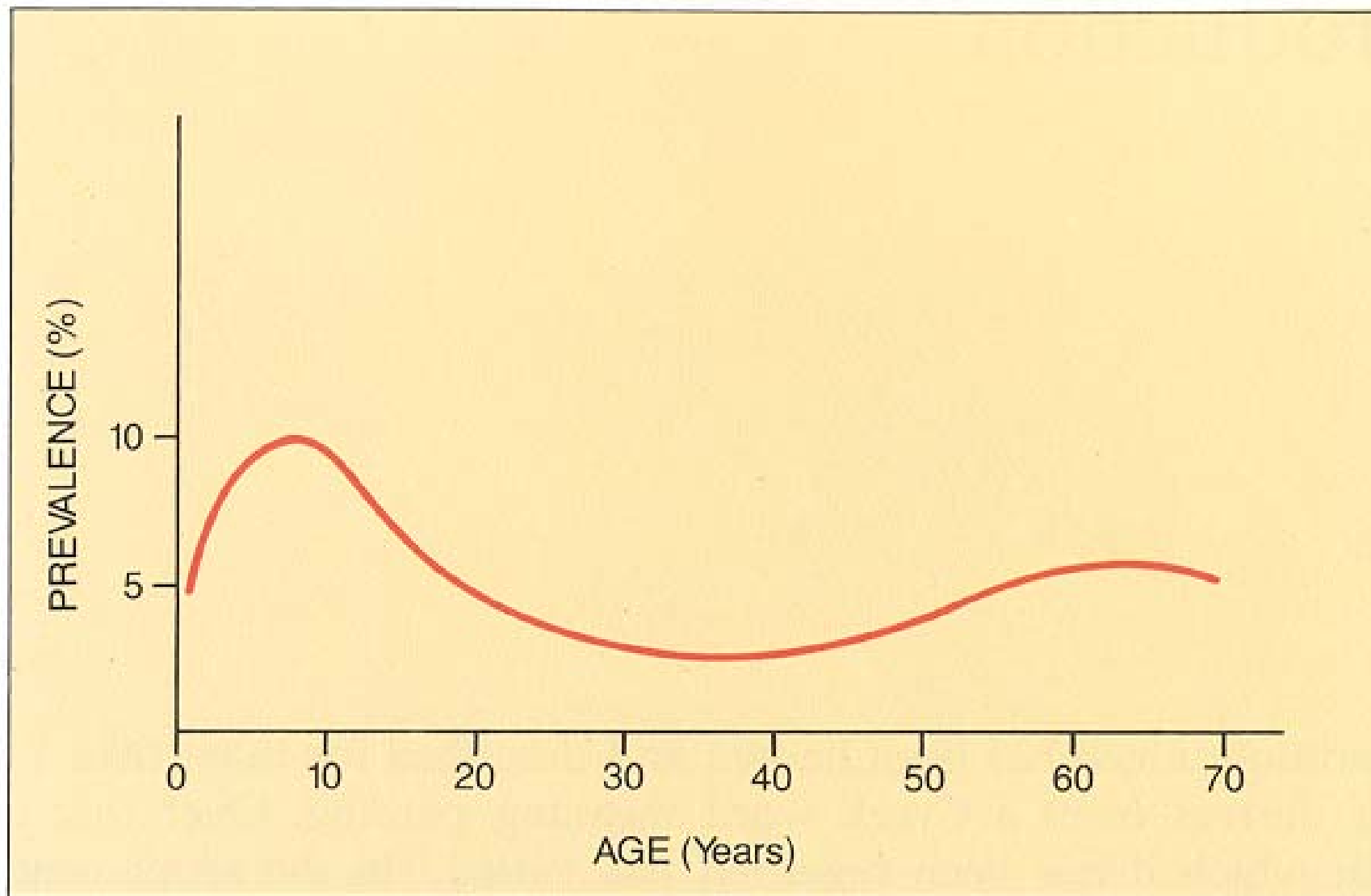
Astma - epidemiologie

- **Prevalence se podle údajů liší - 3 - 10 %**
- **Převážně ambulantní léčení**
- **Spíše podcenění diagnózy zkresluje epidemiologické údaje**

Věková prevalence astmatu

Astma - cíl léčby

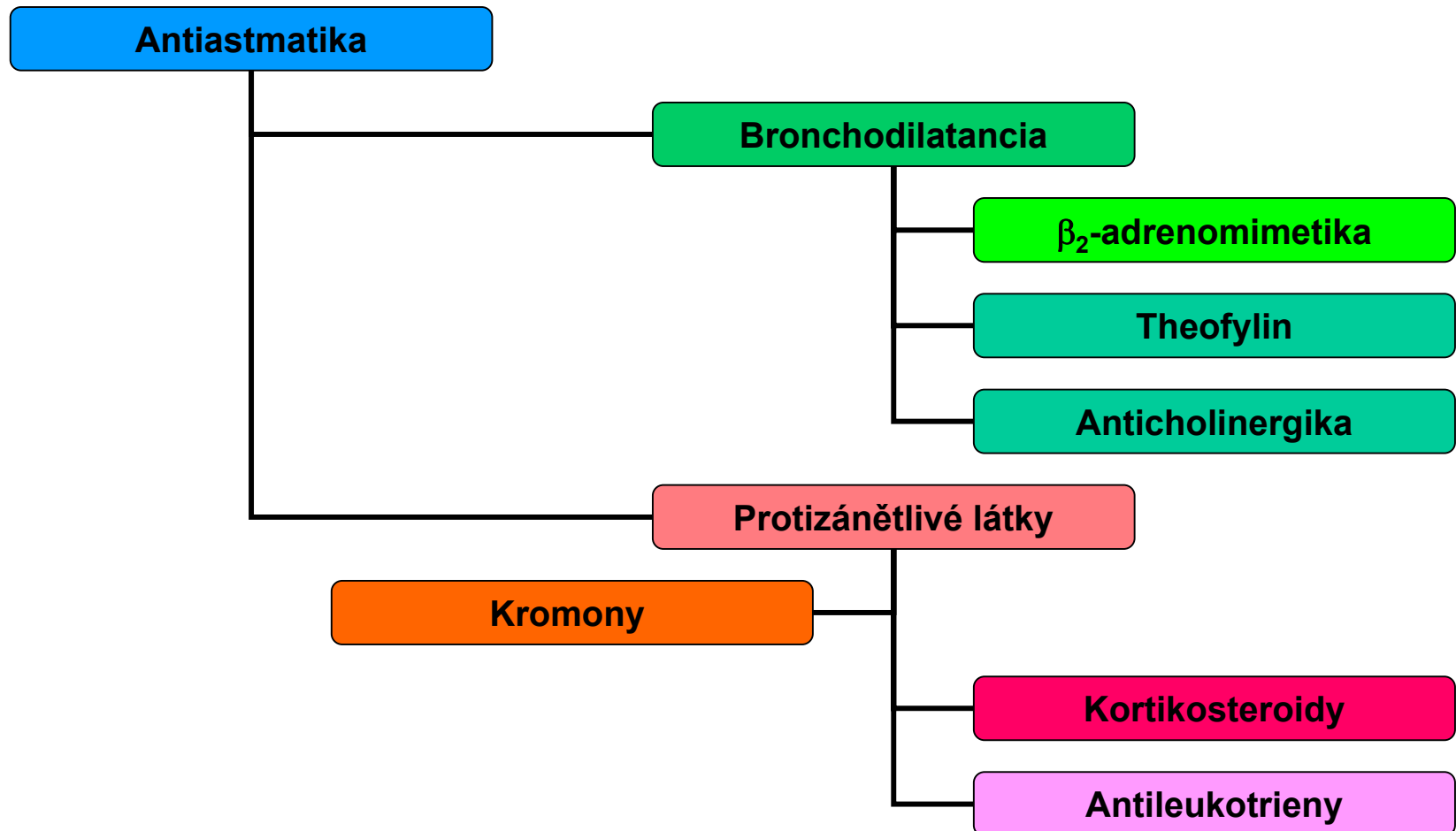
- **Udržet normální činnost (včetně cvičení)**
- **Udržet plicní funkci blízko normální hodnotě**
- **Předcházet obtížím (kašel, dušnost)**
- **Předcházet exacerbacím**
- **Vyvarovat se NÚ terapie**

Astma - léčba

- **Výchova pacienta**
- **Kontrola prostředí**
- **Farmakoterapie**
- **Funkční monitorování**

Astma - farmakoterapie

Bronchodilatancia

Anti-asthma drugs—bronchodilators

- β_2 -adrenoceptor agonists (e.g. salbutamol) are first-line drugs (for details see Ch. 8).
  - They act as physiological antagonists of the spasmogenic mediators, but have little or no effect on the bronchial hyper-reactivity.
  - Salbutamol is given by inhalation; its effects start immediately and last 3–5 h; it can also be given by intravenous infusion in status asthmaticus.
  - Salmeterol is given by inhalation; its duration of action is 12 h.
- Theophylline is a second-line drug.
  - It is a xanthine compound; the mechanism of action is uncertain but may be by inhibition of cyclic GMP- or cyclic AMP-phosphodiesterase.
  - It has a narrow therapeutic window; unwanted effects include chronotropic and inotropic effects on the heart, CNS stimulation and gastrointestinal disturbances.
  - It is given intravenously (by slow infusion) for status asthmaticus, or orally (as a sustained-release preparation) as a second-line treatment.
  - It is metabolised in the liver, and liver dysfunction and viral infections increase its plasma concentration and $t_{1/2}$ (normally 12 h with sustained-release preparation).
  - Drug interactions with theophylline are important, some (e.g. some antibiotics) increase the $t_{1/2}$, others (e.g. antiepileptic drugs) decrease it.
- Muscarinic-receptor antagonists (e.g. ipratropium bromide) are second-line drugs (see Ch. 7 for details).
  - Ipratropium bromide binds to all muscarinic receptor subtypes (M_1 , M_2 and M_3); it inhibits acetylcholine-mediated bronchospasm. *It is given by aerosol inhalation.*

Protizánětlivé látky

Anti-asthma drugs—anti-inflammatory agents

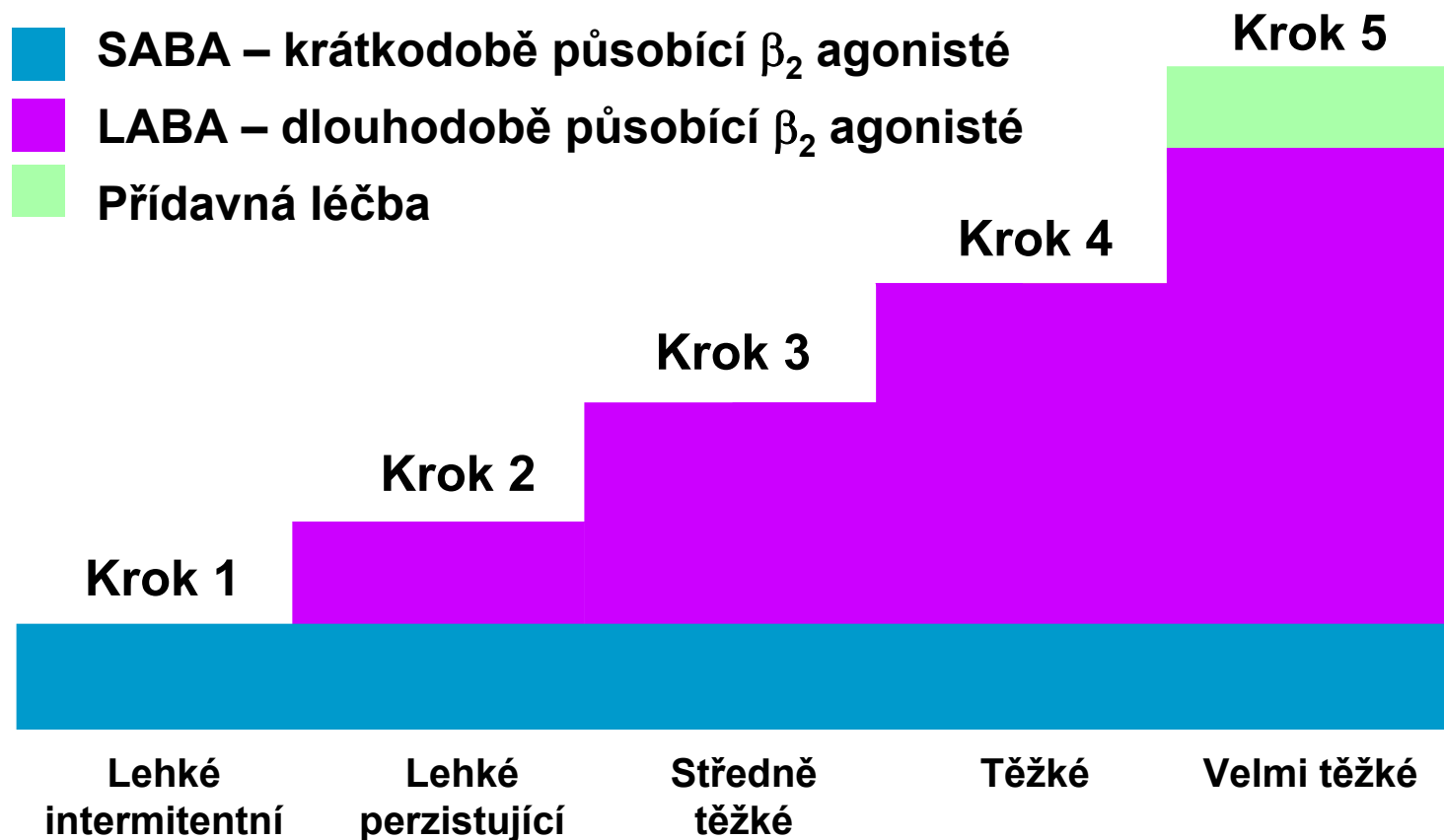
Glucocorticoids (for details see Ch. 24)

- These reduce the inflammatory component in chronic asthma and are life-saving in *status asthmaticus* (acute severe asthma).
- They are not effective in the treatment of the immediate response to the eliciting agent.
- The mechanism of action involves decreased formation of cytokines, particularly those generated by Th2 lymphocytes (see Key Points Box on p. 423), decreased activation of eosinophils and other inflammatory cells, and decreased formation of prostaglandins and possibly of PAF, LTC₄ and LTD₄ (see Fig. 12.4).
- They are given by inhalation (e.g. beclomethasone); systemic unwanted effects are rare, but oral thrush and voice problems can occur. In deteriorating asthma, an oral glucocorticoid (e.g. prednisolone) or intravenous hydrocortisone is also given.

Sodium cromoglycate

- Given prophylactically this can prevent both phases of asthma and reduce bronchial hyper-responsiveness in many but not all patients. Children are more likely to respond than adults.
- The mechanism of action is uncertain. Depression of release of neuropeptides, antagonism of tachykinin receptors, inhibition of cytokine release and inhibition of PAF interaction with platelets and eosinophils may be important; mast cell stabilisation is not.
- It is given by inhalation and acts locally. 10% is absorbed; it is excreted unchanged.
- Unwanted effects are minor respiratory tract irritation and (rarely) hypersensitivity.

Kombinovaná antiastmatika (LABA) v léčbě astmatu

Význam kombinované léčby astmatu

- Kombinovaná léčba je v kontrole astmatu v současné době nejvýznamnějším pokrokem.
- LABA jsou nejúčinnějším doplňkem léčby IKS.
- Kombinace IKS a LABA rychle zlepšuje všechny aspekty astmatu včetně výskytu exacerbací.
- Kombinace léků v jednom inhalátoru zlepšuje účinnost i compliance.

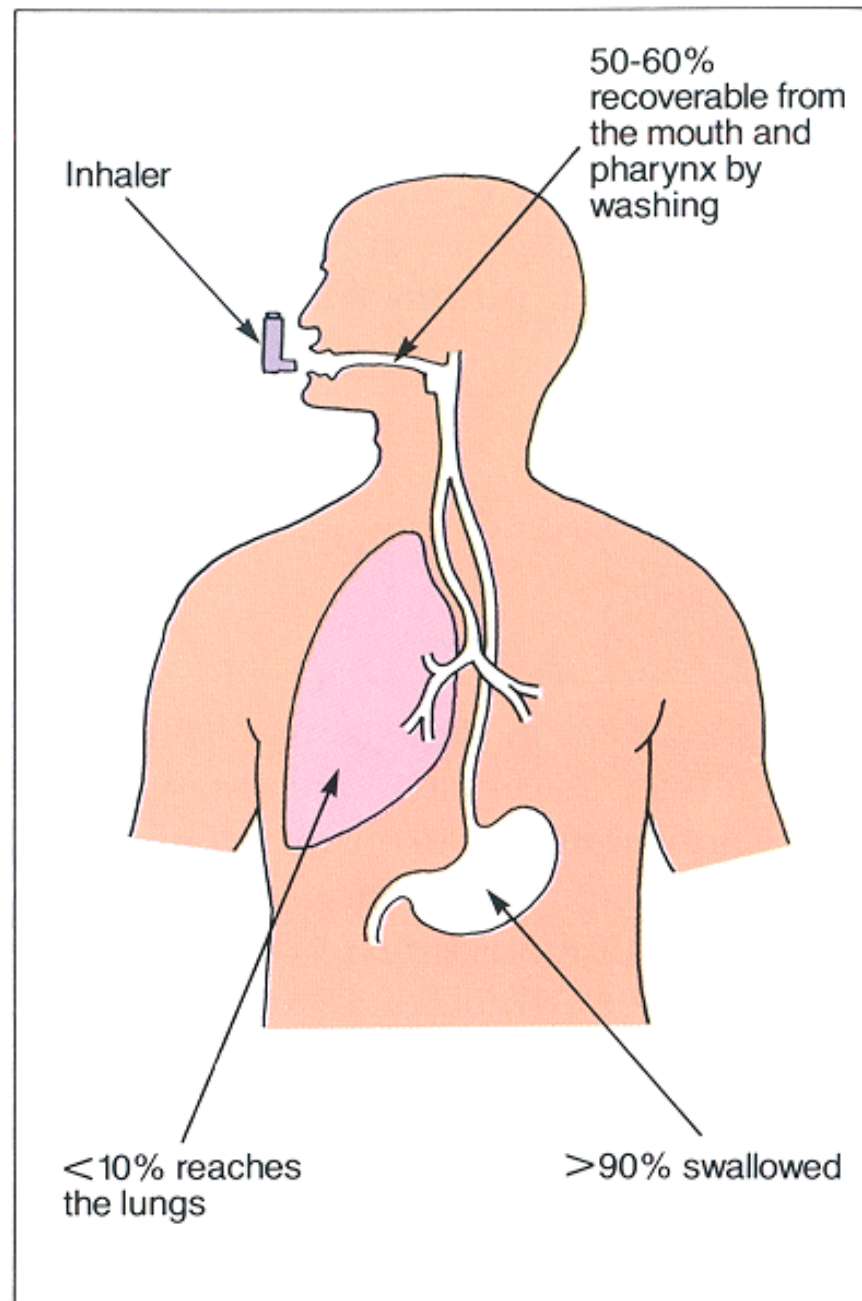
Antiastmatika - aplikační cesty

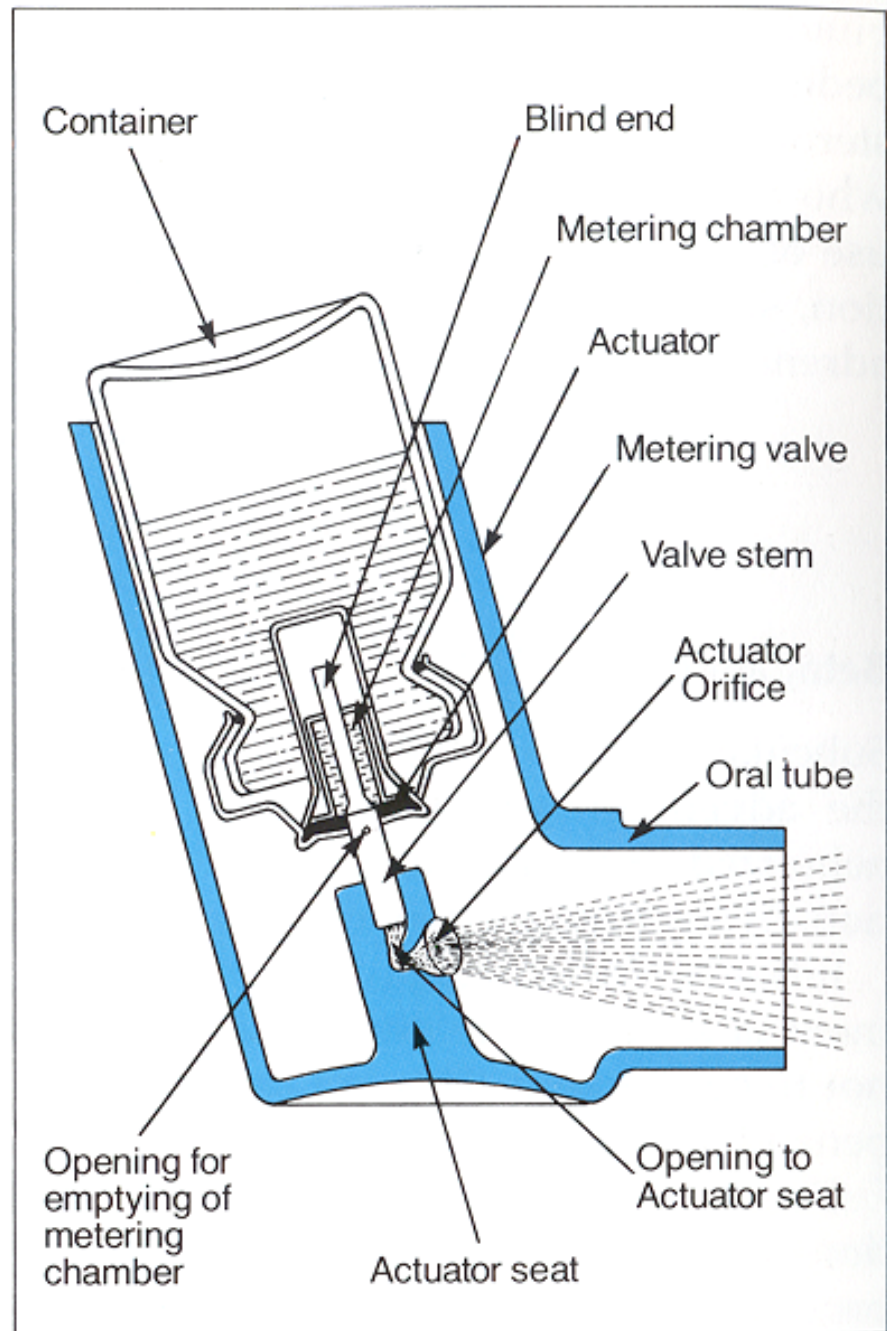
Inhalační

- **Velikost částic 2 - 5 μ**
  - MDI - dózovaný aerosol (spray)
  - MDPI - prášky k inhalaci
  - spacers - velkoobjemové nádoby ke zlepšení inhalace
- **Léčiva - kortikosteroidy, β_2 -mimetika, kromony, anticholinergika**
- **Minimum NÚ**

Osud inhalovaného léčiva

MDI aerosol bez CFC

MDPI Turbohaler

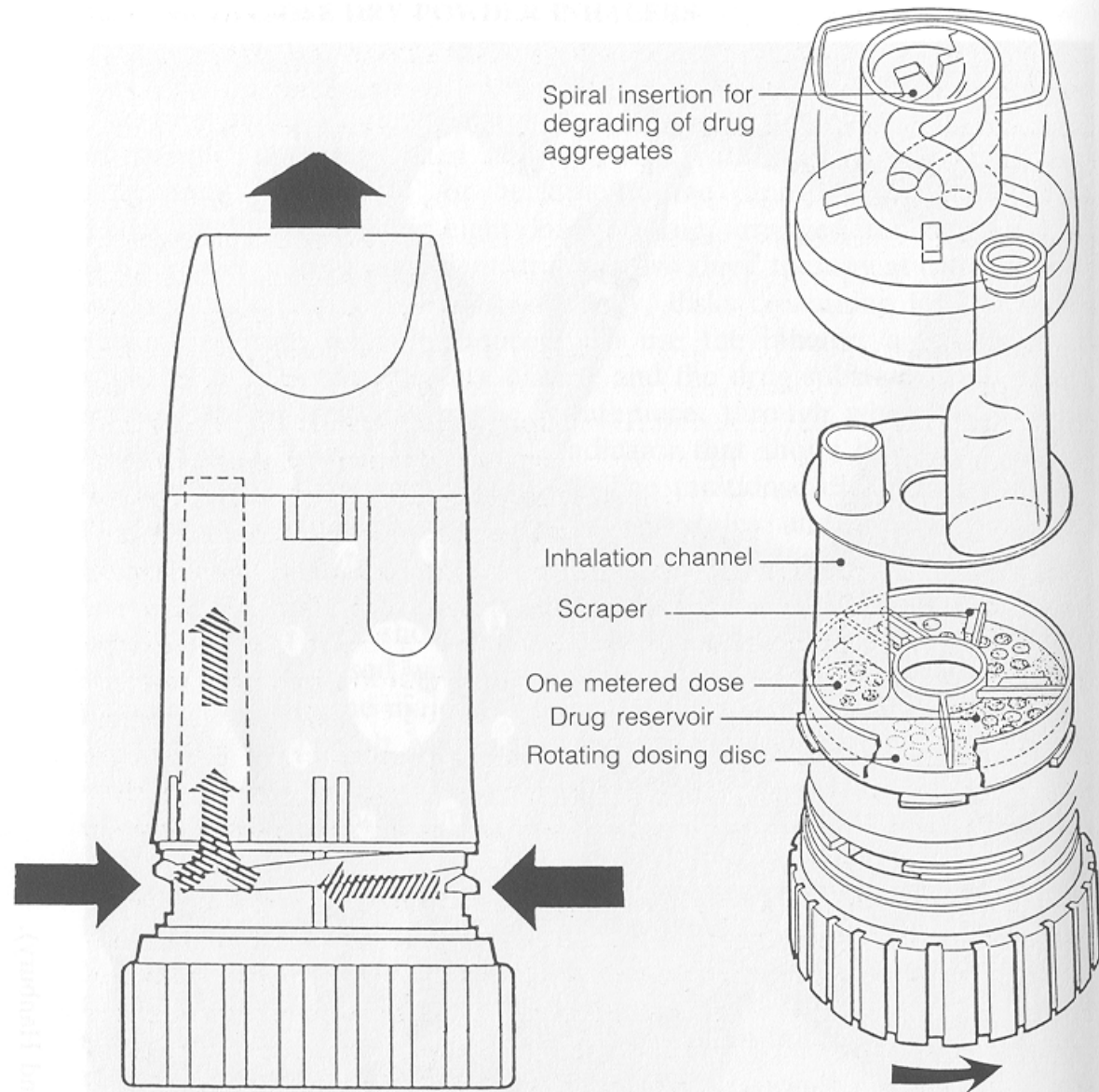
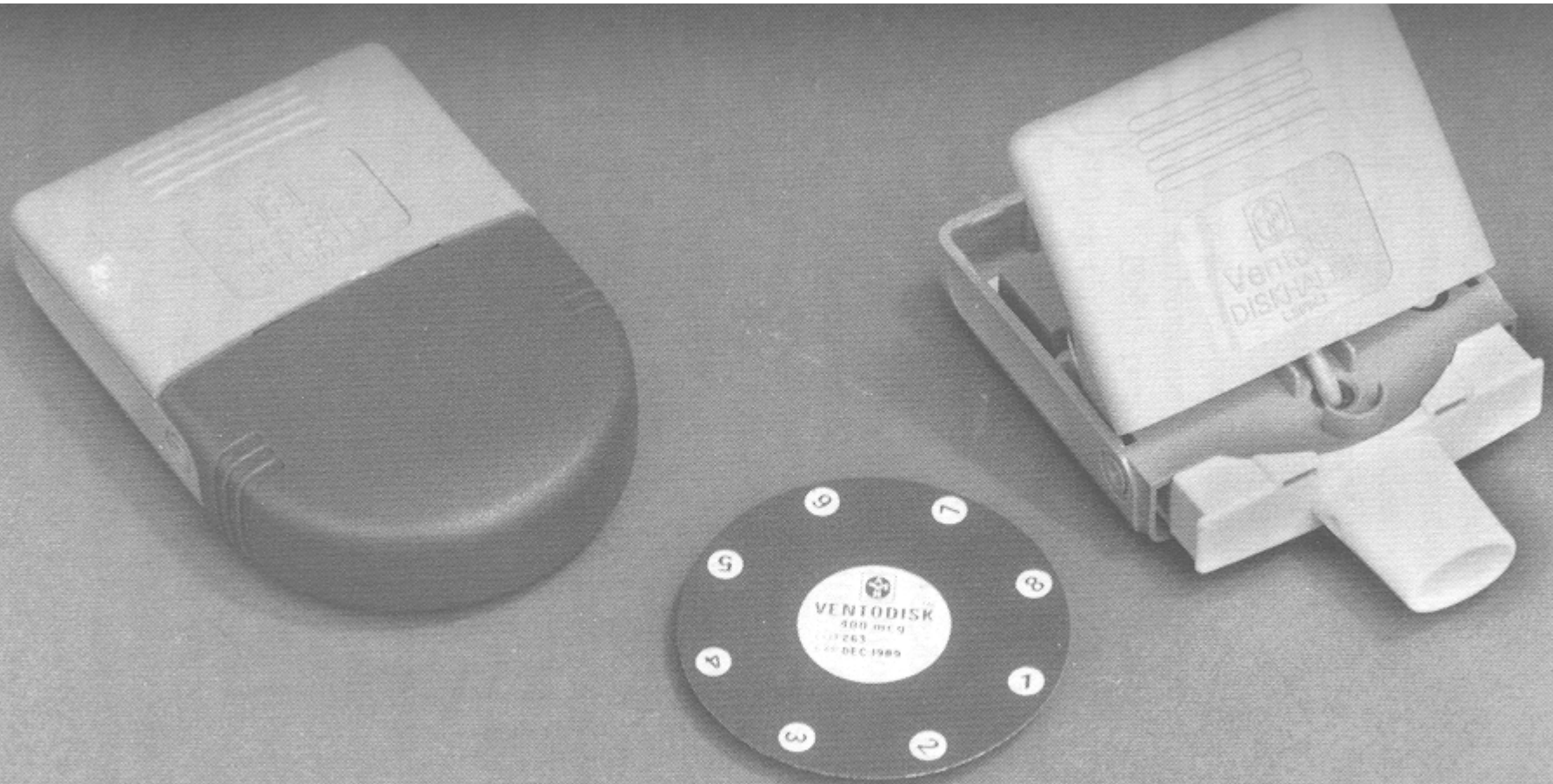

Figure 16.8 Turbohaler (Astra).

MDPI - ...disk

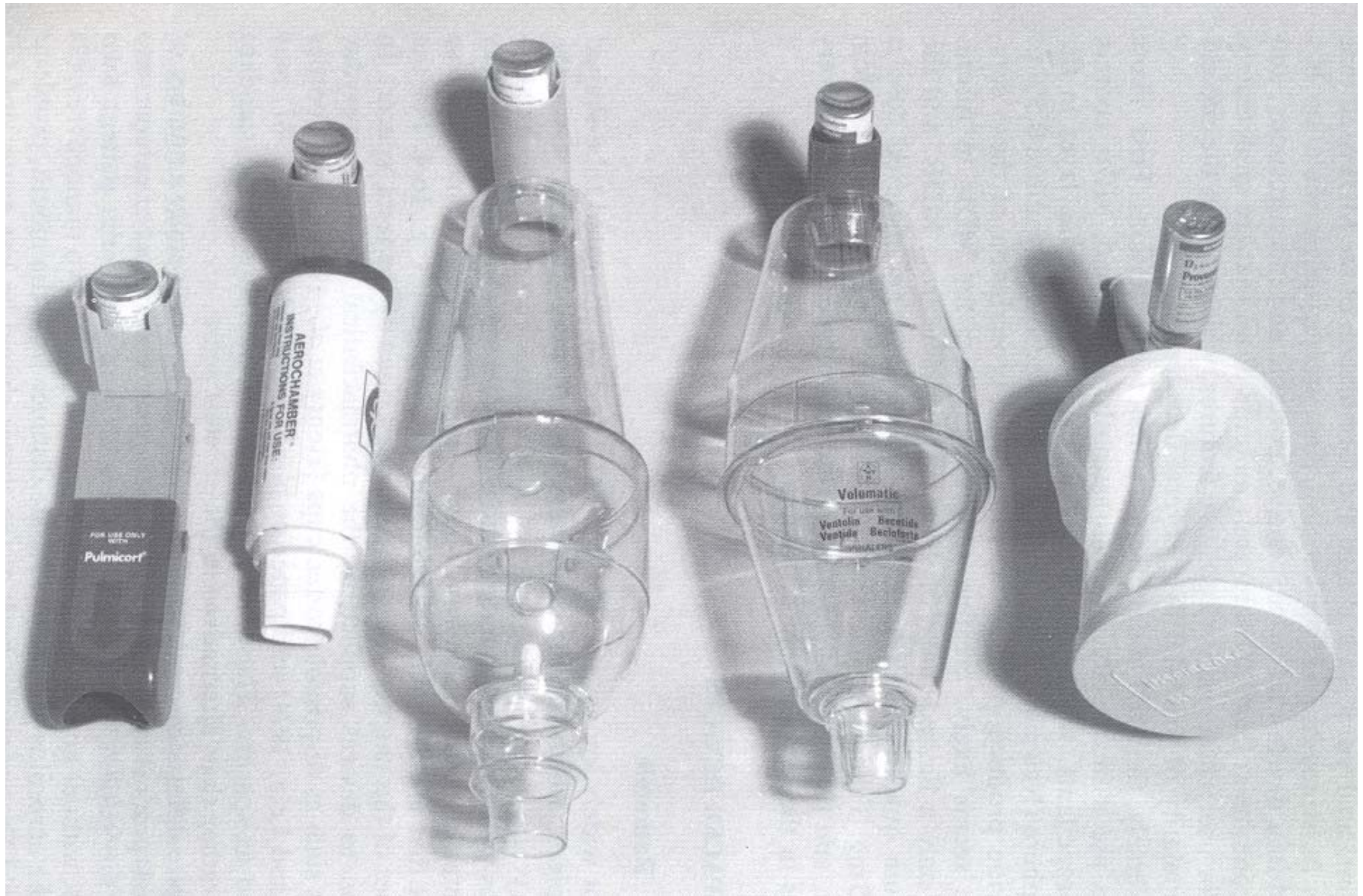

MDPI - Discus

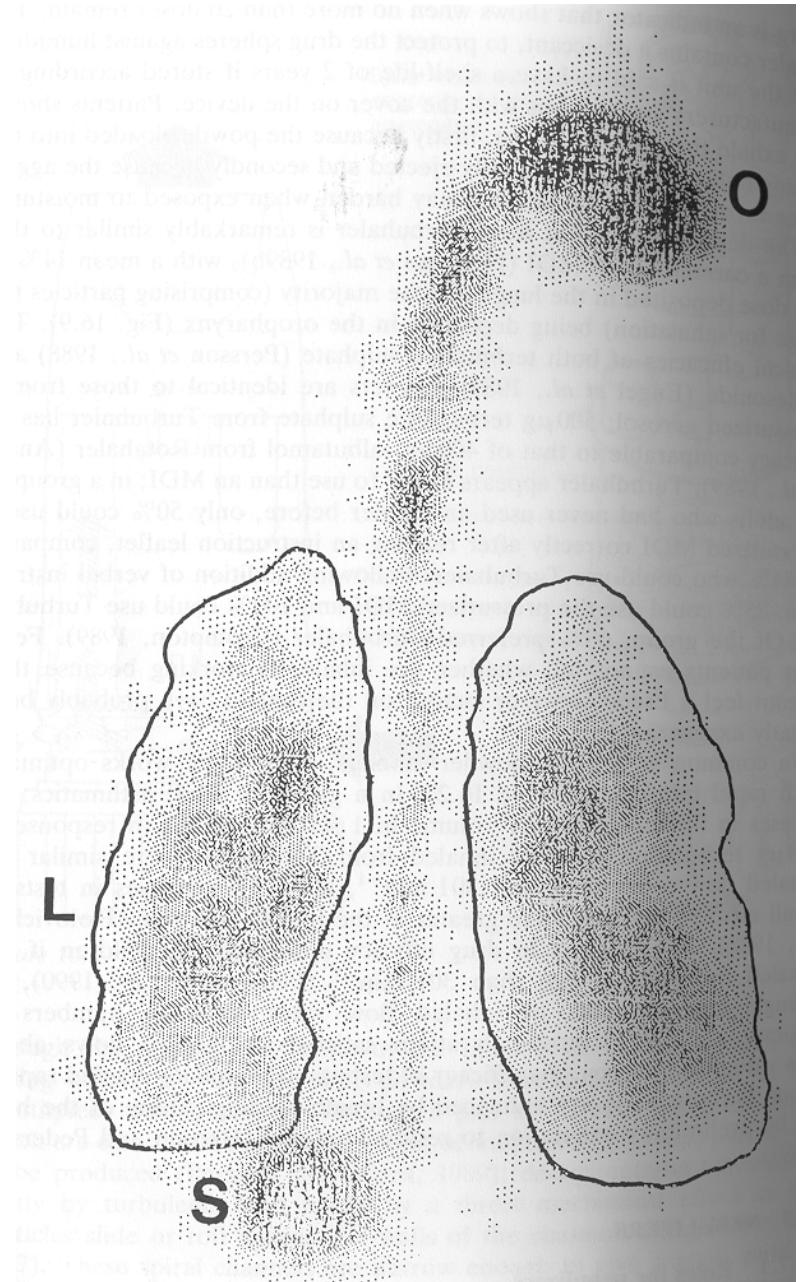

Spacery

Depoziční vzorec inhalovaného antiastmatika

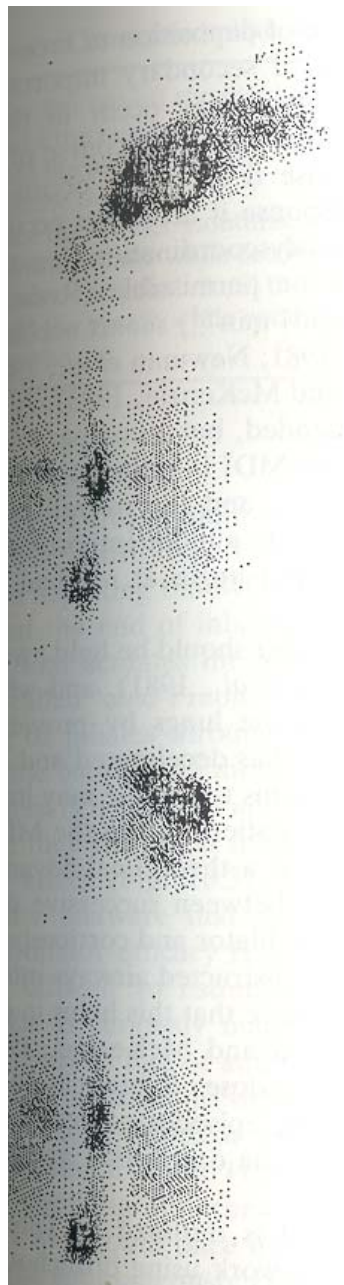

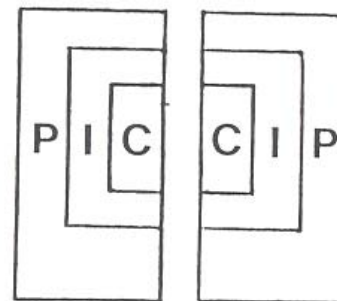
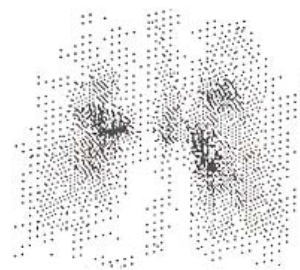
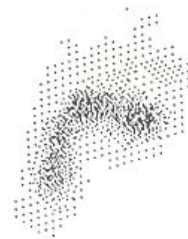
Depoziční vzorec

Depoziční vzorec

(c)

Antiaстма - aplikační cesty

Perorální

- Teofylin, dlouhodobě působící teofylin, kortikoidy, β -mimetika
- K dosažení stejného efektu jako u inhalačního podání je třeba 20x vyšší dávka
- Systémové NÚ časté

β_2 -mimetika

β -mimetika - třídění podle specifity

	α_1	α_2	β_1	β_2
noradrenalin	+++	+++	++	+
adrenalin	++	++	+++	+++
isoprenalin	-	-	+++	+++
klonidin	-	+++	-	-
salbutamol	-	-	+	+++
terbutalin	-	-	+	+++
dobutamin	-	-	+++	+

Hlavní výsledky aktivace β receptorů

- Stimulací β_1 receptorů se zvyšuje srdeční akce - pozitivně inotropní a pozitivně chronotropní účinek, lipolýza a relaxace gastrointestinální hladké svaloviny
- Stimulací β_2 receptorů dochází k bronchodilataci, vazodilataci, relaxaci viscerálního svalstva, glykogenolýze a svalovému třesu

Receptor - základní pojmy

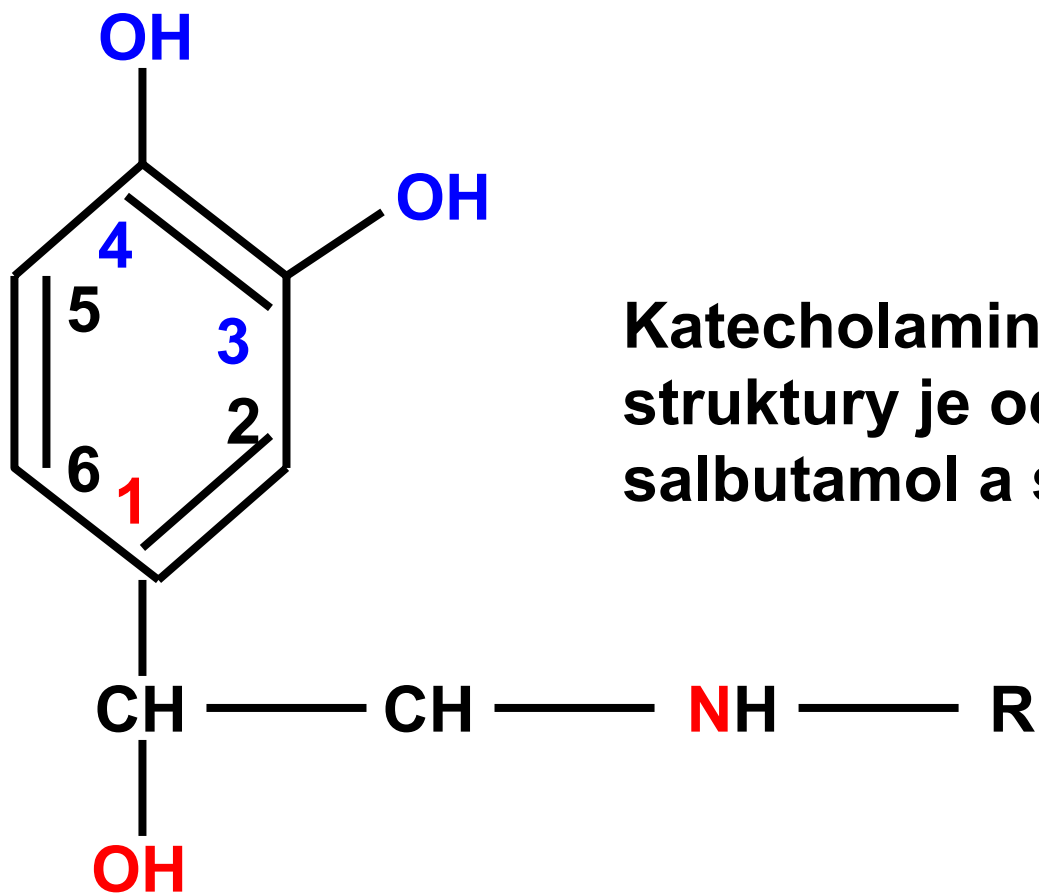
- **Receptory jsou makromolekuly jejichž úkolem je vázat mediátor a tuto vazbu transformovat v účinek**
- **Afinita - vazebnost**
- **Vnitřní aktivita - schopnost vyvolat účinek**
- **Antagonista inhibuje účinek agonisty**

Obecná struktura β -mimetik

- Na molekule adrenomimetik jsou 3 významná místa ovlivňující účinnost
  - skupina připojená na **N** postranního řetězce (velikost radikálu ovlivňuje afinitu)
  - **OH** na C1 postranního řetězce
  - **OH** v poloze meta a para (3 a 4) (substituce OH ovlivňuje vnitřní aktivitu)

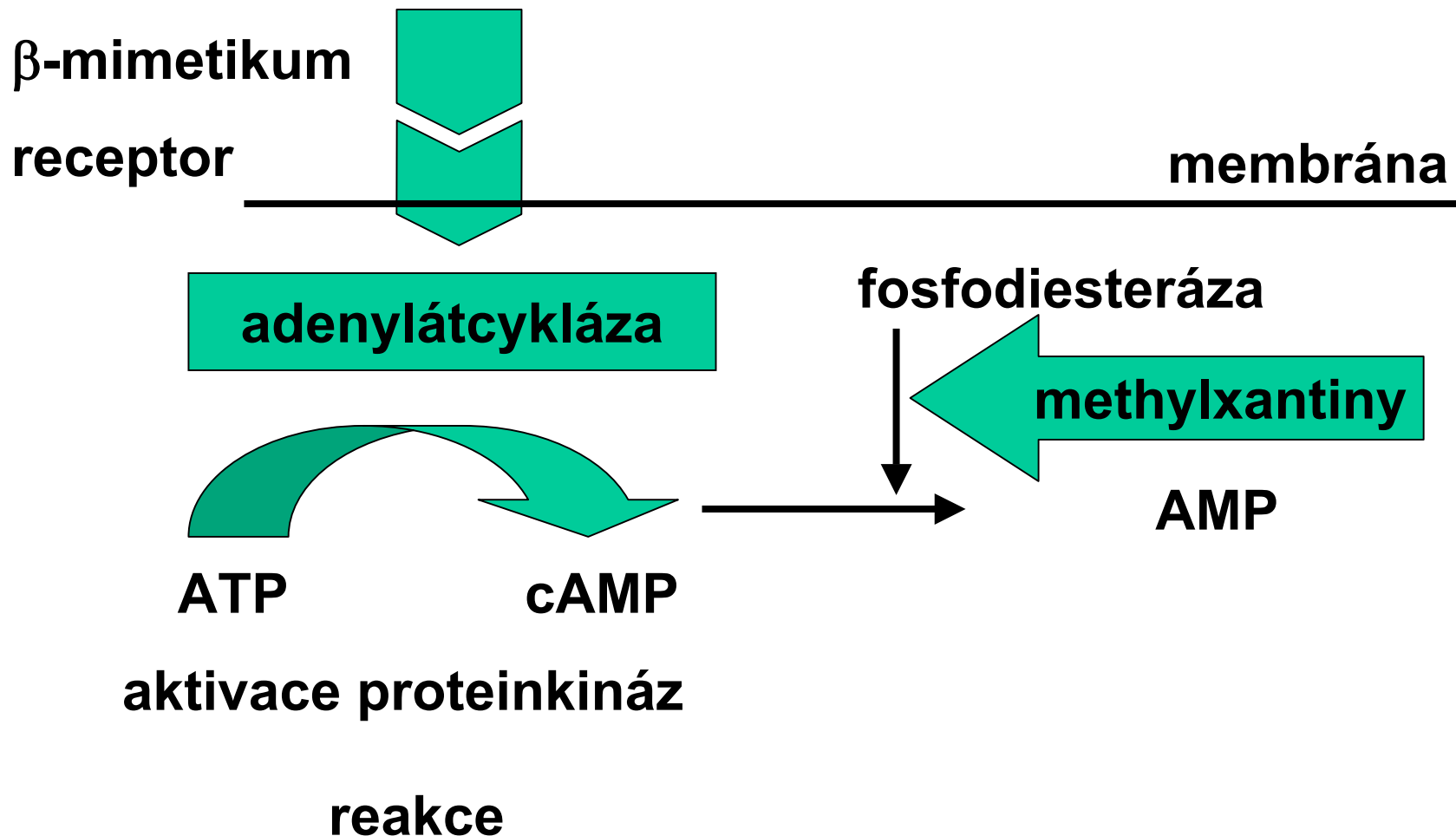
Obečná struktura β -mimetik

Katecholamin od jehož struktury je odvozen i salbutamol a salmeterol

Mechanismus účinku β -mimetik

Srovnání selektivity β -agonistů

			selektivita
	β_2	β_1	$\beta_2 : \beta_1$
izoprenalin	1,0	1,0	1,0
fenoterol	0,6	0,005	120,0
formoterol	20,0	0,05	400,0
salbutamol	0,55	0,0004	1375,0
salmeterol	8,5	0,0001	85000,0

β -mimetika a hypokalemie

- **Hypokalemie - β -adrenergní mechanismus zasahuje do transportu K.**
- **Aktivace K pumpy vede k vstupu K do buňky.**
- **Hypokalemii lze ovlivnit β -lytiky.**
- **Kombinace s theofyliny může zhoršit hypokalemii**

Obecné NÚ β_2 -mimetik

- **Při vyšších dávkách se objevuje svalový třes**
- **Pocit bušení srdce**
- **Bolesti hlavy**
- **Paradoxní bronchospazmy (u inhalačních forem)**
- **Ojediněle alergie**

Topická (inhalační) β_2 -mimetika

Generický název	Firemní název
Terbutalin	Bricanyl
Fenoterol	Berotec
Formoterol	Foradil, Atimos, Forair, Formovent ...
Salbutamol	Ventolin, Ventodisc
Salmeterol	Serevent
Prokaterol	Alvesco

Systemová (p.o., i.v.) β_2 -mimetika

Generický název	Firemní název
Terbutalin Klenbuterol Prokaterol	Bricanyl Spiropent Lontermin

Teofylin

Teofylin

- **Mechanismus účinku**
  - Pravděpodobně kompetitivní inhibice adenosinových receptorů.
  - Teofylin je strukturně blízký adenosinu.
  - Tento účinek je prokazatelný v terapeutických koncentracích.
  - Inhibice fosfodiesterázy nikoli.
  - Therapeut. koncentrace 5-20 $\mu\text{g/L}$

Teofylin

- **Malá terapeutická šíře**
- **Terapeutické okno 5 - 20 $\mu\text{g/l}$**
- **Nutnost monitorování hladin**
- **Velké rozdíly v clearance dány jaterním metabolismem (cytochrom P 450 CYP 3A4)**

Zvýšená clearance teofylinu

- **Enzymová indukce**
  - rifampicin
  - fenobarbital
  - etanol
- **Kouření tabáku a marihuany**
- **Věk 1 - 16 let**

Snížená clearance teofylinu

- **Enzymová inhibice**
  - **cimetidin**
  - **erytromycin, některé fluorochinolony**
  - **allopurinol**
- **Poruchy jaterní funkce**
- **Infekce, vakcinace**
- **Vysoký věk**

Zhodnocení teofylinu

- **Nejsou účinnější než inhalační β -mimetika**
- **Mají aditivní účinek s β -mimetiky**
- **Výhodné pouze formy s řízeným uvolňováním**
- **Časté interakce a NÚ**

Přípravky obsahující teofylin

Generický název	Firemní název
Teofilin Aminofilin	Aflonilum SR, Euphyllin CR, Teotard, Teoplus, Spophyllin retard Aminophyllinum retard, Syntophyllin

Anticholinergika

Anticholinergika

- **Mechanismus účinku**
  - **kompetitivní inhibice postsynaptického cholinergního receptoru na vagovém zakončení**

Anticholinergika

- Méně účinná než β -mimetika
- Aditivní účinek s β -mimetiky
- Možná náhrada teofylinů
  - Ipratropium
  - Tiotropium (CHOPN)

Anticholinergika

Generický název	Firemní název
Ipratropium Tiotropiuml	Atrovent Spiriva

Kromony

Kromony

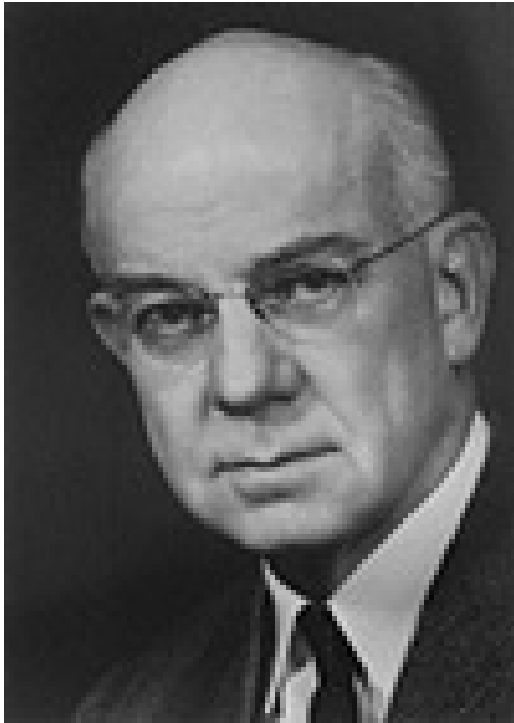
- **Mechanismus účinku**
  - **Kromě zábrany degranulace mastocytů působí i v pozdní fázi alergické reakce i na jiné buňky.**
  - **Výhodný v pediatrii.**
  - **Nedokromil – přípravek: Tilade**

Glukokortikoidy

Objev glukokortikoidů

Kendall
Edward Calvin

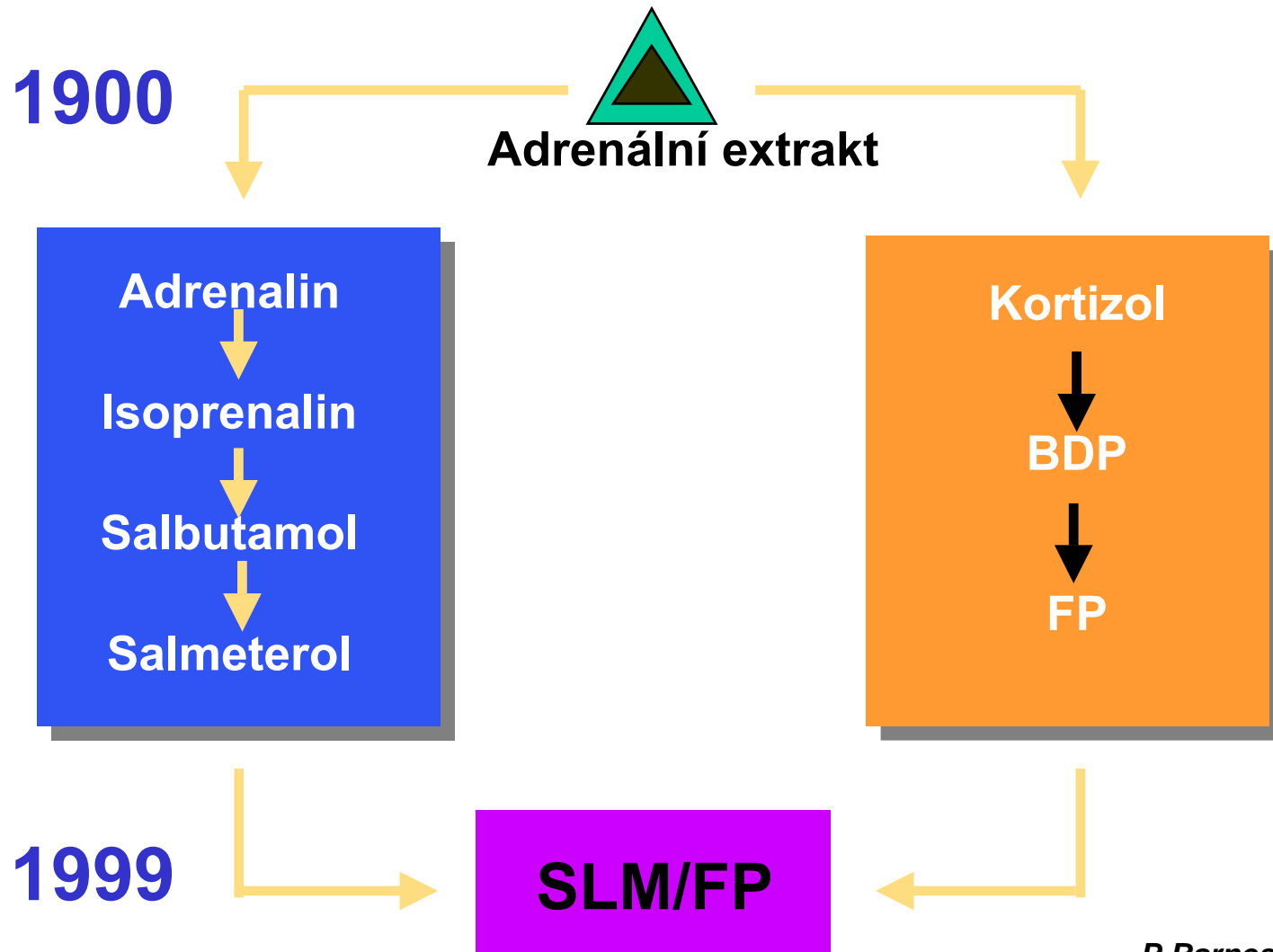
Hench
Philip Showalter

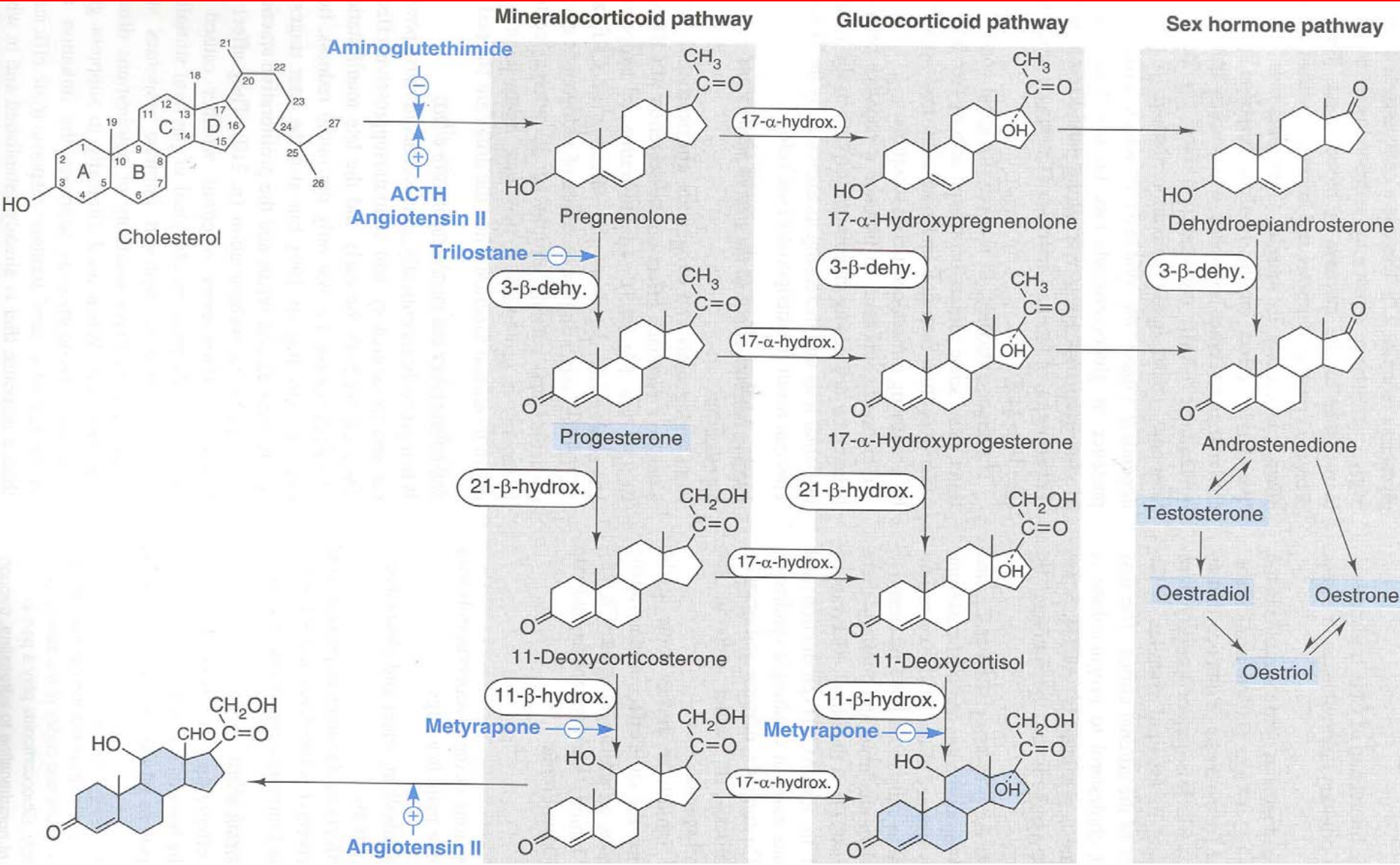
Reichstein
Tadeus

Nobelova cena Za fyziologii a medicínu - 1950
“za jejich objev vztahující se k hormonům kůry nadledvin, jejich struktury a biologického působení”

Od adrenálního extraktu k moderním antiastmatikům

Glukokortikoidy - zařazení

Kortizol (I)

- Syntetizován v zóna fasciculata a reticularis nadledvin
- Denní produkce 20 mg
- Cirkadiánní rytmus řízen ACTH - ranní maxima, vliv potravy a světla
- Vázán na CBG (α_2 -globulin) - 75% a albumin - 5%, 20% volný
- Saturace CBG 20-30 μ g/dl

Kortizol (II)

- Hladina CBG se zvyšuje v graviditě a po podání estrogenů (syntéza v játrech)
- Snížení u genetických defektů syntézy a hypoproteinemie
- Syntetické glukokortikoidy převážně vázány na albumin

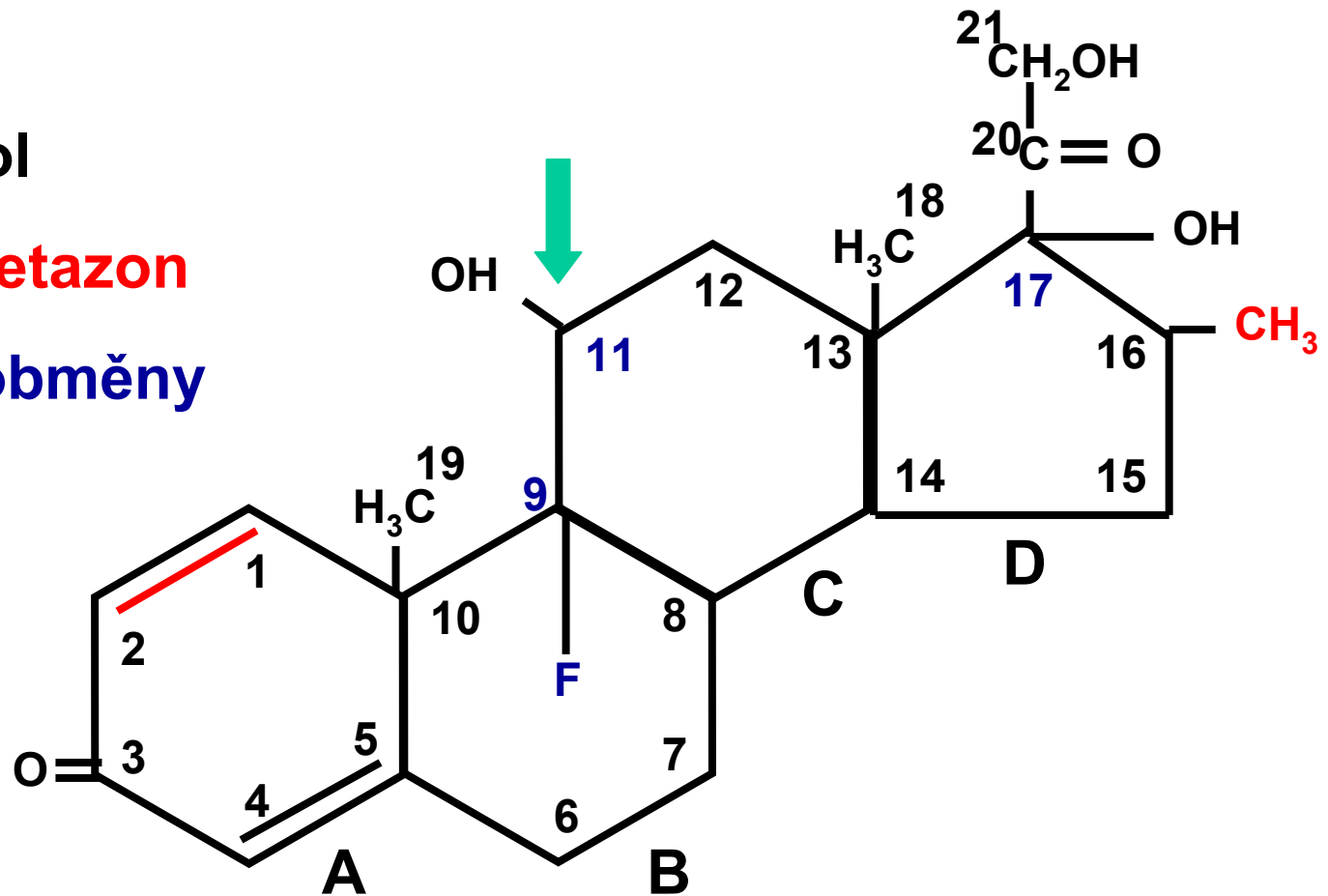

Od kortizolu k syntetickým steroidům (I)

kortizol

betametazon

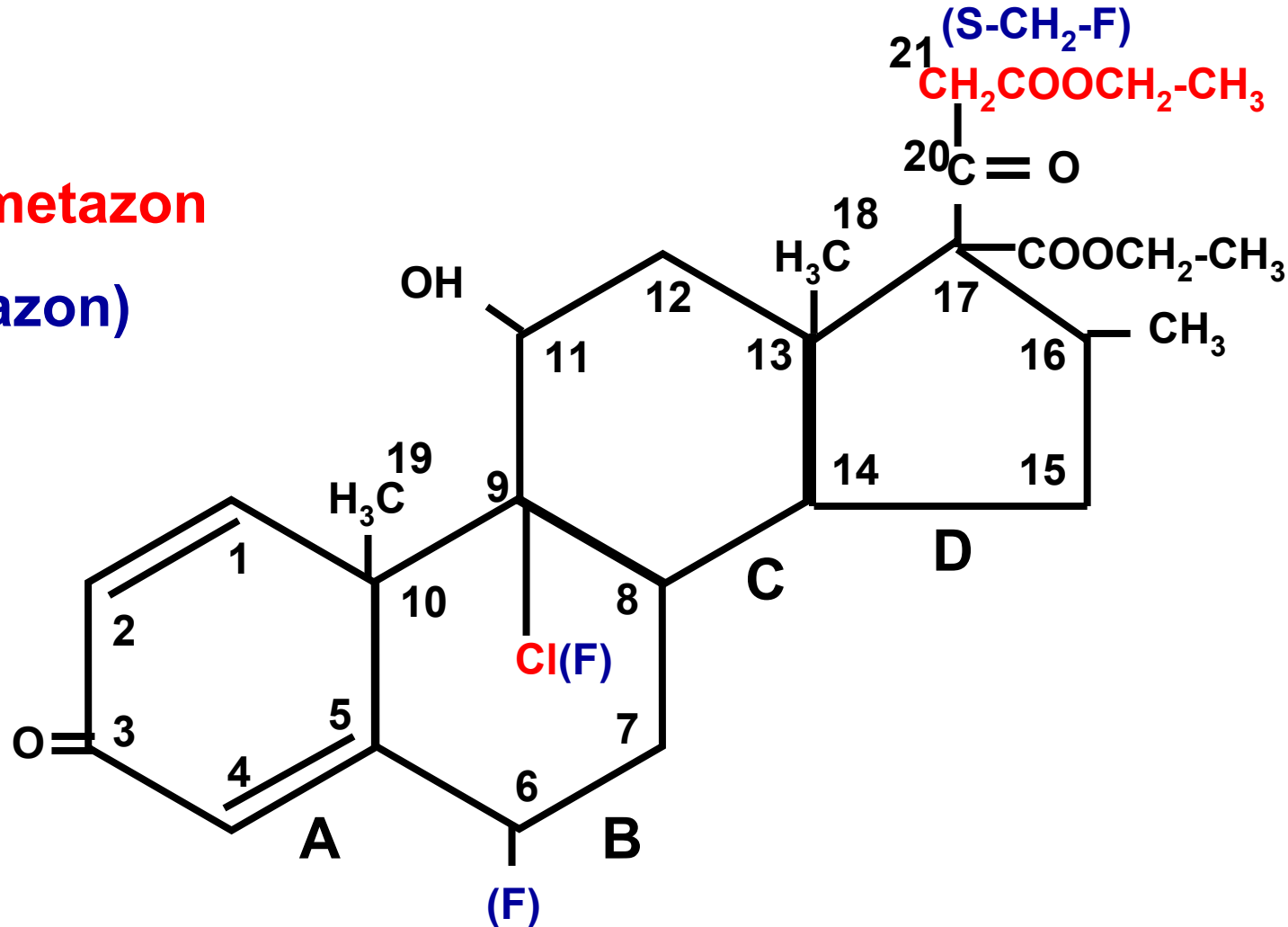
další obměny

Od kortizolu k syntetickým steroidům (II)

beklometazon

(flutikazon)

Syntetické glukokortikoidy (I)

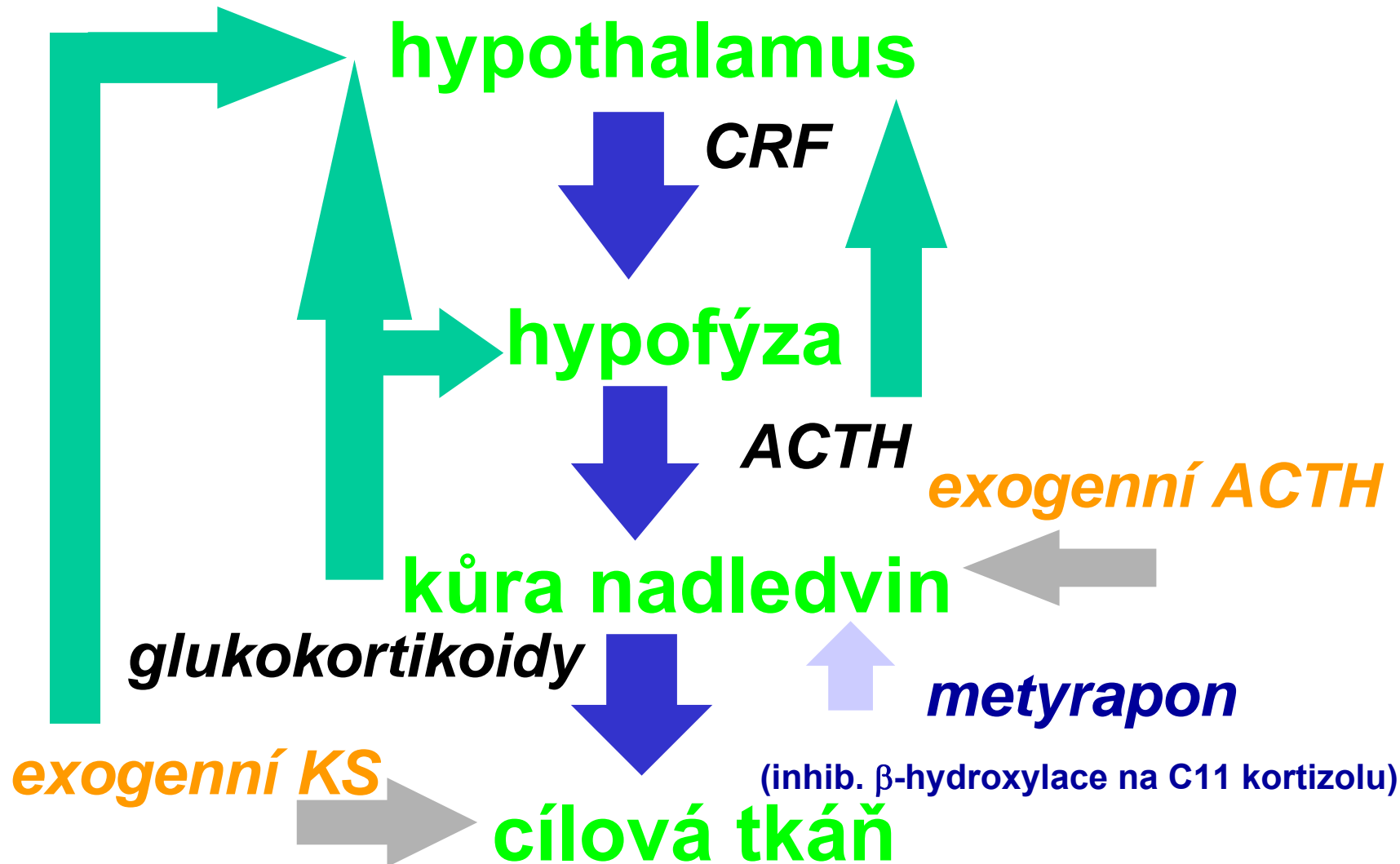
- Obměny molekuly mění vlastnosti
  - afinitu k glukokortikoidnímu resp. mineralokortikoidnímu receptoru
  - vazbu na proteiny
  - stabilitu postranního řetězce
  - metabolismy
- Halogenace na 9 pozici a nenasyčená Δ 1-2 vazba spolu s metylací na 2. nebo 16. pozici prodlužuje $T_{0,5}$ o 50%

Syntetické glukokortikoidy (II)

- Hydroxylová skupina v poloze 11 zvyšuje stabilitu
- Δ^1 látky jsou eliminovány ve volné formě
- Některé syntetické látky jsou ve formě *prodrug* - prednison metabolizován na prednisolon
- Substituce na 17α pozici - vyšší topická aktivita

Glukokortikoidy - regulace

Glukokortikoidy

- **Mechanismus účinku**
  - **Obečně protizánětlivý účinek inhibice fluxu zánětlivých buněk, inhibice uvolňování zánětlivých mediátorů.**
  - **Indukce lipocortinu - pokles PDE, PAF a kyseliny arachidonové**

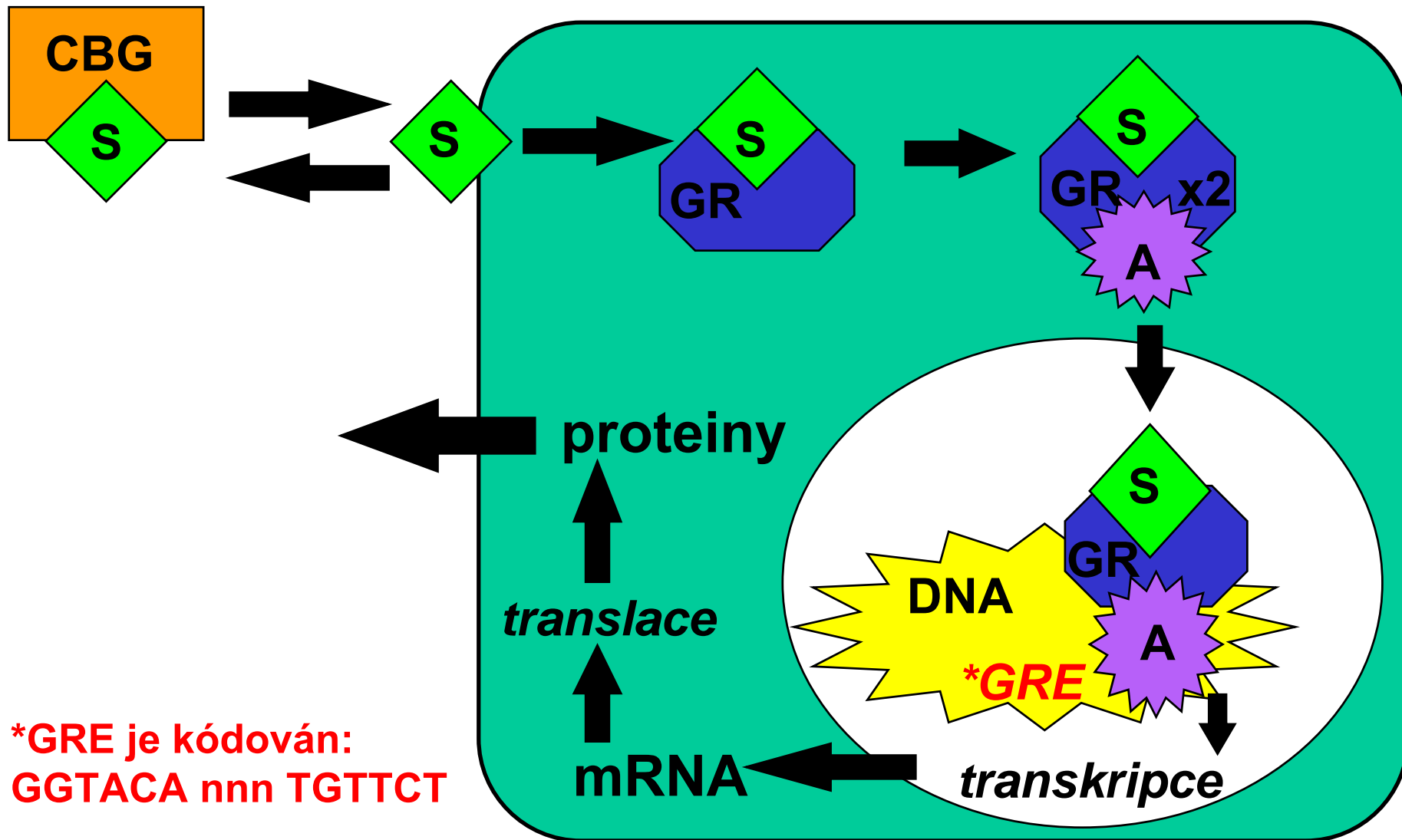

Mechanismus účinku (I)

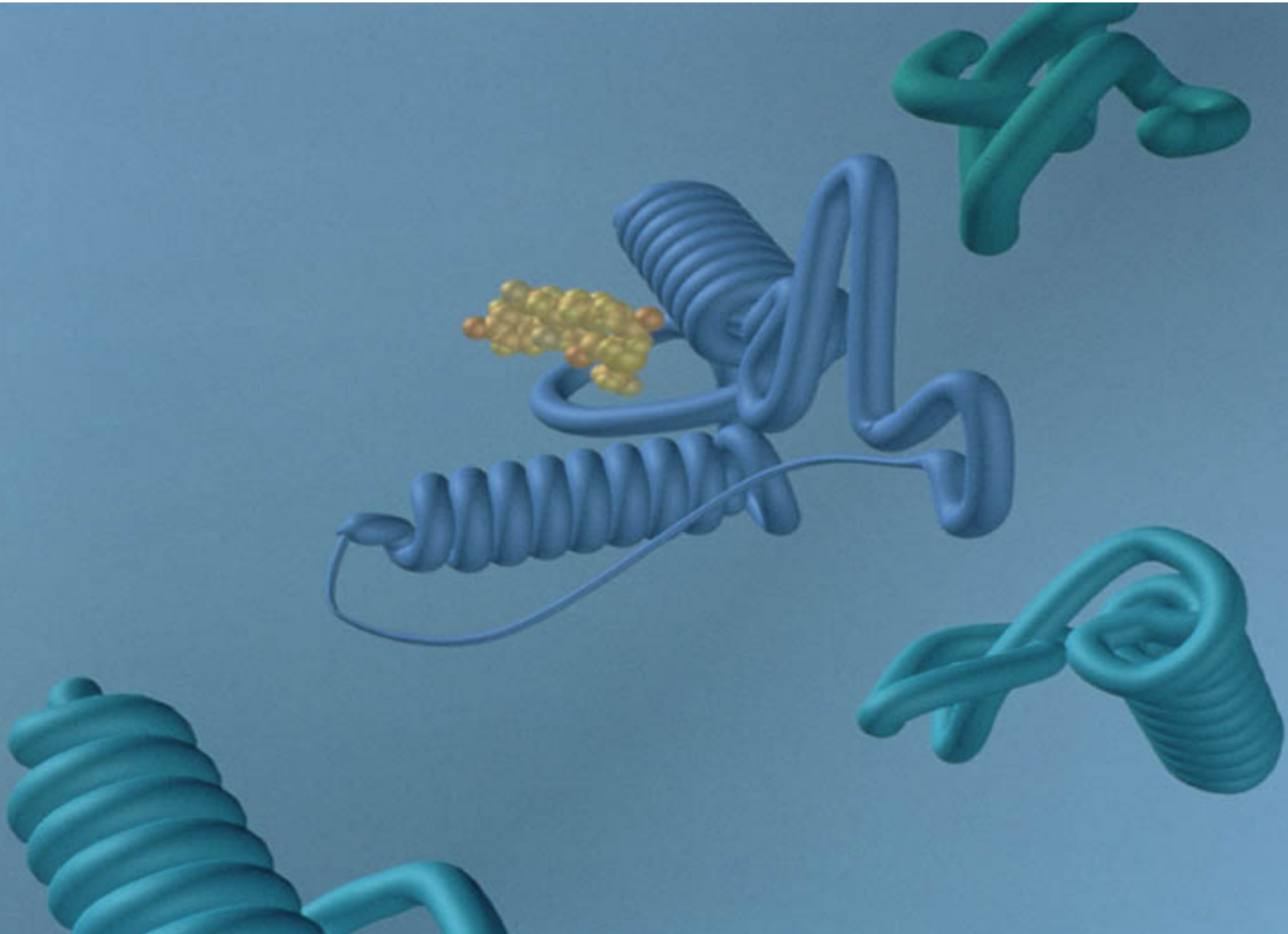
- ❶ Vstup do buňky
- ❷ Vazba na glukokortikoidní cytoplazmatický receptor
- ❸ Hormon - receptorový komplex, po aktivaci a vzniku dimeru přesun do jádra
- ❹ Interakce na úrovni genů a regulačních proteinů v oblasti GRE (transkripční mechanismy)
  - represe - (prevence transkripce) inhibice transkripčních faktorů AP-1, NF- κ B a prozánětlivých působků (COX-2) *nebo*
  - zahájení transkripce (indukce) protizánětlivých působků annexinů (lipokortin-1)
- ❺ V nepřítomnosti hormonu je vazba receptorového proteinu inhibována
- ❻ Rychlá zpětná vazba (netranskripční) na úrovni membrány

Mechanismus účinku (II)

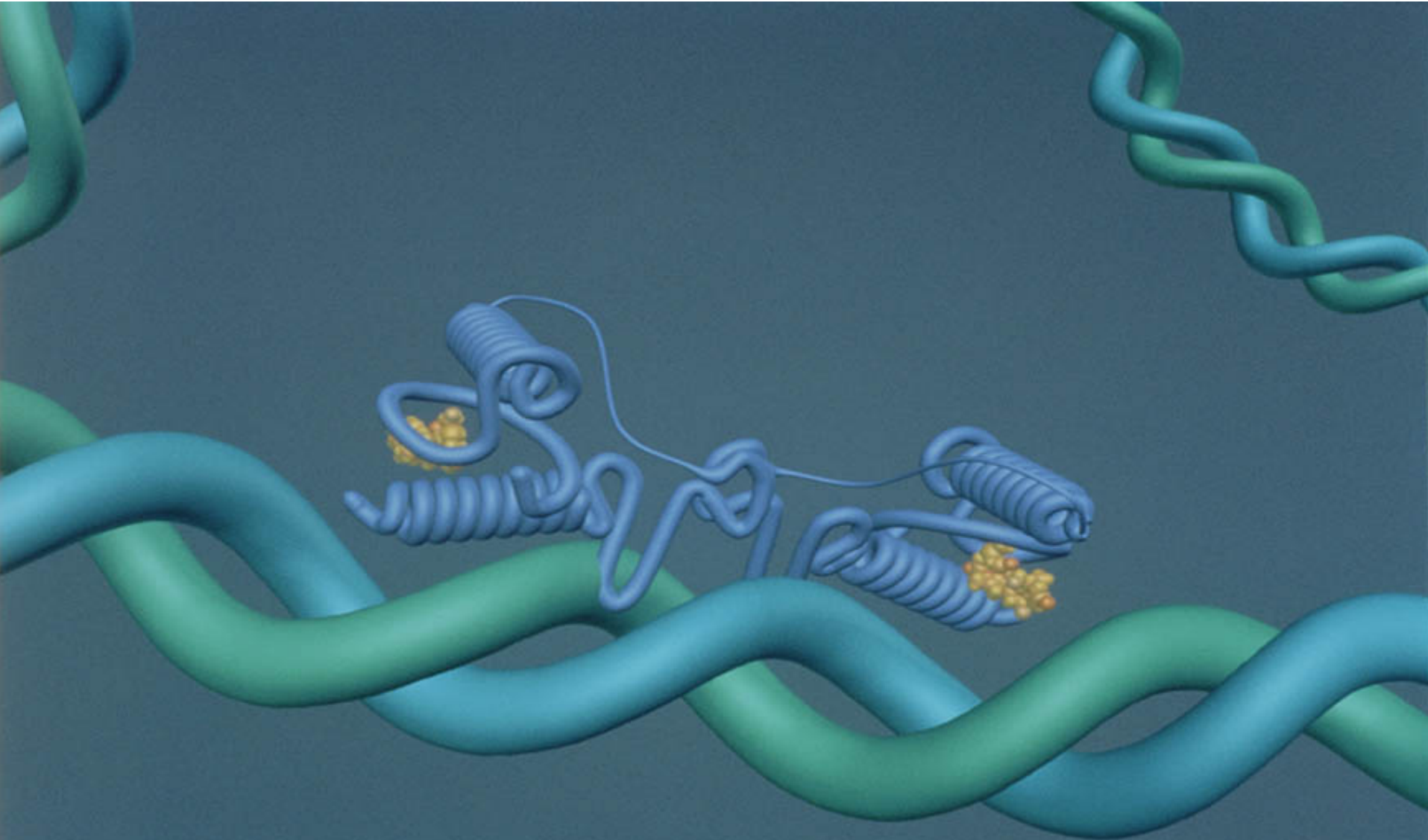
Glukokortikoidní receptor (I)

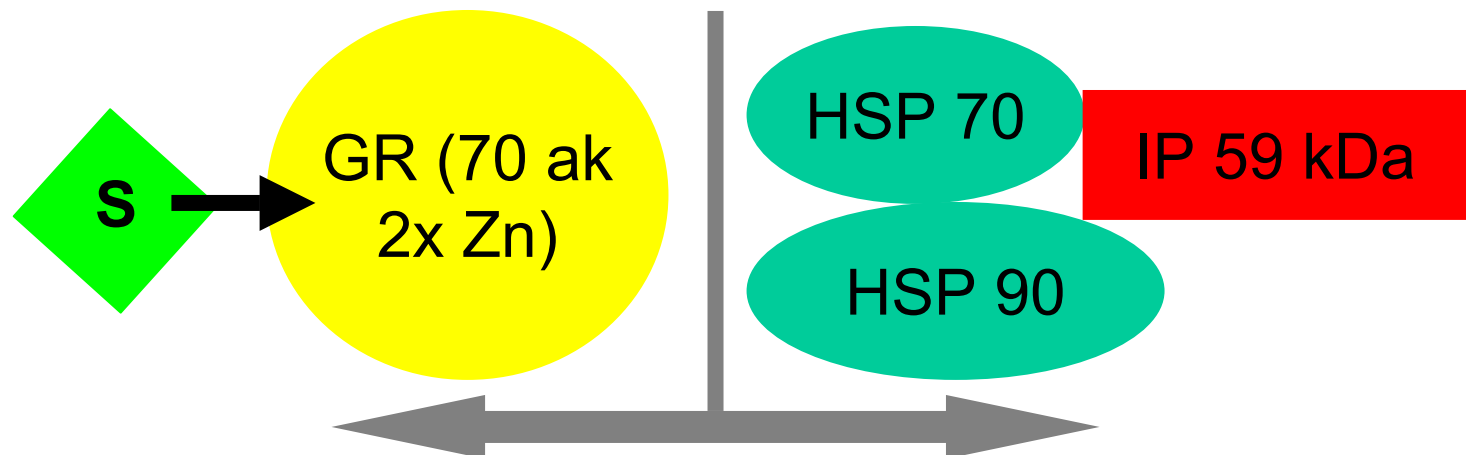
Glukokortikoidní receptor (II)

Glukokortikoidní receptor (III)

- GR patří superrodiny strukturálních proteinů (nukleárných receptorů) přenášející podněty malých lipofilních molekul (D vitamin, retinoidy, glukokortikoidy, thyteodní hormony)
- Stavba GR:

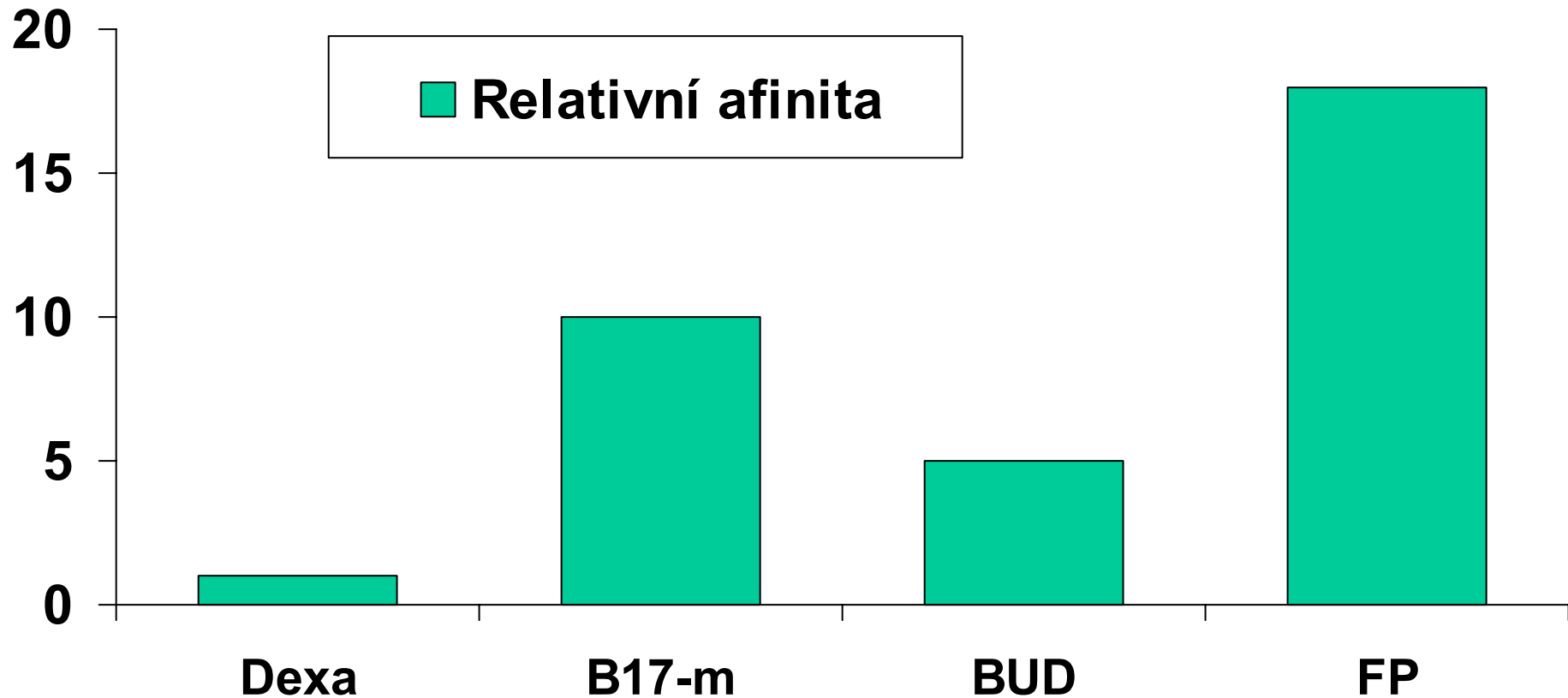
Glukokortikoidní receptor (IV)

---

	afinita k receptoru (mg/l)	vnitřní aktivita
Prednisolon	2,60	1,0
BDP (BMP)	0,03	86,7
Flunisolid	0,22	11,8
Triamcinolon acetonid	0,20	13,0
Budesonid	0,04	65,0
Flutikason propionát	0,02	130,0

Glukokortikoidní receptor (V)

Glukokortikoidy v léčbě astmatu

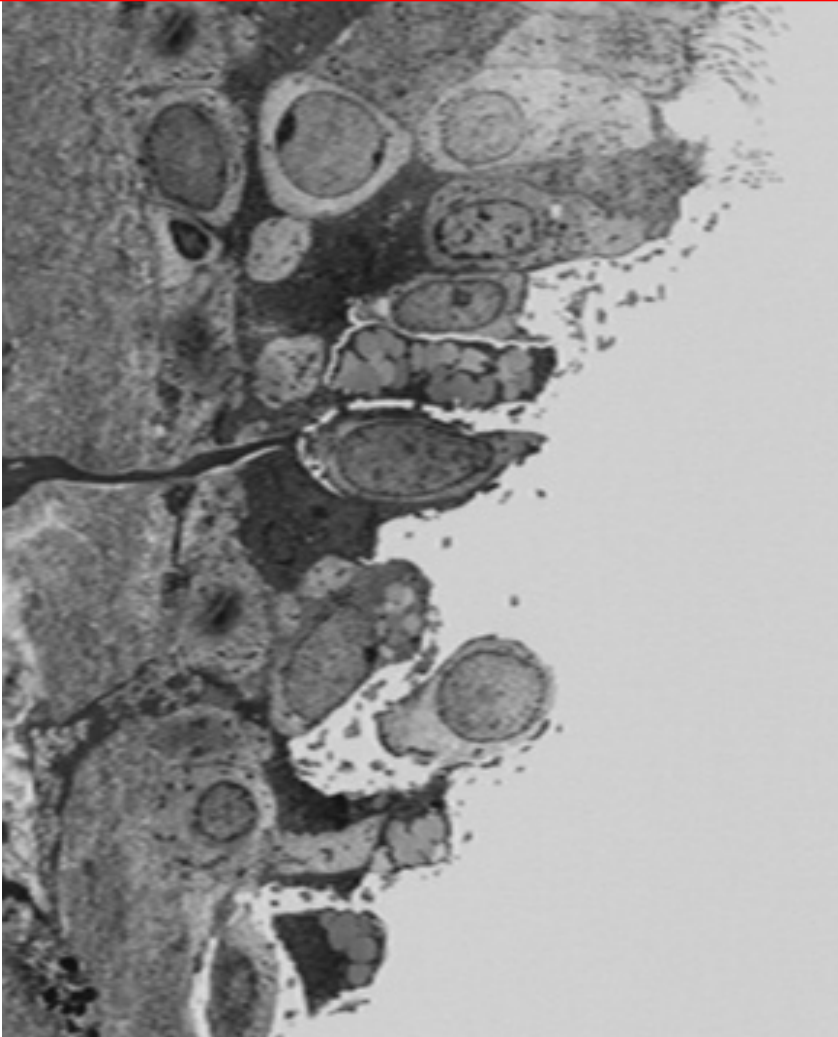
- **Hlavní význam má inhalační forma (MDI, MDPI)**
- **Perorální podání musí respektovat cirkadiánní rytmy (ráno - peak sekrece kortizolu)**
- **Parenterální forma jen pro těžké stavy**

Inhalační glukokortikoidy

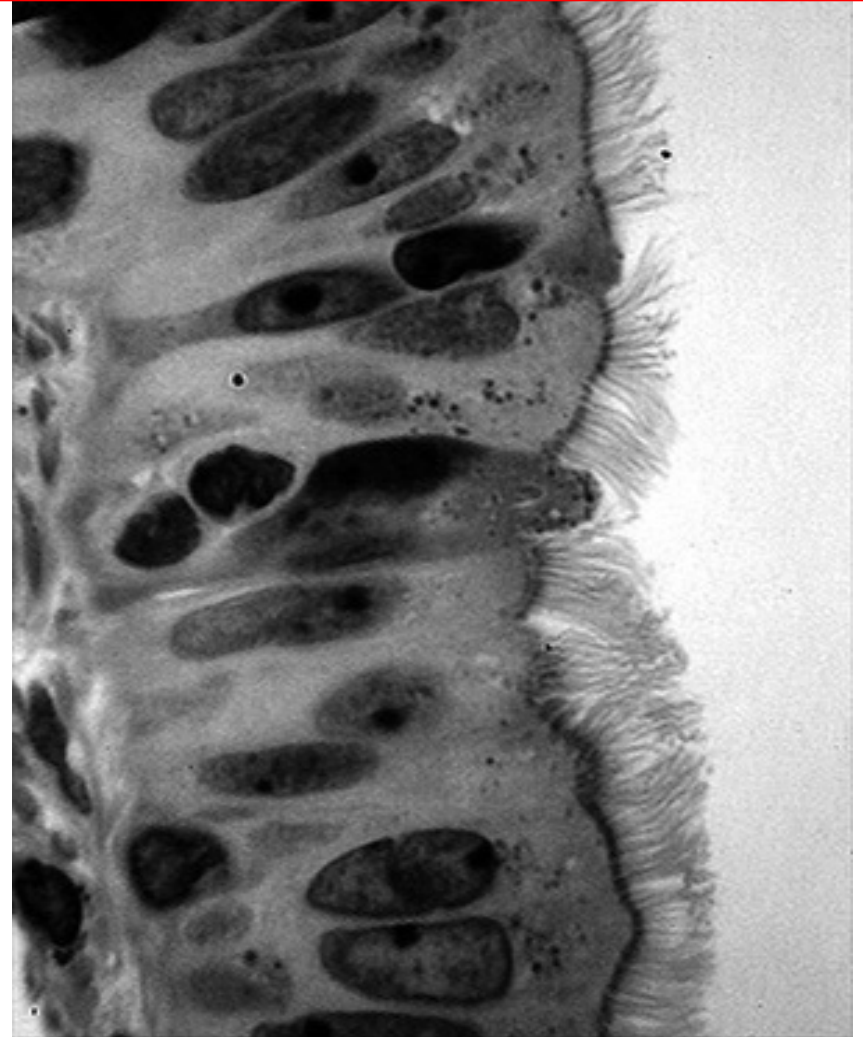

- **Pacient exponován nízkým dávkám**
- **Minimální vliv na HPA osu**
- **Prakticky neovlivňují růst**
- **Nejsou systémové účinky**
- **Lokálně občas kandidóza**

Reparace epitelu po steroidní léčbě

před

po

Topické (inhalační) steroidy

Generický název

Firemní název

Beclometason

Aldecin, Becotide, Becodisc, Becloforte

Budesonid

**Budair, Inflammide, Miflonid, Pulmicort,
Pulmax ...**

Flutikason

Flixotide

Mometason

Asmanex

Ciklesonid

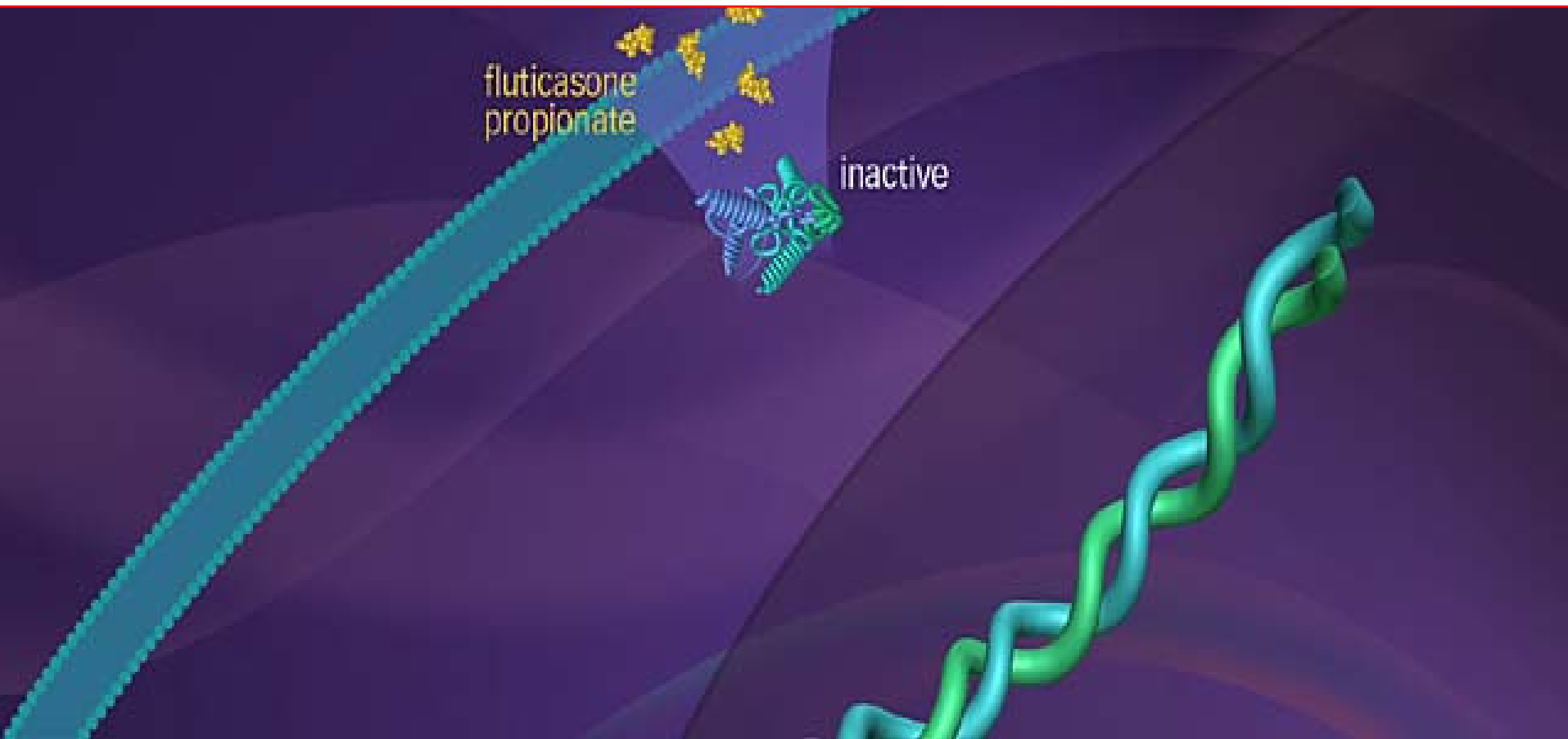
Alvesco

Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

---

Příklad salmeterolu a fluticazon propionátu

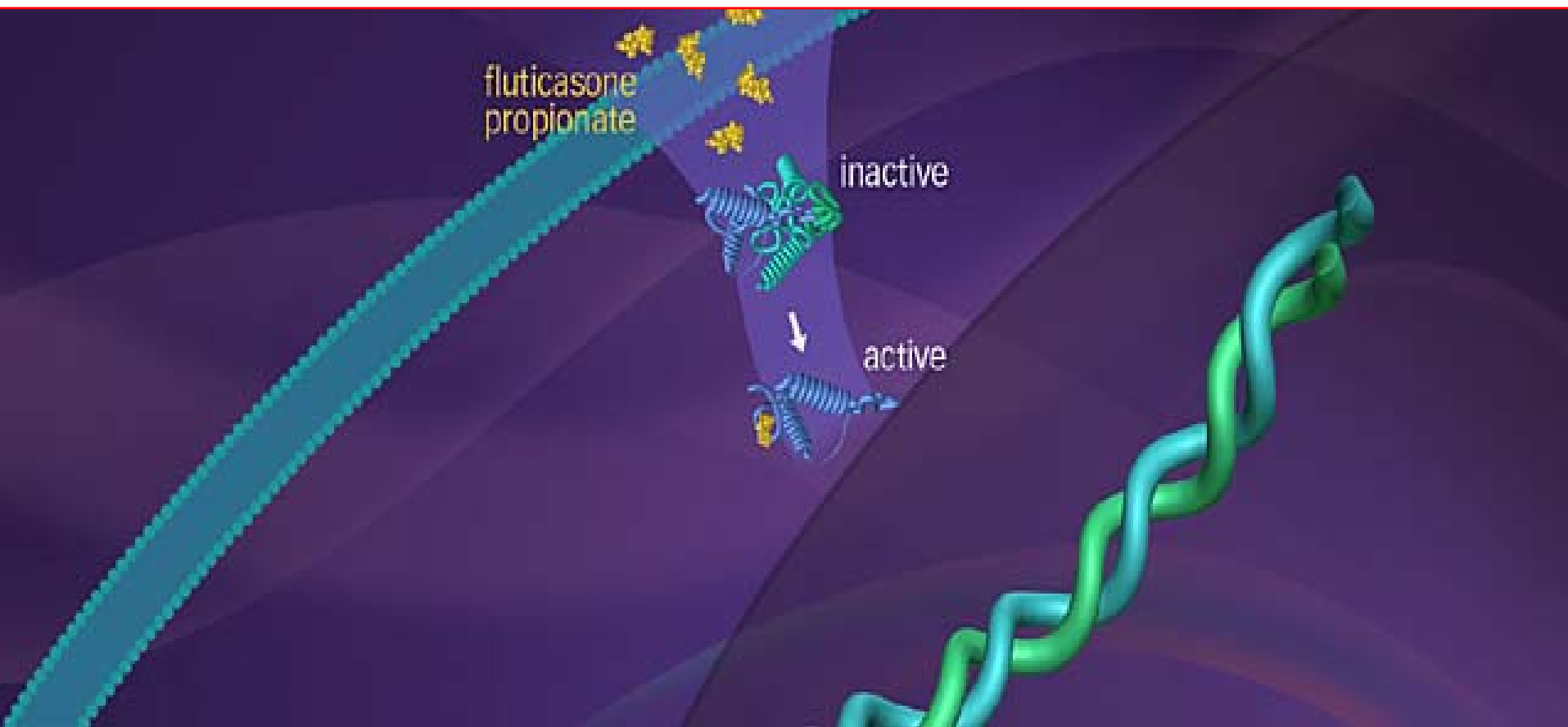
Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Kortikosteroid, jako je FP, proniká buněčnou membránou, a získává tak přístup k intracelulárnímu inaktivnímu glukokortikoidnímu receptoru (GR).

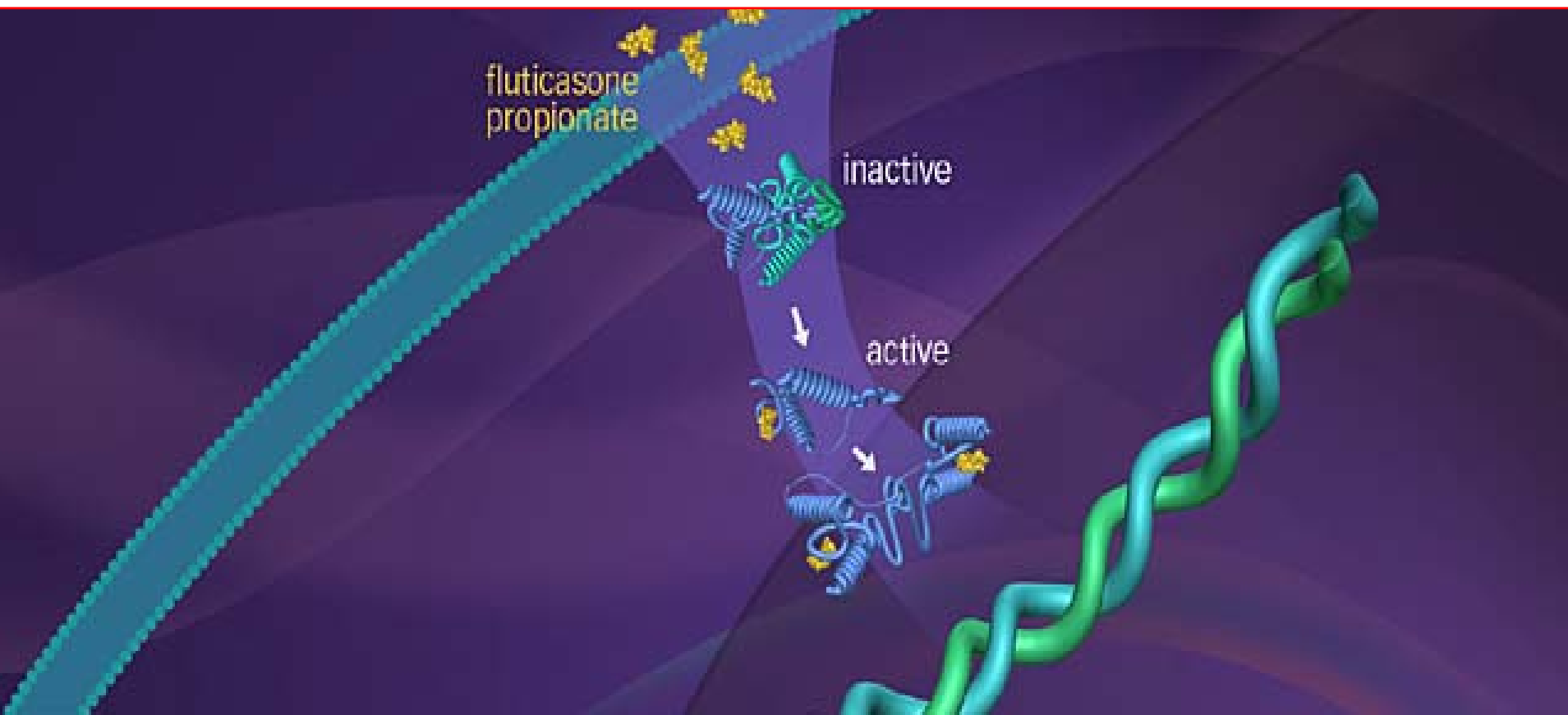

Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

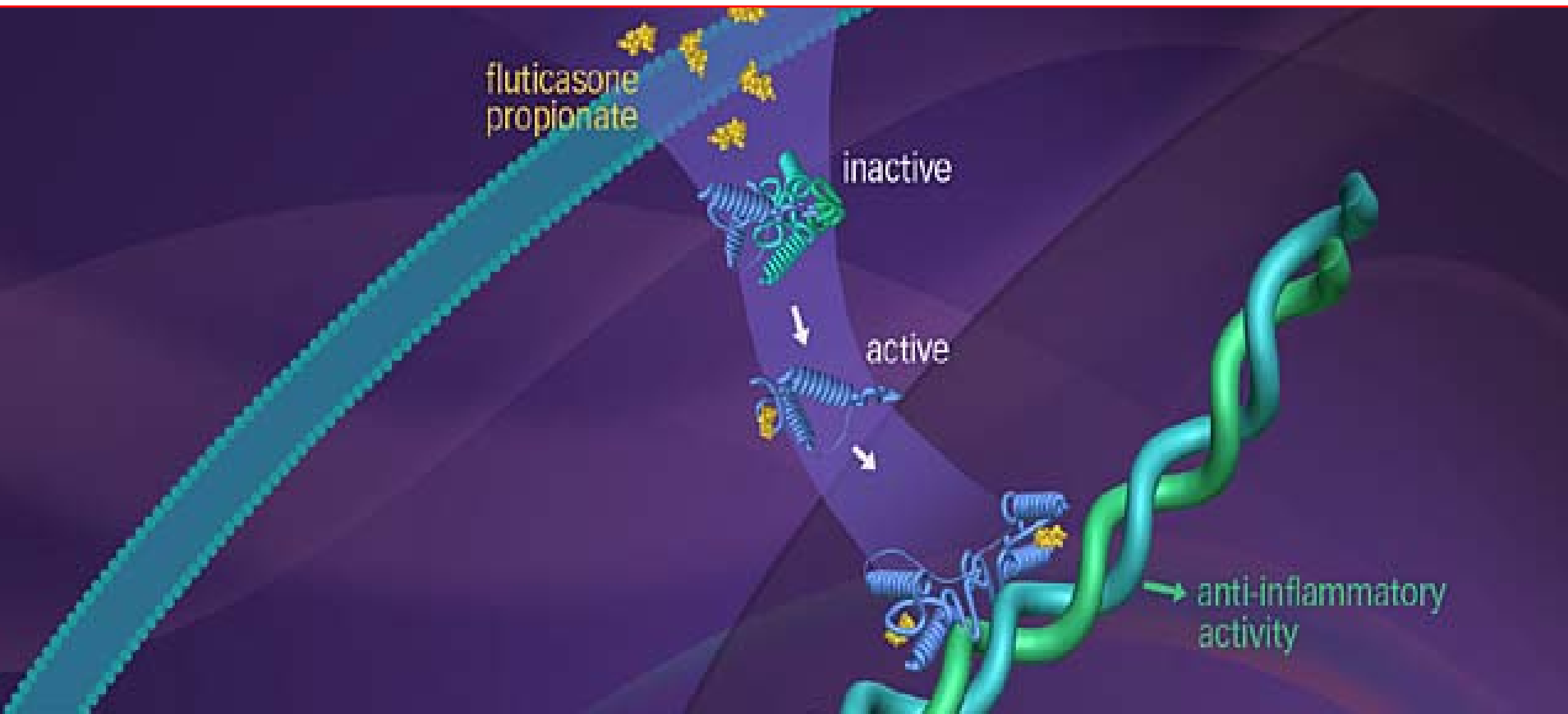
Molekula steroidu se váže na GR za vzniku aktivního komplexu steroid-receptor.

Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Existují dva mechanismy účinku (obou se účastní aktivní receptorový komplex).
Při prvním mechanismu se vytvoří dimer.

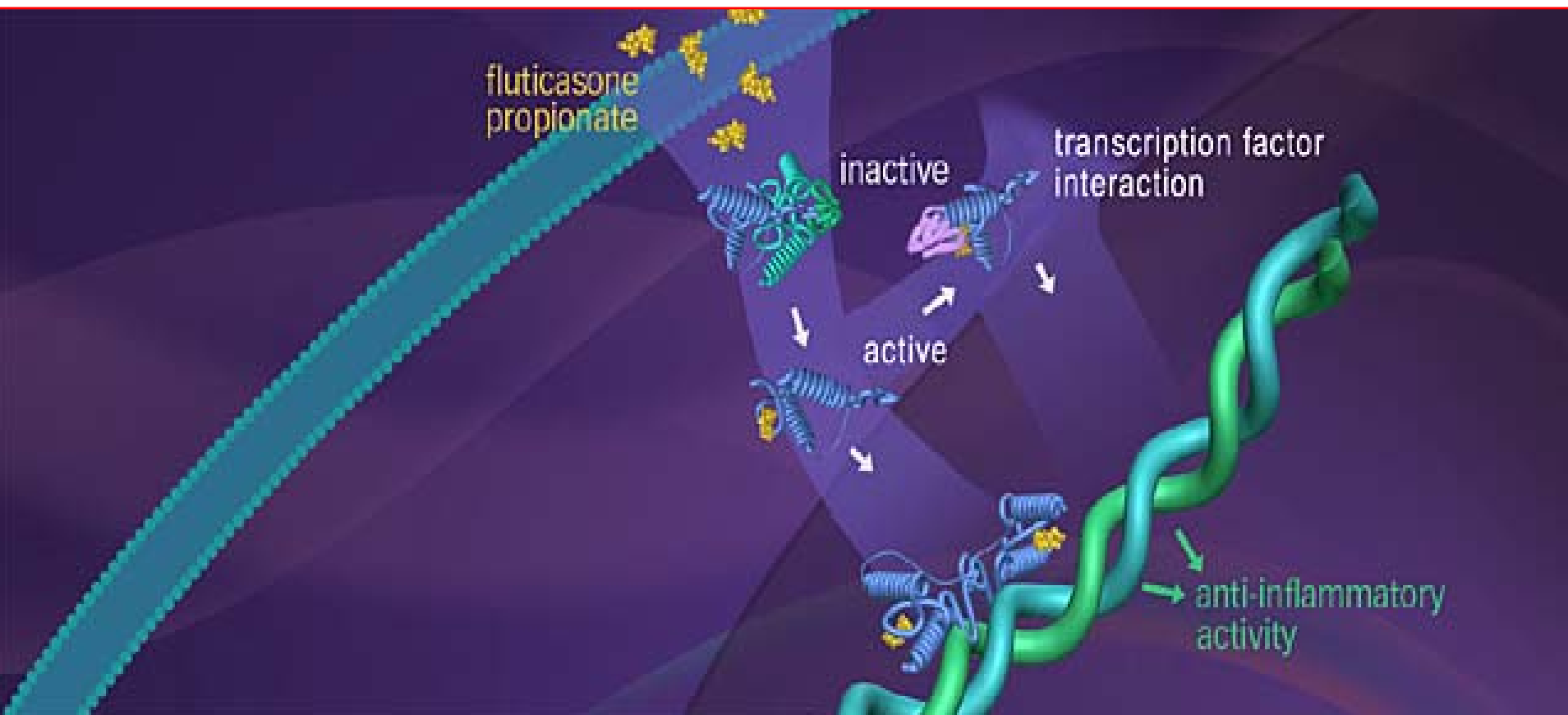
Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Tento dimer se naváže na cílový gen, a to prostřednictvím specifické oblasti na tomto genu, zvané GRE (glucocorticoid-responsive element).

Molekula steroidu se tím ocitne v poloze, kde může modifikovat genovou transkripci mediátorů zánětu.

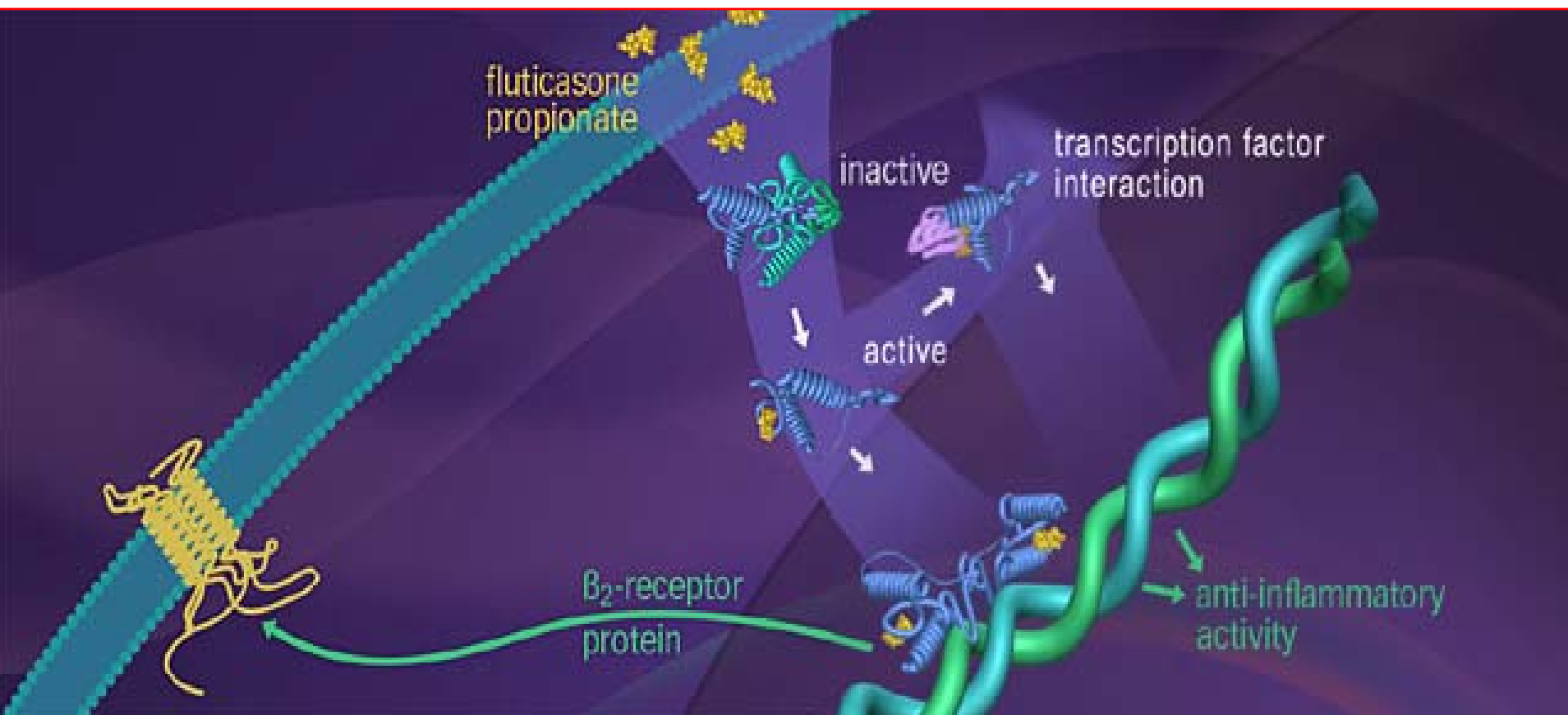
Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Aktivní komplex steroid-receptor může interagovat i přímo s transkripčními faktory.

Také tato interakce se projeví protizánětlivým účinkem.

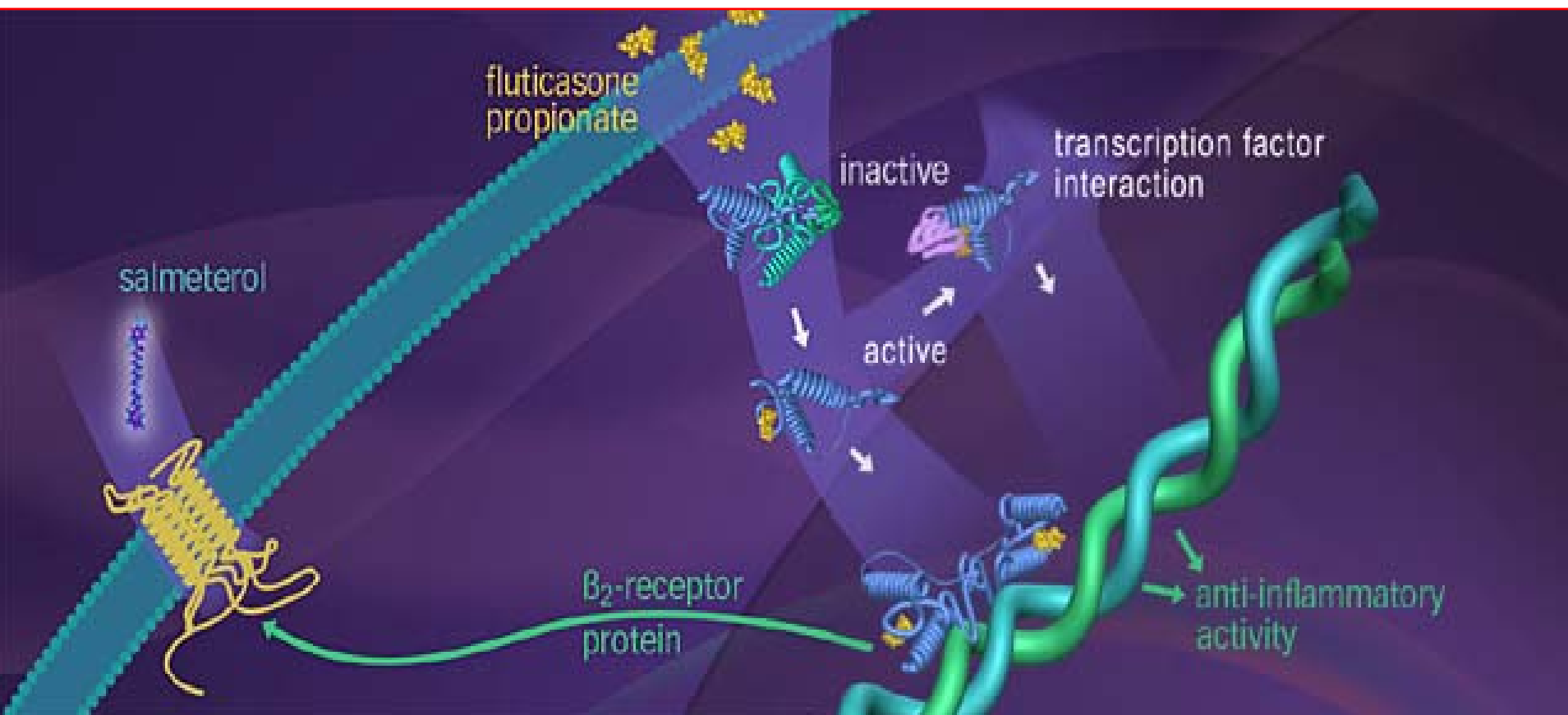
Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Naváže-li se aktivní komplex steroid-receptor na gen β_2 -receptoru, vede to k syntéze β_2 -receptorového proteinu.

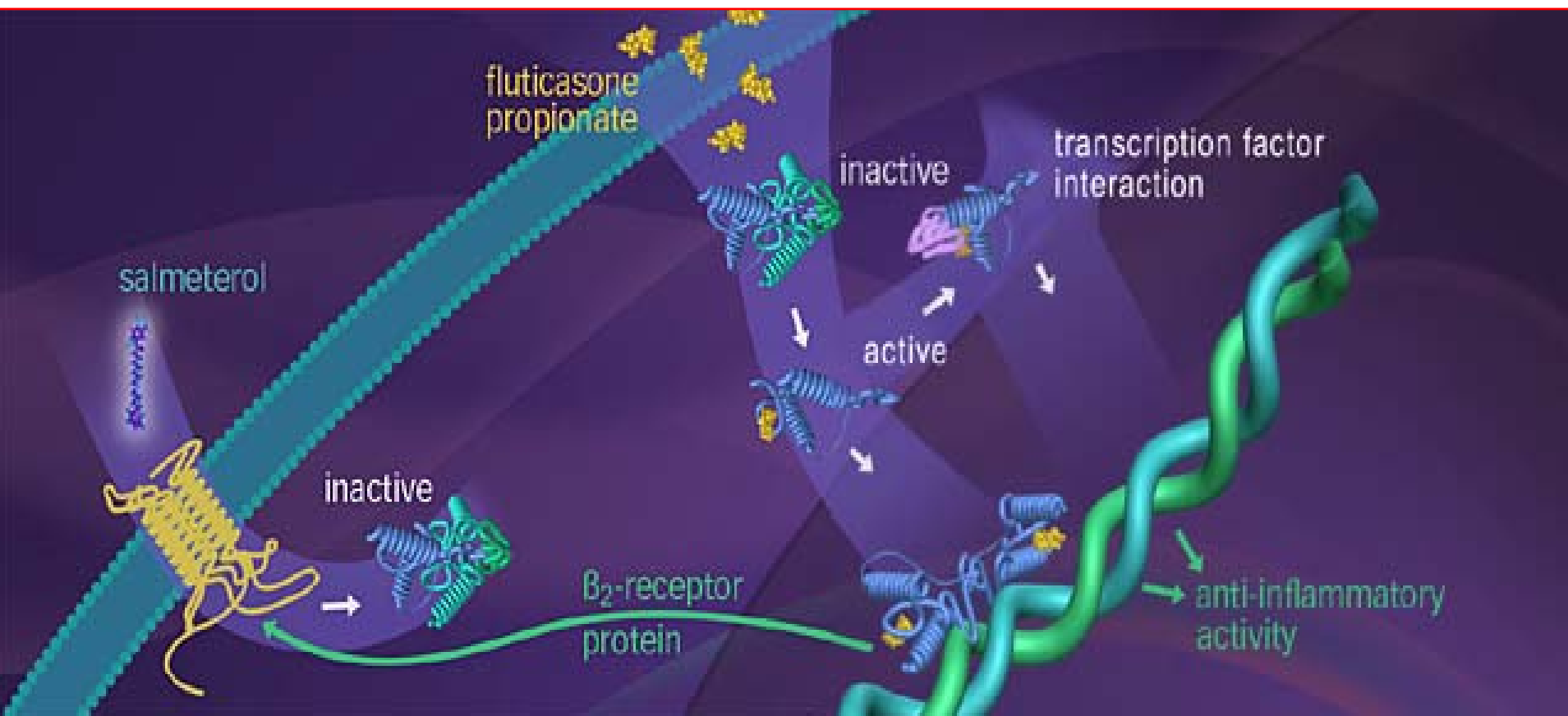
Tento receptorový protein je pak inkorporován do buněčné membrány.

Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Dlouhodobě působící β_2 -agonisté, jako je salmeterol, interagují s membránovými β_2 -receptory.

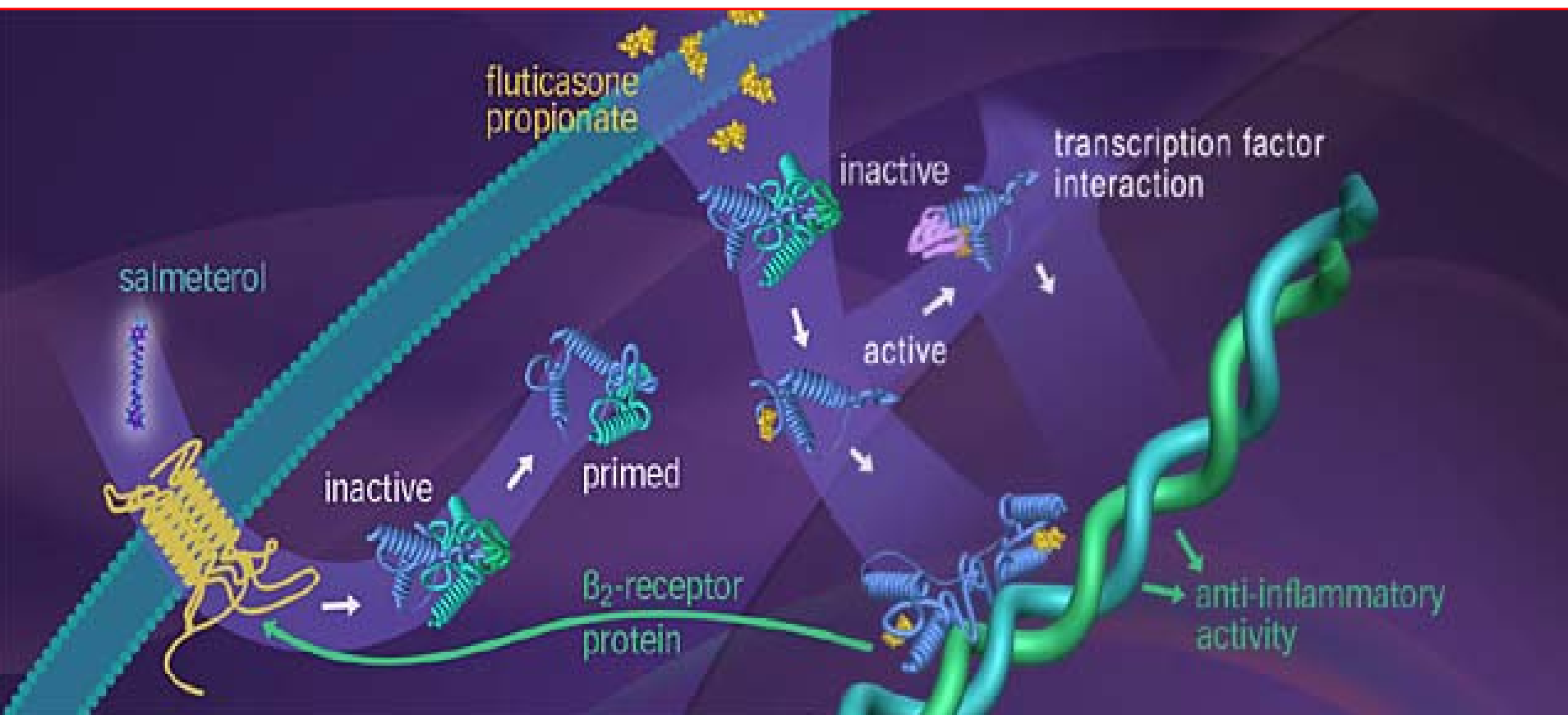
Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Aktivovaný β_2 -receptor spouští intracelulární biochemickou kaskádu, jejímž výsledkem je fosforylace GR.

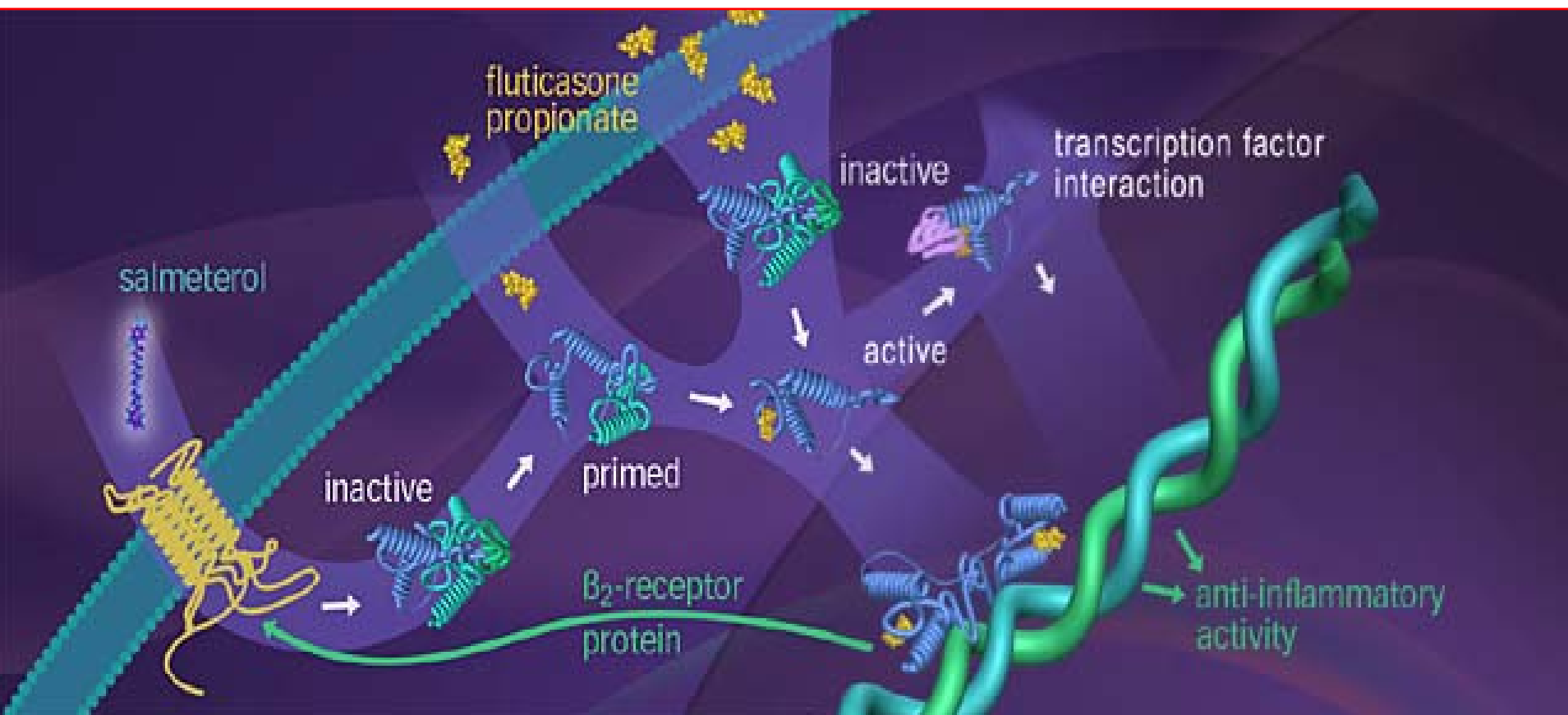

Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Tato fosforylace převádí inaktivní GR do “připraveného stavu” či “do stavu pohotovosti” (primed state).

Komplementární mechanismus účinku kombinace β_2 -mimetika a glukokortikoidu

Připravený (primed) GR potřebuje k vytvoření aktivního receptorového komplexu menší množství steroidu.

Výsledkem je zesílená protizánětlivá účinnost a zvýšená syntéza β_2 -receptoru.

Inhalační kombinace s β_2 -mimetiky

Generický název	Firemní název
Fenoterol + ipratropium Salmeterol + fluticason Formoterol + budesonid	Berodual Seretide Symbicort

Antileukotrieny

Leukotrieny

- **Leukotrieny jsou mediátory zánětu syntetizované z arachidonové kyseliny, která je produktem metabolismu buněčných membrán.**
- **U astmatu leukotrieny působí bronchokonstrikci, dále stimulují sekreci hlenu a přispívají ke vzniku obstrukce dýchacích cest.**
- **Antileukotrieny jsou látky, které mohou modifikovat průběh zánětu u různých onemocnění.**
- **U astmatu je možné antileukotrieny využít pro jejich protizánětlivé působení.**

Antileukotrieny

- **Kompetitivní antagonisté receptoru pro leukotrieny (LTRA): *zafirlukast*, *pranlukast*, *montelukast*, *pobilukast*, *verlukast* ...**
- **Inhibitory syntézy leukotrienů (LTSI)**
  - **Inhibitory 5-lipoxygenázy (5-LO): *zileuton***
  - **Inhibitory proteinu aktivujícího 5-lipoxygenázu (FLAP)**

Vliv antileukotrienů na astma (I.)

---

	broncho konstrikce	odpověď časná	odpověď pozdní	námaha
zafirlukast	+	+	+	+
pranlukast	+	-	+	-
montelukast	+	+	+	-
pobilukast	+	+	-	+
zileuton	-	-	-	+

Vliv antileukotrienů na astma (II.)

---

	přecitl.	chlad	NSAID	chronik
zafirlukast	-	+	-	+
pranlukast	+	-	+	+
montelukast	-	-	+	+
pobilukast	-	-	+	-
zileuton	-	+	+	+

Antileiktrieny

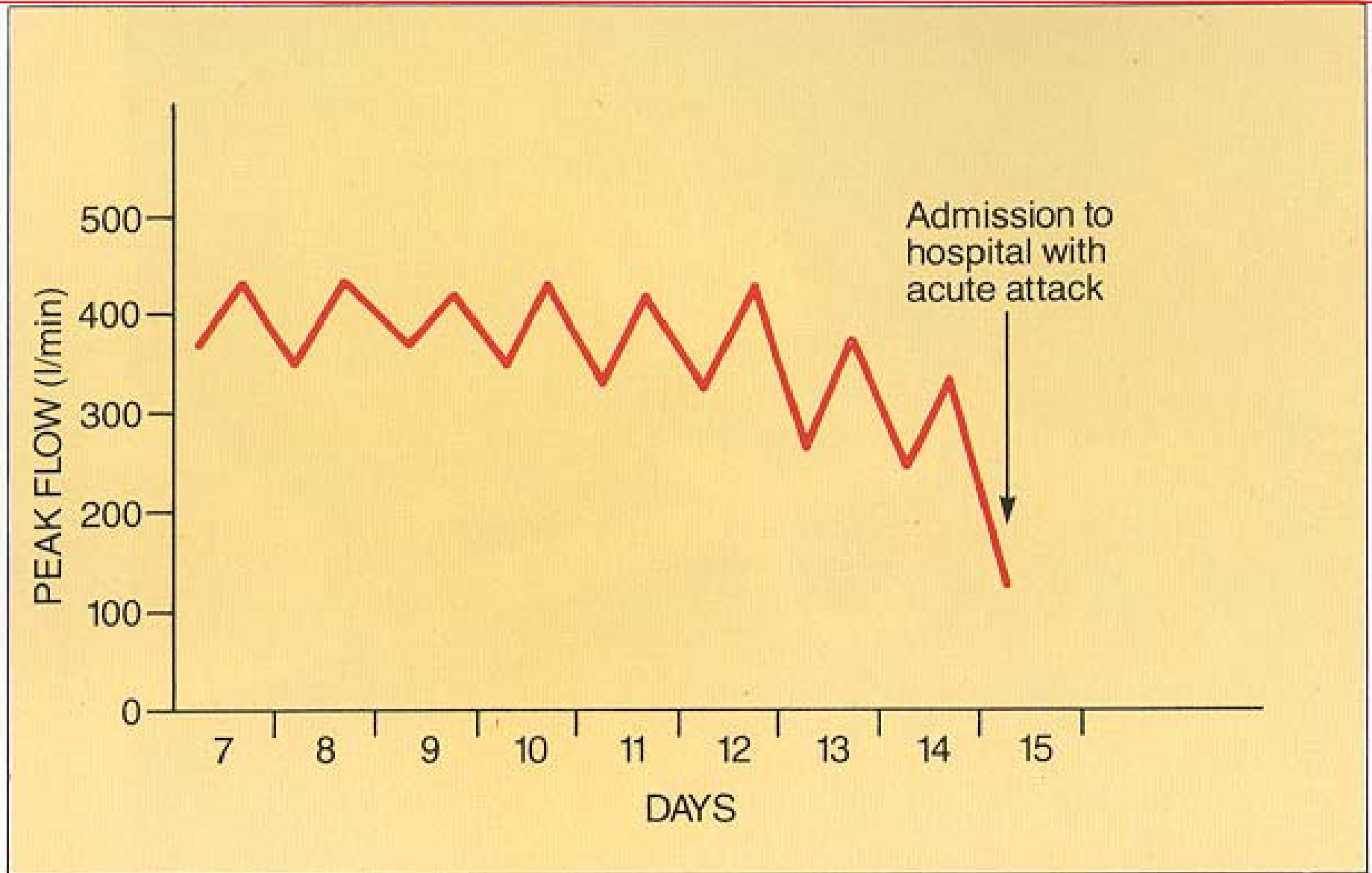
Generický název	Firemní název
Zafirlucast Montelucast	Accolate Singulair

Vedení astmatického programu

- **Edukace pacientů a výchova k partnerství v kontrole choroby**
- **Stanovení a monitorování tíže astmatu dle příznaků a pokud lze, měřením plicních funkcí**
- **Vyhnutí se spouštěčům astmatu nebo jejich kontrola**
- **Vytvoření individuálního plánu dlouhodobé léčby**
- **Vytvoření plánu pro akutní exacerbaci**
- **Poskytnutí správné následné péče**

Hodnocení PEF

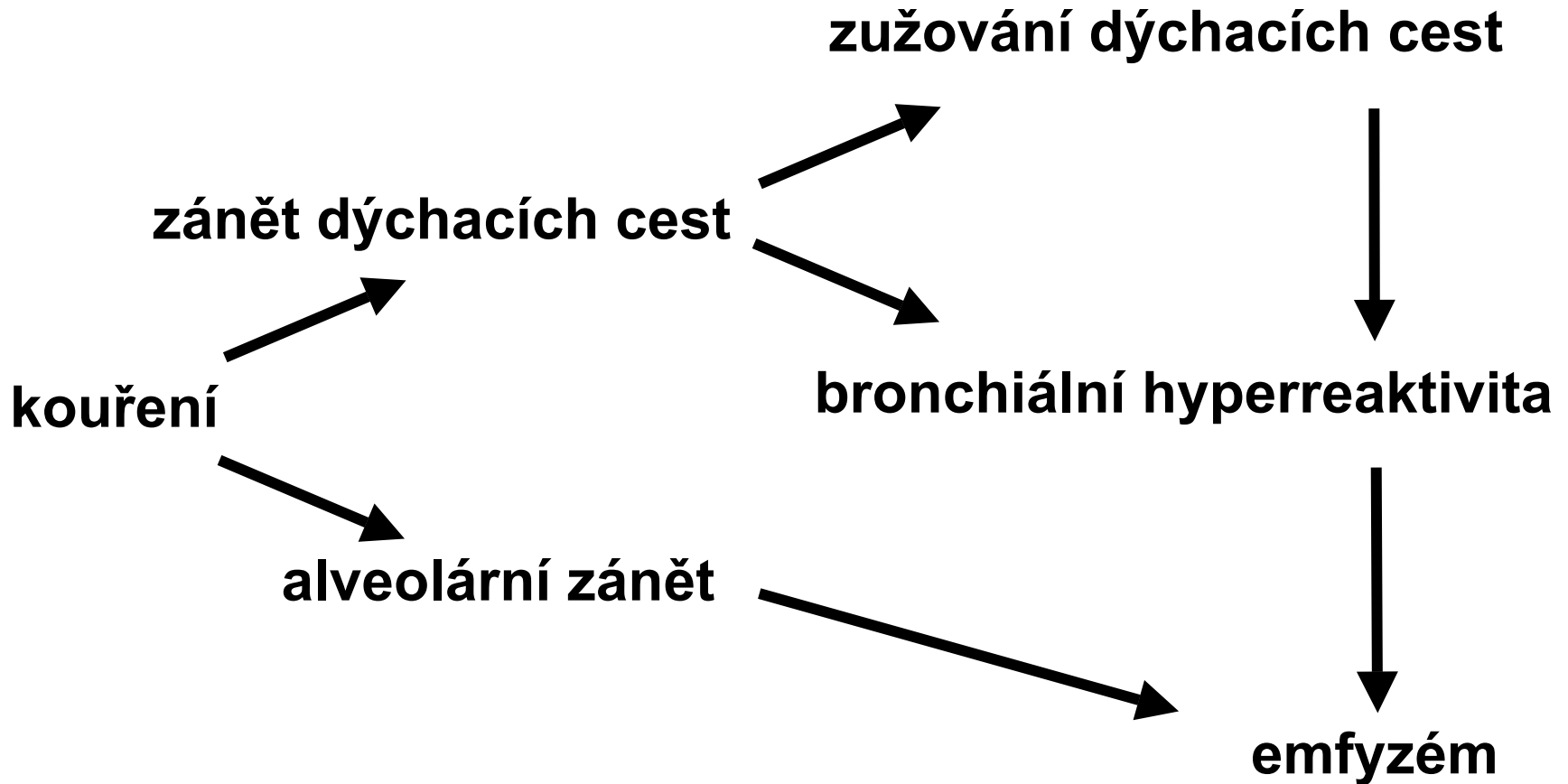
CHOPN / COPD

- **Definice** - hypersekrece hlenu spolu s chronickým kašlem nejméně 3 měsíce v roce
- **Patologie** - hyperplasie a hypertrofie hlenových žlázek s produkcí hlenu a zánětlivou infiltrací peribronchiální tkáně. Důsledkem zánětlivých změn je brinchiální obstrukceobstrukce

Patogeneze CHOPN a emfyzému

Etiologie CHOPN

- **Exogenní**
  - respirační infekce
  - prostředí profesionální
  - ekologické vlivy
  - kouření
- **Endogenní**
  - věk
  - pohlaví
  - individuální predispozce
  - dysgamaglobulinémie
  - sinobrobchiální syndrom

Rozdělení CHOPN

	A. Převážně emfyzém (pink-puffer)	B. Převážně bronchitida (blue-bloater)
Klinický obraz	vyšší věk (nad 60 roků) astenický habitus úbytek hmotnosti růžový – supějící klidová dušnost hrudník dlouhý, úzký	nižší věk (pod 40 roků) pyknický habitus obezita cyanotický – kašlající kašel s hnisavou expektorací hrudník široký
Rentgenologické vyšetření	zvýšená transparence bránice nízko uložená srdce úzké, svisle uložené	zmnožená kresba bránice v normě srdce normální velikosti
Funkce	objemy plic zvětšené celková kapacita a reziduální objem zvětšený	objemy malé celková kapacita a reziduální objem zmenšený

Farmakterapie CHOPN

- Anticholinergika
- Selektivní β_2 -mimetika
- Metylchantiny
- Glukokortikoidy
- Oxygenoterapie

Alergická rýma

Alergická rýma

Intermittent symptoms

- <4 days per week
- or <4 weeks

Persistent symptoms

- >4 days/week
- and >4 weeks

Mild

- normal sleep
- normal daily activities, sport, leisure
- normal work and school
- no troublesome symptoms

Moderate-Severe *one or more items*

- abnormal sleep
- impairment of daily activities, sport, leisure
- problems caused at work or school
- troublesome symptoms

Farmakoterapie

- **Lokální dekonjestiva**
- **Antihistaminika**
- **Kromony**
- **Anticholinergika**
- **Kortikoidy lokálně**
- **Kortikoidy celkově**

Lokální dekongestiva

Látky ke snížení překrvení sliznice - dekonesci, vasokontrikční látky, sympatomimetika.

Dlouhodobě - hypoxie - chron. změny sliznice.

Topická nosní dekongestiva

Generický název	Firemní název
Fenylefrin	Vibrocil
Nafazolin	Sanorin
Nafazolin + antazolin	Sanorin - analergin
Oxymetazolin	Nasivin
Tetryzolin	Tyzin
Xylometazolin	Otrivin, Olynth, Nasenspray AL

Kromony

- Kromoglykát sodný
  - působí stabilizaci žírných buněk, zabraňuje degranulaci
  - nutno užívat pravidelně 4-6x denně lokálně

Anticholinergika

Bromid ipratropia

- působí na parasymptická nervová zakončení, blokuje působení acetylcholinu - zabraňuje sekreci hlenu
- nutno aplikovat 3x denně

	Generický název	Firemní název
Nosní kromony	kromoglykát sodný	Allergocrom, Allergo-comod, Cromobene, Cromohexal
Nosní anticholinergika	ipratropium bromid	Atrovent
Antileukotrieny	montelukast zafirlukast	Singulair Accolate

Antihistaminika I. generace

- **Antagonisté histaminových H_1 receptorů**
brání uvolnění histaminu / ten nedráždí nervová zakončení a nevyvolá
kýchání, svědění, a sekreci/
- **Sedativní účinek** /způsobený průnikem přes
hematoencefalickou bariéru/
- **Antiemetické působení** / u kinetóz/
- **Afinita i k muskarinovým receptorům**
/ anticholinergní účinky-snížení hlenové sekrece /

Antihistaminika II. generace

- **Selektivní působení** / nepronikají hematoencefalickou bariérou, nemají sedativní účinky/
- **Inhibují syntézu a uvolňování mediátorů** žírných buněk, monocytů i bazofilů; útlum prostaglandinů a leukotrienů
- **Tlumí migraci eozinofilů, chemotaxi a adhezi k endoteliím**

Antihistaminika II. generace

- **Výhody**

- Rychlost nástupu účinku
- Dlouhé přetrvávání účinku
- Aktivní metabolity
- Dobrá compliance
- Systémové účinky (oční, kožní)

- **Nevýhody**

- Nežádoucí účinky: zvýšení váhy (*astemizol*)
- Vliv na myokard (*terfenadin*)
- Hepatotoxicita
- Lékové interakce s makrolidy a některými antimykotiky

Antihistaminika II.generace

	Generický název	Firemní název
Systémová	Cetirizin Loratadin Terfenadin	Alerid, Cetirizin-SL, Letizen, Zodac, Zyrtec Claritin, Flonidan, Loratadin-SL Lotanax
Topická	Azelastin Levocabastin	Allergodil Livostin
S imunomodul. účinkem	Desloratadin Levocetirizin	Aerius Xyzal

Kombinované léky

(antihistaminikum + dekonjestivum)

Generický název	Firemní název
Loratadin + pseudoefedrin	Clarinase
Fenylamin + pseudoefedrin	Disophrol
Carbinoxamin + fenylefrin	Rhinopront

Kortikosteroidy

celkové nežádoucí účinky

- **Potlačení imunitních reakcí** - pozor při infekcích bakteriálních, virových-herpes, mykotických...
- **Snížení fibroplastických procesů** - zpomalení hojení ran, atrofie kůže a podkoží
- Diabetogenní účinek
- Ovlivnění CNS - nespavost, neklid, závratě, manie, deprese
- Indukce glaukomu, katarakty
- Ulcerogenní účinek - exacerbace vředové choroby
- Osteoporosa
- Hypertenze
- Metabolické účinky - hyperlipidémie, hypercholesterolémie, disproportionální obezita
- Endokrinní účinky - útlum růstu u dětí

Topické nosní steroidy

Generický název	Firemní název
Beclometason	Aldecin, Beconase, Beclomet, Nasobec
Budesonid	Rhinocort, Tafen
Flunisolid	Syntaris
Flutikason	Flixonase
Mometason	Nasonex
Triamcinolon	Nasacort

Účinek léků na nosní příznaky

	kýchání	sekrece	obstrukce nosu	svědění nosu	oční příznaky
H1 - antihistaminika					
perorální	++	++	+	+++	++
nazální	++	++	+	++	0
topická oční	0	0	0	0	+++
Kortikosteroidy					
nazální	+++	+++	+++	++	++
Kromony					
nazální	+	+	+	+	0
topické oční	0	0	0	0	++
Dekongestiva					
nazální	0	0	++++	0	0
perorální	0	0	+	0	0
Anticholinergika	0	++	0	0	0
Antileukotrieny	0	+	++	0	++

Intervention	Seasonal		Perennial	
	adult	children	adult	children
oral H1-antihistamines	A	A	A	A
intranasal H1-antihistamines	A	A	A	A
intranasal corticosteroids	A	A	A	A
intranasal chromones	A	A	A	
anti-leukotrienes	A			
subcutaneous SIT	A	A	A	A
sublingual SIT	A	A	A	
nasal SIT	A	A	A	
allergen avoidance	D	D	D	D

SIT: specific immunotherapy

For sublingual and nasal SIT, the recommendation is only for very high dose treatment

---

Ostatní léčiva dýchacího systému

Antitusika

- Kodeinová
  - Kodein
  - Folkodin
  - Dextrometorfan
- Nekodeinová
  - Butamirát
  - Dropropizin
  - Pentoxyverin
  - Klobutinol

Expektorancia

- Mukolytika a sekretolytika (stimulují bronchiální žlázy)
  - Acetylcystein
  - Karbocystein
  - Mesna
  - Ambroxol
  - Bromhexin
- Sekretomotorika (usnadňují transprt hlenu)
  - Éterické oleje (eukalyptový, mátový, anýzový)
- Ostatní
  - Kalium iodatum
  - Bromoform ...

Surfaktanty

- Látky snižující povrchové napětí v alveolech
  - Kolfosceril (palmitát)
  - Fosfolipidy živočišného původu

Medicinnální plyny

- **Kyslík** - nutnost vlhčení, dlouhodobě dráždí
- **Pneumoxid** - 95 % O_2 , 5 % CO_2
- **Oxyd uhličitý**
  - do 5 % stimuluje
  - 5 - 7 % působí slabost a závratě
  - nad 10 % působí narkoticky